

Utställningsutlåtande GDPR Detaljplan för Hägersten 2:6 m fl. vid Henriksbergs verksamhetsområde i stadsdelen Hägersten i Stockholm Dp 2010-16649

Innehåll

Sammanfattning	1
Bakgrund.....	3
Förslagets syfte och huvuddrag.....	3
Utställning	3
Synpunkter inkomna under granskning	3
Remissinstanser	3
Sakägare enligt fastighetsförteckningen.....	18
Besvärberättigade	34
Övriga.....	51
Synpunkter inkomna under samråd och granskning som ej tillgodosetts	67
Stadsbyggnadskontorets ställningstagande	87
Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande	111

Sammanfattning

Planen syftar till att uppföra cirka 210 nya bostäder samt cirka 30 vårdplatser i ett rehabiliteringsboende. Planförslaget ställdes ut 2020-06-24 – 2020-08-25. Under utställningen har 128 yttranden varav 113 från sakägare/boende och verksamheter inkommit. Flertalet remissinstanser tillstyrker planförslaget men framför synpunkter i sak, framför allt vad gäller miljö kvalitetsnormer för vatten, markföreningarna, strandskydd, dagvattenhantering, risk för ras, skred och översvämning, natur, strandremsa, Eolshälls 4H-gård, gestaltning, kulturhistoriska värden och framkomlighet. Sakägare, boende och verksamheter inom planområdet motsätter sig förslaget och anser att förslaget innehåller alltför storskalig exploatering som kommer att förvanska den känsliga miljön längs Mälarens strand. Att bebyggelsen skulle innebära skuggning, skymd utsikt för

Stadsbyggnadskontoret

Fleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm.se

närliggande radhus, trafikproblem på Hägersten Allé och fara för barn i Förskolan Maja Myra. De är kritiska till byggnadernas gestaltning, placering och höjd. De är oroliga för det hotade kulturlivet i befintliga verksamheter inom planområdet och 4H gården. De anser att kontoret har totalt ignorerat boendes- och stadsbyggnadsnämndens invändningar och förslag. De anser att strandskyddet bör bevaras och detaljplaneprocessen görs om och ett nytt samråd genomförs. De föreslår upprustning av Henriksberg verksamhetsområde, bevarande av verksamheter och högst 100 nya bostäder i lägre skala.

Kontoret har efter utställning gjort en samlad bedömning att områdets totala exploateringsgrad behöver minska och att fyra byggnader bör få en sänkning med en våning och att takvinkeln på de föreslagna husen bör få en flackare vinkel. En sådan åtgärd innebär att påverkan på siluetten mot vattnet blir betydligt mindre och att området kommer upplevas som mindre kompakt både genom att de högsta byggnaderna sänks en våning och att det högre huset mot vattnet sänks en våning. En minskning av den maximala takvinkeln från 45 till 40 grader ger också en sänkt totalhöjd och mindre dominanta tak på de föreslagna byggnaderna. Sänkning av de högsta byggnaderna ger även en mindre påverkan på vyer från bakomliggande radhus. Höjdförändringen förstärker principen med lägre hus närmare vattnet och högre bebyggelse mot mer kuperad terräng. Minskningen innebär att förslaget möjliggör 210 bostäder och 30 vårdplatser, vilket är en minskning med 60 bostäder och 10 vårdplatser jämfört med i utställningsförslaget.

Nedanstående revideringar av planhandlingar och underlag till detaljplan föreslås efter utställning. Revideringarna är inte av en sådan karaktär att ny utställning krävs.

- Kompletteringar i utredningar avseende markföreningar, geoteknik och dagvatten samt kompletterande bestämmelse på plankarta kopplat till sanering och plats specifika riktvärden
- Mindre justering av bestämmelse på plankarta kopplat till strandskydd
- Ny skyddsbestämmelse; krav på genomgående lägenheter våning 1-2, hus F, samt maxhöjd för mur mot 4H-gård
- Minskad totalhöjd mur mot båtuppläggningsyta, maxhöjd sänks från 6,5 till 5,5 meter
- Sänkning av reglerad byggnadshöjd, hus A, D, E, G motsvarande en våning samt minskning av intervall i reglerad takvinkel från 38-45 grader till 38-40 grader.
- Mindre utökning av parkmark mot Mälaren (ca 4 kvm) för att bredda det offentliga stråket i östra delen samt mindre

- justering av byggnadslinje för södra kvarteret för att synka plankarta mot tidigare redovisad illustration.
- Revideringar i planbeskrivning till följd av förslag till justeringar enligt ovan samt förtydliganden med anledning av synpunkter
 - Upplysning om sekundär skyddszon Östra Mälaren
 - Justering av genomförandetid till 10 år för att möjliggöra för etappvis utbyggnad.

Kontoret föreslår att förslaget till detaljplan antas.

Bakgrund

Förslagets syfte och huvuddrag

Planen syftar till att uppföra nya bostäder samt vårdplatser i ett rehabiliteringsboende. Detaljplanen ger även möjlighet till fortsatt användning som verksamhetsområde med icke störande småskaliga verksamheter. Vidare säkras allmänhetens tillgång till strandområdet genom att parkstråket längs Mälaren breddas och görs om till parkmark.

Utställning

Aktuell detaljplan ställdes ut under perioden 2020-06-24 – 2020-08-25. Information skickades ut enligt sändlista till remissinstanser, berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen samt andra intressenter som under samrådet skriftligen framfört synpunkter. Övriga informerades genom annons i Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet 2020-06-24. Planförslaget visades i Tekniska Nämndhuset, samt på stadsbyggnadskontorets hemsida, www.stockholm.se/detaljplaner.

Synpunkter inkomna under granskning

Nedan redovisas en sammanfattning av de synpunkter som inkom under granskningen. Yttrandena i sin helhet finns att ta del av i planakten.

Remissinstanser

Kort 554, Länsstyrelsen

Sammanfattande bedömning

Länsstyrelsen har, med hänsyn dels till de stora förändringar som kommunen har genomfört inom planen sedan samrådsskedet i mars 2015, dels till den nya information som tillkommit, utöver att lämna ett yttrande beträffande prövningsgrunder även lämnat rådgivande synpunkter. Planens ändrade utformning har ökat antalet bostäder från 200 till 270 bostäder och 40 vårdplatser och ger upphov till en helt ny situation som yttrandet avspeglar.

Länsstyrelsen bedömer att planförslaget riskerar medföra att en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs, att strandskydd enligt 7kap. miljöbalken upphävs i strid med gällande bestämmelser och att en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa och säkerhet samt till risken för olyckor, översvämning och erosion. Utifrån tillgängligt underlag anser länsstyrelsen att platsens förutsättningar inte har beaktats i tillräcklig utsträckning. Det gäller markföroreningar, geologisk beskaffenhet, markens genomsläplighet samt grundvattnets direkta förbindelse med Mälaren. Av planbeskrivningen framgår inte hur markföroreningarna ska hanteras med hänsyn till människors hälsa och säkerhet, miljökonsekvensnormer samt vattenskyddsområde. Länsstyrelsen konstaterar vidare att det i planbeskrivningen inte tydligt framgår hur risk för översvämning samt risk för ras, skred och erosion kommer att hanteras. Länsstyrelsen kan med ledning av planbeskrivningens respektive plankartans motstridiga uppgifter inte finna stöd för upphävande av strandskyddet. Kommunen har inte heller visat att det inte föreligger någon risk för människors hälsa med avseende på närheten till djurhållning. Om dessa problem kvarstår vid ett antagande kan Länsstyrelsen komma att ta upp planen för prövning enligt 12 kap. 1 § ÄPBL. Planen kan då komma att upphävas enligt 12 kap. 3 § ÄPBL.

Prövningsgrunder enligt 12 kap. 1 § ÄPBL

Länsstyrelsen har, i detta skede, följande synpunkter på de områden som Länsstyrelsen har att bevaka enligt 12 kap. 1 § ÄPBL.

Hälsa och säkerhet

Förorenade områden

Den miljötekniska markundersökningen av området, visar att det finns föroreningar i mark och grundvatten inom hela planområdet. Avgränsningar har inte gjorts i djupled eftersom fyllningen består av mycket block som gör att det är svårt att ta prover på djupare nivåer. Då jordarterna inom planområdet är genomsläppliga bedöms spridningsförutsättningarna som stora. Flertalet av de påträffade föroreningarna är flyktiga och cancerframkallande och kan genom ånginträning komma in i bostäder. I den genomförda miljötekniska undersökningen rekommenderas att kompletterande provtagning genomförs på platser som inte tidigare är provtagna till exempel under byggnader. Länsstyrelsen håller med om att ytterligare undersökningar behöver göras inom planområdet.

Av den miljötekniska undersökningen framgår att den samlade bedömningen är att de påvisade föroreningarna inom området kan utgöra en risk för människors hälsa om inga efterbehandlingsåtgärder vidtas. Efterbehandlingsåtgärder kommer att leda till en minskad föroreningsbelastning inom området. Vidare framgår att

om riskreducerande efterbehandlingsåtgärder vidtas bedöms det inte föreligga några hinder för att markanvändningen omvandlas till bostadsändamål.

Planbeskrivningen saknar information om planerade åtgärdsområden samt förslag på åtgärder som ska vidtas, så att planerad markanvändning inte medför någon hälsorisk. Till antagningsskedet behöver kommunen införa bestämmelser i plankartan för att säkerställa att marken blir lämpligt att bebygga. Bestämmelserna ska ge ett tydligt stöd för att garantera genomförandet av efterbehandlingsåtgärderna. Åtgärderna behöver vara beskrivna i planbeskrivningen i den omfattningen att det står klart att de är genomförbara. Detta även i förhållande till en eventuell höjning av Mälarens vattennivå, som skulle kunna leda till att föroreningar lakas ur.

Vattenskyddsområde

Planområdet ligger ett par hundra meter utanför gränsen till Östra Mälarens vattenskyddsområde. Syftet med skyddsföreskrifterna är att reglera och förhindra sådana verksamheter, hantering och åtgärder som kan medföra risk för vattenförorening och negativ påverkan på råvattenkvaliteten för uttag av dricksvatten. Det är därför av stor vikt att Östra Mälarens vattenskyddsområde skyddas från spridning av miljö- och hälsofarliga markföroreningar till ytvatten. Länsstyrelsen anser att det behöver framgå av planbeskrivningen att skyddsbestämmelserna för Östra Mälarens vattenskyddsområde ska beaktas i samband med mark- och anläggningsarbeten samt eventuella transporter av förorenade schaktmassor. Detta med hänvisning till att uttag av dricksvatten sker via ytvatten inom vattenskyddsområdet och att miljö- och hälsofarliga markföroreningar har påträffats inom planområdet, samt att spridningsvägarna av föroreningar via jord-, grund- och ytvatten inom området bedöms vara stora.

Miljö kvalitetsnormer

Av planbeskrivningen framgår att dagvattnet från planområdet idag avrinner direkt till recipienten Mälaren-Fiskarfjärden. Större delen av planområdets yta är hårdgjord och dagvatten rinner ytligt till recipienten och infiltrerar i låg grad och kommer på så sätt inte i kontakt med de underliggande föroreningarna. En sanering av industrimark bedöms minska urlakningen av föroreningar till Mälaren. I den miljötekniska markundersökningen, Geosigma (2017-07-14) konstateras att planområdet innehåller heterogena markföroreningar som kan utgöra en risk för människors hälsa och för miljön till följd av den planerade markanvändningen, om inga efterbehandlingsåtgärder vidtas. Spridningsförutsättningarna inom området bedöms vara stora på grund av de genomsläppliga

jordarterna samt grundvattnet som antas stå i förbindelse med ytvattnet.

Den ekologiska statusen för Mälaren-Fiskarfjärden anges i planbeskrivningen som god vilket är oriktigt. Den ekologiska statusen är måttlig på grund av problem med miljögifter. Mälaren-Fiskarfjärdens ekologiska status har som utslagsgivande miljökonsekvenstyp miljögifter. Kemisk status utan överallt överskridande ämnen medför att status är sämre än god för Perfluoroktansulfon (PFOS), bly, antracen och tributyltenn (TBT). För dessa ämnen tillåts ingen försämring i recipienten och helst ska en förbättring ske.

Länsstyrelsen kan inte ur planbeskrivningen utläsa hur man avser att hantera föroreningssituationen i marken i förhållande till dagvattenhanteringen. Inför planens antagande behöver kommunen i planhandlingarna säkerställa att den föreslagna dagvattenhanteringen, i relation till förekommande markföroreningar, inte kommer att leda till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs. Kommunen behöver visa hur föroreningarna praktiskt ska hanteras och att den föreslagna dagvattenhanteringen inte leder till att föroreningar sprids till recipienten. Planbeskrivningen behöver därför kompletteras med en utförligare redogörelse för typen av dagvattenanläggning som ska användas. Även av plankartan ska det framgå var och hur stora ytor som tas i anspråk för uppsamling och rening av områdets dagvatten. Hänvisar till Kunskapsbanken, Boverket.

Hälsa och säkerhet – Geoteknik

I planbeskrivningen redovisar kommunen att planerad bebyggelse inte utgör något problem med hänsyn till stabiliteten om de grundläggs på fast botten. På plankartan återfinns en bestämmelse som reglerar att ny bebyggelse ska grundläggas, så att inga risker för ras och skred uppstår. Länsstyrelsen anser att planbestämmelsen ska kunna följas upp vid bygglov och projektering. Underlaget behöver därför innehålla tillräcklig information, så att det utgör ett tydligt stöd för att garantera genomförandet av de eventuella åtgärderna. I planbeskrivningen bör åtgärderna vara så preciserade och effektbeskrivna att det står klart att de är genomförbara. Hänvisar till Kunskapsbanken, Boverket.

Länsstyrelsen anser att kommunen behöver, med hänsyn till planområdets geotekniska beskaffenhet och närheten till Mälaren, i antagningshandlingarna redovisa vilken påverkan på riskerna för ras, skred och erosion ett förändrat klimat kan ge med ökad nederbörd och stigande vattennivåer. Utifrån de nivåskillnader som finns behöver kommunen i sin bedömning av markens lämplighet

även titta på riskerna för påverkan på planområdet från mark utanför planområdet, som SGI lyfter i sitt yttrande (2020-09-04). Om det finns risker kopplat till bergsslänter och lösa block med påverkan på planområdet så behöver också detta utredas och redovisas i antagandehandlingarna.

Till antagningsskedet behöver kommunen, genom planbestämmelser och åtgärdsprecisering i planbeskrivningen som garanterar genomförbarheten, också redovisa och säkerställa att de tekniska åtgärder som är nödvändiga och som ska hindra att risker uppstår kopplade till skred och erosion, kan genomföras innan ny byggnation och andra laster tillkommer.

Hälsa och säkerhet - Översvämning

Länsstyrelsen rekommenderar att ny bebyggelse i närheten av sjöar och vattendrag grundläggs på minst + 2,7 meter. Kommunen har valt att reglera plankartan med en bestämmelse som lyder att *bebyggelse ska utföras på ett sådant sätt att denna ej skadas eller på annat sätt påverkas negativt av högvatten upp till +2,7 över nollplanet*. Bestämmelsen är otydlig då det inte framgår vilken eller vilka åtgärder som krävs för att byggnader inte ska skadas eller påverkas negativt vid högvatten upp till +2,7 meter. Länsstyrelsen anser att denna bestämmelse ska omformuleras alternativt att kommunen i planhandlingarna förtydligar vad som avses med ”utföras, skadas och negativt”. Det ska tydligt framgå vilka åtgärder som krävs för att bebyggelsen ska bli lämplig för planerat ändamål. Vidare behöver kommunen beakta att Mälarens vattennivåer kan stiga med ett förändrat klimat till nivån + 2,7 meter och denna nivå inte är att betrakta som temporär.

Kommunen har inte redovisat grundläggningsnivå i planhandlingarna. I Geotekniskt PM, Structor (2020-06-17), framhålls dock att dimensionerade grundvattennivå för vattentäta grundkonstruktioner tills vidare ligger på + 1,5 meter. Om kommunen avser att lägga bebyggelse under nivån + 2,7 meter så ska detta motiveras för att visa att bebyggelse inte tar skada vid översvämning.

Beroende på hur området kan påverkas så kan skyddsåtgärder behöva regleras som planbestämmelser. Skyddsåtgärder som exempelvis vattentålig fasad kan behöva underhållas över tid vilket behöver framgå av planhandlingarna.

Vidare behöver kommunen redovisa hur planområdet påverkas vid vattennivåer på +2,7 meter och säkerställa framkomlighet för räddningstjänsten till och från bebyggelsen både vid höjda vattennivåer och vid skyfallsregn.

Hälsa och säkerhet - Djurhållning

I samrådet planerades en byggnad mellan hus A och hus F. Denna byggnad skulle fungera som en barriär mellan kommande bebyggelse och befintlig 4H-gård. I granskningen har denna byggnad tagits bort och ersatts med en skärm.

I plankartan säkerställer m2 att skärm mot 4H-gård i östra delen ska uppföras i en höjd om minst 2 meter. Det framkommer inte tydligt i utredningen att ett två meters plank är tillräckligt för att undanröja risken för olägenhet i form av lukt eller allergener för kommande bebyggelse och det står bland annat i utredningen att bottenvåningen på intilliggande hus får förhöjda nivåer av allergener vid fasad. Det framgår inte om lägenheterna i dessa hus görs genomgående så att boende kan vädra utan att riskera att få in allergener i bostaden.

Till antagande behöver resonemanget kring det skyddande planket förtydligas och kommunen behöver visa att de skyddande åtgärderna för att förhindra att allergener skapar olägenhet inom planområdet är tillräckliga, med hänsyn till människors hälsa.

Strandskydd

Länsstyrelsen anser att det är positivt att strandskyddet fortsatt föreslås omfatta vattenområdet. Även i det omarbetade planförslaget kommer några av bostadshusen nära inpå strandpromenaden. Den fria passagen behövs för att säkerställa tillgängligheten för allmänheten mellan strandlinjen och bebyggelsen men också för att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. Det är därför viktigt att den anpassas utifrån platsens förutsättningar. För att området verkligen ska upplevas som en fri passage kan det därför bli nödvändigt med krav på tydlig avgränsning i form av låg mur, staket eller häck mot parkmarken. Länsstyrelsen anser att detta bör säkerställas genom en bestämmelse på plankartan.

I planbeskrivningen anges att strandskyddet endast upphävs på kvartersmark. I plankartans bestämmelser anges att strandskyddet upphävs på kvartersmark och parkmark. Länsstyrelsen bedömer att det saknas skäl att upphäva strandskyddet på parkmark och bedömer att ett sådant upphävande är i strid med gällande bestämmelser då särskilda skäl för upphävande saknas inom parkmarken, Planbestämmelsen behöver därför revideras, så att den överensstämmer med planbeskrivningen, s. 28.

Vägledande och rådgivande synpunkter

Vattenverksamhet

Av planbeskrivningen framgår att markförstärkningar krävs för grundläggning av strandpromenaden i områdets norra del som utgörs av lera och större mäktighet av fyllning. All verksamhet i strandzonen utgör vattenverksamhet och kan kräva tillstånd av domstol eller anmälan till tillsynsmyndigheten. Då marken är förorenad och grundläggningen och vattenverksamheten kan medföra risk för påverkan på miljön, kan grundläggningen och planläggningen behöva justeras efter kompletterande miljötekniska markundersökningar. Genomförbarheten av detaljplanen är avhängig att tillstånd till vattenverksamhet erhålls eller att anmäld vattenverksamhet inte förbjuds. Länsstyrelsen rekommenderar därför att tillståndsprocessen eller anmälan om vattenverksamheten påbörjas i god tid.

Natur

Av PM Naturvärdesinventering, framgår att det inom planområdet finns några särskilt skyddsvärda träd. Av dem finns en ask, invid korsningen Hägerstens allé och Eolshällsvägen, som är utpekad av Länsstyrelsen som särskilt skyddsvärd. Utöver asken har också två ekar utpekats som värda att aktas på grund av sin storlek och ålder. Det bör framgå av planbeskrivningen att särskild hänsyn ska tas till dessa träd vid exploateringen. Asken får inte skadas och vid risk för skada ska samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken ske med Länsstyrelsen senast sex veckor innan planerad åtgärd avses utföras.

Kort 546, SGI (Statens geotekniska institut)

Geoteknik

Stabiliteten för planområdet har utretts. Baserat på utförda beräkningar rekommenderas att förstärkningsåtgärder utförs inom parkområdet norr om kvartersmarken för att erhålla tillfredsställande stabilitet mot Mälaren. SGI har inga invändningar mot denna rekommendation men vill framhålla vikten att beakta att ett skred utanför planområdet kan medföra otillfredsställande stabilitet inom planområdet. För-hållandena som kan påverka planområdets stabilitet vara klarlagda i planprocessen. Finns en otillfredsställande stabilitet utanför planområdet som kan påverka stabiliteten inom planområdet ska det utredas i planskedet. Vid behov kan det bli lämpligt att utöka parkområdet österut och västerut så att ett större område förstärks än det som anges inom befintligt planförslag.

Inom planområdet har mycket låg skjuvhållfasthet uppmätts i lerlagret. Då det finns två motstridiga underlag beträffande jordförhållandena efterfrågar SGI ett förtydligande avseende vilka observationer som kunde göras på plats som styrker bedömningen att sydöstra delen utgörs av morän. Om det inte kan uteslutas att

sydöstra området utgörs av lera anser SGI att stabiliteten ska utredas.

I planen har en allmän bestämmelse införts under rubrik Skydd mot störning: "mark inom PARK vid Mälaren ska stabiliseras genom tekniska åtgärder så att skred och sättningsskador inte uppstår inom planområdet. Ny bebyggelse ska grundläggas så att ingen risk för ras och skred uppstår". SGI lyfter frågan till länsstyrelsen att bedöma om denna planbestämmelse är tillräckligt för att åtgärden i praktiken ska komma till stånd innan området byggs ut.

SGI vill upplysa om att en förstärkningsåtgärd kan kräva tillstånd för vattenverksamhet, vilket i så fall behöver vara klart innan planens antagande. Om åtgärder behöver utföras inom vattenområdet kan det krävas att dessa åtgärder behöver utföras utanför planområdets nordöstra hörn, vilket bör beaktas i den fortsatta planprocessen.

Som upplysning inför fortsatt projektering anser SGI att vald skjuvhållfasthet i [2] som indata i stabilitetsberäkningarna är högt vald mellan djupen 7-10 m i jämförelse med vad fält- och laboratorieresultaten visar (figur 6 i [2]). Enligt empirin korrelerar lerors odränerade skjuvhållfasthet mot dess spännings-historia, vilket innebär att en minskande skjuvhållfasthet bör erhållas mot lerlagrets överkant. Detta är också vad resultaten från fält och laboratorieundersökningarna visar.

Bergteknik

SGI anser att det även behövs en bergteknisk utredning för att bedöma stabiliteten i befintliga bergslanter och eventuella lösa block i terrängen inom planområdet och dess närmaste omgivning. Bedömning behöver även göras av vilka behov av åtgärder som kan krävas för att göra kvarstående naturliga och konstruerade bergslanter långsiktigt stabila.

Kort 417, Stockholms brandförsvaret

SSBF framför att gatans lutning är för brant "vägens lutning bör vara under 8%" samt att det behöver säkerställas att kurvornas dimensioner är tillräcklig för att räddningsfordon kan tas sig fram.

Framkomligheten i området ser ut att kunna bli begränsad vid ett 100-årsregn. SSBF:s fordon klarar av ett maximalt vattendjup på 0,5 meter, men ett sådant djup rekommenderas inte eftersom det kan påverka SSBF:s insatsförmåga negativt. I PM Dagvatten redovisas högt vattenflöde på vägen in till området, och vissa delar av området kan få ett vattendjup på över 0,5 meter vid 100-årsregn.

Om ett garage under jord etableras inom området bör hänsyn tas till om garagetaket avses vara körbart för tyngre räddningsfordon.

För byggnader som utförs utan Tr2-trapphus ser SSBF en möjlighet att räddningstjänstens utrustning är nödvändig att nyttjas vid alternativ utrymning. Om så är fallet bör det i planprocessen säkerställas att framkomlighet och åtkomlighet för stegutrustning är möjlig. Utifrån illustrationsplan i planbeskrivningen verkar åtkomligheten vara begränsad för flera planerade byggnader. Om räddningstjänstens stegutrustning ska utgöra sekundär utrymningsväg från någon av byggnaderna måste utförandet utredas vidareför att möjliggöra tillfredsställande utrymning.

Inom ramen för planarbetet bör utredas om planerade byggnader påverkar möjligheterna att utrymma omkringliggande nuvarande byggnader. Träd och annan vegetation får inte hindra räddningstjänstens framkomlighet eller åtkomlighet vid insats.

Det ut som att brandpostsystemet i området är glest. SSBF anser följaktligen att behovet av nya brandposter i området bör ses över i samråd med förvaltaren av brandpostnätet.

Kort 425, Exploateringskontoret

Viktigt att bebyggelse uppförs med varsamhet för att minska ingreppen i natur.

Upprustningen av strandpromenaden som övergår från kvartersmark till allmän plats ska utföras av exploatören i samråd med staden och stadens standard.

Hänsyn behöver särskilt tas till intilliggande verksamhet och Eolshälls 4H-gård under genomförandet.

Detaljplanen får inte antas innan exploateringsavtalen undertecknas.

Kort 506, Lantmäterimyndigheten

Lantmäterimyndigheten har ingen erinran till upprättat planförslag.

Kort 545, Trafikkontoret

Gatunät

Trafikkontoret saknar beskrivning och tydligare detaljer kring vändplanen som föreslås på kvartersmark i anslutning mot Hägerstens Allé. Samordning kring utformning av anslutning mot allmän plats behöver ske med trafikkontoret.

Tillgänglighet

10 % lutning på anslutningsgata är en brant koppling och kan inte bedömas ha en god tillgänglighet. Det behöver därför ses över hur utformningen på kvartersgatan kan anpassas för att skapa en god tillgänglighet som möjligt. Vilplan och viloplatsers längs gatan och räckan med handledare eller liknande åtgärder kan bidra till att underlätta. Detta gäller speciellt eftersom gatan är tänkt att användas även av boende på vård- och rehabiliteringsboendet.

Parkering för cykel och bil

Det är positivt att cykelparkering placeras tillgängligt och attraktivt till.

Det är inte motiverat med så stor sänkning av p-talet som 30% på grund av lägenhetsstorlekar.

Park och stadsmiljö

Det är positivt att utvecklingen av området kan bidra till en förhöjd upplevd trygghet i området samt en bredare och mer tillgänglig strandpromenad.

Den ombearbetning som gjorts av detaljplanen sedan samrådet är positiv då den har förbättrat förutsättningar för omgivande park-/naturmarken och 4H-gården.

Bebyggelsens möte med omgivningen

Huskropp nära 4H-gård, i planens västra del, är placerad knappt 3 meter innanför fastighetsgräns. Hur ska höjdskillnader och anläggningsarbete hanteras utan påverkan på gården? Hur tas denna omhand och hur återställs den (rasbrant, slänter, bergvägg, vegetation).

Mur längs tillfartsvägen från Hägersten Allé får anordnas till en högsta höjd om 6,5 meter. En illustration eller sektion av detta saknas. Hur kommer stödmuren uppfattas utifrån omgivande park-/naturmark? Murar mot allmän platsmark kan komma att utsättas för klotter mm och dess höjd är avgörande för upplevelse av trygghet, intrycket av privat område osv. Ansvar för murens konstruktion och skötsel, på båda sidor om muren måste klargöras.

Trafikkontoret önskar maxhöjd på skärm mot 4H-gård och anser att för hög skärm kan upplevas negativt. Ansvar för skärmens konstruktion och skötsel, på båda sidor måste klargöras.

Praktiska synpunkter

Byggnationen behöver ta hänsyn till 4H-gården

Strandpromenaden bör hållas öppen för allmänheten under byggtiden.

Utformning av strandpromenad ska ske enligt teknisk handbok och granskas av staden.

Förvaltare av park-/naturmark, dvs. stadsdelsförvaltningen, ska involveras i praktisk anläggnings och återställande frågor som kan påverka markens framtida utseende och skötsel.

Kort 461, Miljöförvaltningen

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker planförslaget under förutsättning att:

- vidare åtgärder och platsspecifika riktvärden för markföroreningar tas fram i samråd med miljöförvaltningen.
- plankartan kompletteras med bestämmelse för att säkerställa att markföroreningar åtgärdas så att platsspecifika riktvärden klaras.
- det undersöks och redovisas om befintliga byggnader som ska bevaras klarar gällande riktvärden för föroreningar.
- det säkerställs att ekologiska skyddsåtgärder som högstubbe och mulmholkar genomförs t.ex. genom planbestämmelse eller i avtal.
- behov av åtgärder för bebyggelse under lägsta rekommenderade grundläggningsnivån för översvämningar av Mälaren utreds vidare.
- Förtydliga om förslaget behöver justeras för att leda om det naturliga flödesstråket.

Nämnden är i grunden positiv till planförslaget även om en del utredningar och kompletteringar återstår. Planområdet har en rad utmaningar men samtidigt goda förutsättningar för en bra boendemiljö. Detaljplaneförslaget har omarbetats efter samråd för ett bättre möte med naturmiljön, kulturmiljön, 4H-gården och strandpromenaden. De tidigare synpunkter som nämnden framfört har beaktats även om förslaget kräver vidareutredningar och redovisningar när det gäller hantering av markföroreningar.

Markföroreningar

Nämnden anser att det är viktigt att det säkerställs att saneringar och efterbehandlingsåtgärder av delar av området genomförs för att säkerställa föroreningsnivåer understigande de riktvärden som gäller för bostäder. Med anledning av ändrad markanvändning ändras riktvärdena.

Utredningen rekommenderar att platsspecifika riktvärden för området tas fram utifrån den planerade markanvändningen innan en åtgärdsutredning genomförs. Riktvärdena som använts vid bedömningen av föroreningssituationen inom det aktuella området baseras på mycket generella antaganden. Nämnden anser att vidare

åtgärder och platsspecifika riktvärden bör tas fram i samråd med miljöförvaltningen samt att plankartan kompletteras med bestämmelser för att säkerställa att markföroreningar åtgärdas och platsspecifika riktvärden klaras.

Det framgår inte om föroreningar i de byggnader som ska bevaras har utretts. Förvaltningen anser att detta bör förtydligas, alternativt utredas.

Närhet till 4H-gården

Nämndens bedömning är att risken för allergiska reaktioner är mycket små. Det föreligger dock viss risk för att de boende kan uppleva lukt från 4H-gården emellanåt. Halterna anses inte vara hälsofarliga, men kan vara störande för de boende. Om lukt och flugor påverkar bostäderna beror till stor del på vindriktningen, men det kan minimeras genom åtgärder för bl.a. gödselhantering. En nedgrävd behållare med lock kan förhindra luktspridning och mängden flugor för bostäderna. Om åtgärder genomförs och de rutiner som 4H-gården har för underhåll följs, anser nämnden att lukt från gården inte är att betrakta som en olägenhet för människors hälsa.

Det finns inte några riktvärden för buller från djurhållning, men en utredning har gjorts inför samråd. Då bedömdes det inte utgöra olägenhet och även om strukturen av bebyggelsen ändras så bedömer förvaltningen att förväntad exponering av buller från djuren är acceptabla.

Möte med naturen

Naturvärdena har beaktats i planförslagets utformning även om förslaget och byggprocessen kommer innebära att ett 10-tal uppvuxna yngre-medelålders ekar samt en särskild skyddsvärd ek kommer behöva tas ned. Möjligheten att spara den särskilt skyddsvärda eken har utretts men avstånd till närmaste hus i kombination med ekens vitalitet gör att det inte anses troligt att eken kommer att klara en exploatering. Förslag från arborist är att spara en högstubbe på plats, placera nedtagna stamdelar i närområdet och tillskapa två till tre mullholkar av virke och spån från det nedtagna trädet. Nämnden anser att det är ett bra förslag och anser att det bör säkerställas att de ekologiska åtgärder som föreslås genomförs med planbestämmelse eller i avtal.

Strandskydd

Nämnden delar uppfattningen att strandskyddet bedöms kunna upphävas på kvartersmark enligt 7 kap. 18c § miljöbalken, punkt 1 i

de särskilda skälen som anges i miljöbalken, samt 4 kap. 17 § plan och bygglagen, eftersom området redan tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syfte. Planförslaget förbättrar även allmänhetens tillgång till stranden genom att strandpromenaden bräddas och rustas upp.

Dagvatten och översvämningsrisk

Föreslagen hanteringen av dagvatten följer stadens åtgärdsnivå och minskar totala flödet och föroreningsbelastning. Nämnden har inget att invända mot föreslagen dagvattenhantering.

Områdets naturliga sluttning mot Mälaren ger goda förutsättningar för att klara eventuella skyfall utan risk för översvämningar. Placeringen av hus B riskerar dock att blockera befintliga naturliga avrinningsstråk. I dagvattenutredningen föreslås att huset ska flyttas västerut eller minska i storlek, det framgår inte om det gjorts några justeringar i planförslaget eller om tanken är att leda om det naturliga stråket. Nämnden anser att det behöver förtydligas.

De nedre byggnaderna ligger lägre än rekommenderade grundläggningsnivå för Mälaren. I plankartan regleras detta genom att bebyggelsen ska uppföras på ett sådant sätt att denna ej skadas eller på annat sätt påverkas negativt av högvatten upp +2,7 meter över nollplanet. Det finns inte beskrivet hur det ska kunna genomföras, nämnden anser att frågan behöver utredas vidare.

Kort 460, Kulturförvaltningen

Det är positivt att ytterligare en byggnad (byggnad 8) enligt det nya förslaget ges rivningsförbud (r) och varsamhetsbestämmelser (k) i plankartan, även om q hade varit än mer lämpligt både för byggnad 1 och 8.

Planförslaget har omarbetats i stor utsträckning sedan samrådet år 2015, bland annat har exploateringen ökat sedan samrådet. Stadsutvecklingsenheten bedömer därför att Stadsmuseets synpunkter i remissvar även gäller för detta planförslag, det vill säga att den höga exploateringen kommer att påverka kulturlandskapet och topografin avsevärt. I det nya planförslaget bedömer stadsutvecklingsenheten särskilt att volymerna skulle innebära en markant skalförskjutning längs den här sidan av Mälarens strand och därmed kommer att påverka inte bara kulturvärden i närområdet utan även i hög grad den karakteristiska siluetten från vattnet och andra delar av staden.

Stadsutvecklingsenheten är dock positivt till att den föreslagna bebyggelsen mot parkområdet i öster har utgått ur planen.

Kort 515, Skönhetsrådet

Skönhetsrådet ställer sig i huvudsak positivt till planförslaget så som det nu presenteras. Enligt rådet faller den nya bebyggelsen väl in i sin omgivning och topografin sett från vattnet och även om de nya bostadshusen får en större påverkan sedda från befintlig bebyggelse söder om planområdet bedömer rådet att förändringen är möjlig att tillstyrka. Även hustypen och de föreslagna materialvalen ställer sig rådet positivt till.

Den del av planförslaget som rådet ser som problematisk är de bostadshus som ligger på tvärs med solfjäderformen och blockerar områdets kontakt med vattnet, benämnda A och B. Höjden på dessa båda byggnaderna är problematisk och rådet anser att byggnaderna bör sänkas en våning, alternativt får betydligt flackare takgestaltning så att husen inte blir så dominant i sitt läge vid stranden vilket ger kvaliteter och utblickar för såväl grannar som bakomliggande bebyggelse i planområdet. Enligt rådet bör strandremsan och promenaden ges en större bredd för att undvika att området upplevs som privatiserat. Detta kan åstadkommas genom att husen görs smalare och ges en annan typologi än övriga bostadshus.

Kort 512, Trafikförvaltningen

Trafikförvaltningen ställer sig positiva till föreslagen bostadsbebyggelse och ser att de uppfyller intentionerna i Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen 2050.

Trafikförvaltningen invänder mot att planen innehåller ett boende som riktas mot vård trots att gångavstånden är 500-700 meter. I riktlinjer för planering av kollektivtrafik i Stockholms län förordar trafikförvaltningen ett lägsta gångavstånd om 200 meter från busshållplats eller station vid planering av bostäder för äldre eller funktionsnedsatta.

Trafikförvaltningen bedömer det inte som att förutsättningar finns för en busslinje till/genom området.

Kort 503, Idrottsförvaltningen

Idrottsförvaltningen ser det som nödvändigt att båtklubbarna i direkt anslutning till planområdet ges möjlighet att lämna synpunkt till planförslaget. Det uppmärksammades att båtklubbarna inte var med på sändlistan.

Vidare är det ont om båtuppläggningsytor i staden och förvaltningen värnar om att verksamheten inte påverkas negativt, därtill dess förrådsutrymmen.

Förvaltningen värnar om att 4H-gårdens verksamhet ska kunna fortgå.

Kort 418 och 495, Stockholm Vatten och Avfall

Allmänt

Vid tidigare remissvar som Stockholm Vatten och Avfall har skickat, 2015-04-07, har förslag om att anlägga en förbindelsepunkt för det planerade området tagits fram. Efter interna utredningar är detta förslag inte längre aktuellt.

Lägsta vattentryck i förbindelsepunkt motsvarar nivå +90 m vilket vid normalt anordnande av installationen kan innebära att intern tryckstegring erfordras för tappställen över nivån +70 m. Sådan tryckstegring bekostas ej av Stockholm Vatten och Avfall.

VA-anslutning

Anslutningspunkter för vatten, spillvatten och dagvatten kan anläggas vid Hägerstens Allé. Inom fastigheten erfordras en pump för att pumpa vattnet till serviserna. Pump- och pumpanordningar ägs och bekostas av byggherren.

Dagvattenhantering

Dagvattenutredningen bör jämföras mot Stadens checklista för dagvattenutredningar och stämmer av mot checklistans punkter.

Ett flertal figurer i utredningen är otydliga och bör kompletteras. Bland annat figur 5 där rinnpilar, som visar hur flödesvägarna går in och ut från planområdet, kan läggas till för att skapa en tydligare förståelse av flödesvägarna. Koppling mellan figur och text i utredningen bör även ses över på vissa ställen.

SVOA saknar figurer som visar vart inom planområdet föroreningar i jord och grundvatten har hittats.

Översvämningsrisker på grund av höga nivåer i tilliggande Fiskarfjärden bör läggas till. Lösningar för att hantera detta bör även presenteras och motiveras.

I planbeskrivningen, under kapitel Hydrologiska förhållanden, nämns det att delar av planområdet ligger under lägsta rekommenderade grundläggningsnivå i förhållande till risk för översvämning i Mälaren. Detta framgår inte tydligt i dagvattenutredningen och SVOA önskar att ett förtydligande gällande nivåer på gator och husgrunder samt lösningar för att undvika översvämningsrisker läggs till.

Information om hur föreslagen dagvattenhantering påverkas av säsongsvariation bör läggas till i utredningen.

Avfall

Stockholm Vatten och Avfall har en prioriteringsordning för insamlingsystem där maskinella system i första hand alltid ska väljas vid nybyggnation. Mobil sopsug rekommenderas därför för området. Planeringen av den mobila sopsugen ska ske i enlighet med stadens riktlinjer Projektera och bygg för god avfallshantering. Särskilt viktigt är att minimera olägenheter från t.ex. buller.

För insamling av förpackningar och tidningar i miljörum vill Stockholm Vatten och Avfall uppmärksamma om riktlinjerna kring kärphantering som finns i Projektera och bygg för god avfallshantering. Text bör utrymme för hämtpersonal framför kärl vara minst 1,5 m i djup.

Fastighetsägaren ska i enlighet med stadens lokala avfallföreskrifter möjliggöra omhändertagande av hushållens grovavfall, antingen via miljörum eller uppställningsplats för container.

Stockholm Vatten och Avfall ser positivt på att vändning möjliggörs inom området samt att svepyta för hämtfordon tagits hänsyn till. Angöringsplatser ska vara anordnade så att hämtfordon inte blockerar övrig trafik, t.ex. kan genom att upprätta lastplats eller parkeringsförbud.

Kort 511 Ellevio AB

Ellevio Förordar ett E-område på 10x10 meter utan restriktioner för nockhöjd med hänsyn till framtida byte av nätstationsmodell.

I planområdets kvartersmark behöver ledningsstråken med distributionskablar ges skydd av u-område. Plankartan kompletteras förslagsvis med bestämmelsen u i samtliga ytor markerade med bestämmelse g.

Kort 415, Stockholm Exergi

Stockholm Exergi har ingen erinran.

Kort 424, Trafikverket

Trafikverket har ingen erinran.

Sakägare enligt fastighetsförteckningen

Hänvisning till kort avser dokumentkort i stadsbyggnadskontorets diariehanteringssystem. I diariesystemet redovisa synpunktslämnarens namn i klartext.

Kort 420

Vid samrådet planerades 200 lägenheter och med krav från stadsdelsnämnden att särskild hänsyn skulle tas till verksamheten vid Eolshälls 4H gård (jättebra!).

Nuvarande förslag har ökat från 200 till 270 och flera av punkt-husen har dessutom ökat i höjd till 7 våningar och är ca: 45 meter höga. Det innebär dessutom att hela strandlinjen längs Mälaren till Stockholms innerstad, från Vinterviken till Sättra naturreservat riskeras att påverkas i mycket hög grad om detta går igenom.

I grunden är det jättebra att det byggs och platsen är helt rätt, men det här förslaget som det ser ut i dag utgår inte från stadens behov. Det är tydligt att det är en maximering av byggherren och inte heller arkitektoniskt gångbart varken från sjösidan eller land (enligt Stockholms goda arkitektoniska tradition i ytterstaden byggs höga 7 våningshus hus på toppen av höjder och inte i en sluttning eller längs strandkanten som nu föreslås, se Aspudden, Nockebyhov, Örsberg, Klubbacken mm).

Hägersten-Älvsjö är en av Stockholms stads barnfamilj tätaste stadsdelar. Nya bostäder som planeras och byggs här nu är tyvärr i huvudsak lägenheter med några få undantag i Älvsjö. Varför inte trycka på vikten av stadsdelens behov av andra boendeformer som stadsradhus i olika storlekar så barnfamiljerna har chans att stanna kvar när familjen växer och ta särskild hänsyn till områdets karaktär. Bygg vidare i spåren av de fina 60-talsradhusen på Hägerstens Allé och Hägerstensbrinken. En passande komplettering till projektet vore en fortsättning med stadsradhusen på Hägerstens Allé och en rad på gatan som vetter mot Eolshälls 4H gård (som förslaget ser ut nu är kommer 4H- gården tyvärr i skuggan av de höga husen vilket sannolikt kommer påverka deras verksamhet negativt). Tänk 40 stadsradhus och 50 lägenheter istället och 4 våningshus istället för 7- vilket lyft för hela området!

Kort 421 och 439

Idag är området en liten hantverksby med en lågskalig bebyggelse som har rötter i industrialismens barndom. Bebyggelsen är grönklassad av Stadsmuseet. Trots det har stadsbyggnadskontoret upprättat en detaljplan med ett planförslag om att uppföra 270 bostäder och 40 vårdplatser på detta begränsade markområde. Ytans storlek kräver att höghus på upp till 40 meters höjd från vattenytan byggs intill ett radhusområde som klättrar utmed bergssidorna och att husen förläggs nära den strandpromenad som löper från Stockholms innerstad söderut.

Bebyggelsen i Henriksberg är idag nedgången och sliten och jag är positiv till att området restaureras och utvecklas men vill att det görs i harmoni med övrig bebyggelse i området.

Är det möjligt att strandskyddet upphävs? I samrådsförslaget påvisades att området har känslig fauna och flora, detta saknas i nuvarande förslag. Att stadsbyggnadskontoret presenterar en ny detaljplan som innebär en radikal förändring av en kulturhistoriskt känslig miljö för utställning är anmärkningsvärt.

Det presenterade förslaget är ett alltför omfattande bebyggelseförslag. Byggnader på över 40 meter som står tätt och en sex meter hög stöd mur i anslutning till ett radhusområde som klättrar utmed bergssidorna kommer att förändra områdets uttryck totalt. Det kommer att dominera naturområdet och begränsa promenadstråket längs Mälaren. Att bygga en så massiv bebyggelse längs Mälarens strand går emot Stockholms stads byggnadstradition som i ytterstaden normalt placerar höga hus på höjder eller i stadsdelscentrum.

Henriksbergs verksamhetsområde är idag ett av Stockholms sista gamla industriområden och är ett unikt inslag i Stockholms stads miljö. Några av husen är kulturminnesskyddade och ska bevaras men eftersom byggnaderna inom planområdet står nära varandra får de kulturminnesskyddade äldre husen en begränsad roll i att bevara områdets karaktär.

Varför vilseleda medborgare genom att i förslaget presentera husens höjd med byggnadshöjd (33,7 m resp. 36,3 m) när de inklusive snedtaket har en totalhöjd på 38,8 meter respektive 42,3 meter?

Trots en mängd framtagna utredningar i detaljplanearbetet saknas opartiskt genomförd miljökonsekvensbeskrivning och landskapsanalys. Finns svar på hur området förhåller sig till samspelet mellan naturlandskapet och bebyggelsen, som är ett av Stockholms viktigaste karaktärsdrag? Kommer den nya bebyggelsen att utveckla stadsdelens särart? Hur är förhållandet till topografi, platsens utblickar samt kopplingar mot vattnet och de gröna rummen?

Vilka analyser har gjorts av transporter i området? Trafikvolymerna på Hägerstens Allé kommer att öka kraftigt när boende i ytterligare 300 bostäder ska transportera sig längs denna lilla villagata. Köbildning längs vägen upp mot E4an är vanligt förekommande redan idag. Tunnelbanan behöver få tätare trafik.

Kommer behov av förskole och skolplatser kunna tillgodoses?

Det är positivt att Henriksbergs verksamhetsområde rustas upp och bebyggs med bostäder som harmoniserar med befintligt bebyggelse, tar hänsyn till känslig naturmiljö och följer stadens tradition att bebygga områden intill Mälaren med låg bebyggelse. Jag anser att omfattningen ska begränsas till ca 100 bostäder som byggs enligt samma skala som de stadsradhusen på i tre-fyra våningar längs Hägerstens Allé och på Hägerstensbrinken. Bebyggelsen i Henriksberg skulle kunna innehålla radhus eller terrasslägenheter med 3-4 våningar som klättrar nedåt mot vattnet. Därmed skulle stadsdelen erbjuda variation av olika boendeformer. Undvik att störa harmonin i promenadstråket längs Mälaren med en hög stödmur.

Jag yrkar på att detaljplaneprocessen görs om och ett nytt samråd genomförs med ett bebyggelseförslag som tar sin utgångspunkt i den känsliga natur- och kulturmiljön som finns i Henriksbergs verksamhetsområde med omgivningar samt att detaljplaneprocessen genomförs med ett transparent och regelrätt förfarande.

Kort 423

Förslaget innebär en radikal förändring av det gamla verksamhetsområdet som nu får en exploatering på 350 bostäder och många blir ca 40 m höga.

I ett läge där skolsituationen i Hägersten redan är mycket ansträngd, som vi alla med barn på Hägerstenschamnesskola redan vet är den höga exploateringsgraden i området problematisk då inte viktig samhällsservice om skola tycks planeras för i samma utsträckning som bostadsrätter.

Denna höga exploateringsgrad med flera stora bostadsprojekt på gång i Axelsberg centrum samt byggandet av avloppstunnel genererar hög nivå av buller och tunga fordon vilket starkt negativt påverkar miljön för barnen i området. Hur ser barnkonsekvensanalysen ut gällande att alla dessa byggen planeras genomföras samtidigt?

Vidare föreslås i förslaget att strandskyddet upphävas, vilket juridiskt kan vara korrekt då marken redan är bebyggd. Dock har det i planarbetet inte gjorts någon miljökonsekvensbedömning och inte heller någon landskapsanalys. Ingen oberoende utredning av Staden har genomförts.

Få grannar och sakägare som fått förslaget tillsända till sig på remiss. Dessutom är utställningstiden lagd på sommartid, när många är bortresta samt under en period då stadsdelsnämnden och berörda

facknämnder inte har några sammanträden som kan behandla remissen. Detta är verkligen problematiskt.

Kort 426 och 428

Alltför storskaligt

Förslaget är storskaligt för att passa in i den omgivande bebyggelsen och topografin. Det nuvarande förslaget kommer allvarligt att förvanska den omkringliggande miljön.

Förslaget innehåller alltför höga byggnader som kommer att påverka och dominera naturområdet längs Mälarens strand. Byggnaderna har en byggnadshöjd mellan 13- 35 meter men eftersom detaljplanen medger snedtak kommer husen blir betydligt högre. I förslaget framgår inte den totala byggnadshöjden vilket vi som sakägare finner anmärkningsvärt och direkt vilseledande. I det underlagsmaterial som arkitekten utarbetat finns dock den totala höjden angiven, vilket är drygt sex meter högre än byggnadshöjden. Det två punkthusen i södra planområdet, vid Hägerstens Allé är ännu högre 38,8-42,3 meter. Då byggnaderna står så nära varandra innebär det att områdets intryck från sjön och strandpromenaden blir ett massivt byggnadskomplex där de högsta höjderna är över 40 meter. Hägerstens Allé ligger på en nivå på ca 20 meter; de södra byggnaderna får alltså en höjd om 23 meter från gatans höjd. Vi vänder oss emot ett bygga i denna stora skala i ett område som till största del befinner klart inom 100 m från strandkanten.

Vi anser också att denna typ av byggnadskomplex är främmande både för området samt delar av Stockholm. Av tradition bygger man höga hus på högre höjder och mer låg bebyggelse när man närmar sig vattnet. Så är det också i Axelsberg och Mälarhöjden idag. Höga punkthus finns redan men de ligger antingen på en höjd eller längre inåt land. Sedan följer bebyggelsen topografin och blir lägre allt eftersom. Detta präglar den närmaste omgivningen som direkt angränsar till Henriksbergs verksamhetsområde.

Starka invändningar mot processen

Vi har också starka invändningar mot hur planprocessen bedrivits och den nästan totala frånvaron av beaktande av sakägares synpunkter. Både vid samrådet 2013 och 2015 har vi som bor i området haft mycket starka invändningar mot storskaligheten i förslagen. Trots att vissa mindre justeringar har gjorts har skalan (antal lägenheter, bygghöjd m.m.) ökat för varje förslag. Det första förslaget innehöll 175 lägenheter, det andra 200 och det nuvarande omfattar 350 lägenheter.

Vi finner detta mycket anmärkningsvärt då majoriteten i stadsbyggnadsnämnden efter samrådsredogörelsen och beslut om

det senaste förslaget skrev ett särskilt uttalande där man band annat anser ” delar av den lågmälda karaktären tillvaratas”; ”Nämnden ställer sig därför tveksam till bebyggelse om nio våningar och hus med platta ta”; ” det är viktigt att projektet inta skals upp ytterligare , då det skulle riskera att gå ut över kvaliteten.”

Utställningsförslaget är dessvärre ett helt omarbetat förslag, som stadsbyggnadsnämnden inte tagit ställning till. Trots att stadsbyggnadsnämnden är tveksamma till den storskaliga bebyggelsen och niovåningshus, har stadsbyggnadskontoret ökat totalhöjden på byggnaderna till nu 42,3 meter. Det har kontoret gjort genom att skriva sjuvåningshus på plankartan, men tillåta snedtak och fönsterkupor vilket innebär att vindsvåningen istället inrymmer två våningar, vilket totalt ger nio våningar, och med en högre totalhöjd än tidigare. Det är anmärkningsvärt att stadsbyggnadskontoret inte bara går emot alla de berörda som vill ha en lägre bebyggelse, utan även går emot stadsbyggnadsnämnden.

Utställningen pågick under 25 juni och 25 augusti. Sakägarna fick remissbrevet efter midsommar när många påbörjat sin semester. Vad som är märkligt är att inga av de större remissinstanserna, stora facknämnder samt stadsdelsnämnden inte har några sammanträden under denna tid. Det innebär att varken stadsbyggnadsnämnden eller någon annan nämnd har möjlighet att ta del av förslaget till detaljplan eller komma med synpunkter och invändningar. Att en sådan här stor och principiellt viktig detaljplan endast passerat tjänstemannaorganisationen och inte de förtroendevalda ser ut att vara en felaktig ärendegång.

Utredningsarbetet har brister

Trots en mängd framtagna utredningar i detaljplanearbetet saknas minst två viktiga utredningar: För det första en miljökonsekvensbeskrivning och för det andra en landskapsanalys där bebyggelseförslaget bedöms utifrån den strandnära miljön längs Mälaren. De utredningar som har tagits fram är alla framtagna på uppdrag av exploatören SSM. Utredningar som ska stödja kommunen i sitt arbete att göra värderingar av kulturhistoriskt värdefulla miljöer, landskapsanalyser, bevarande av grönmark m.m. måste vara opartiska och utförda av oberoende expertis. De framtagna utredningarna hade med all säkerhet fått en annan slutsats om staden själv hade beställt utredningarna.

Trafiksituationen är inte analyserad

Hägerstens Allé är en mindre villagata som trafikeras av närboende, främst av de som nyttjar Axelsbergs idrottsplats samt besökare till verksamheter inom Henriksbergs industriområde. Trafikmängden

kommer att öka kraftigt av 300 bostäder vilka har Hägerstens Allé som enda tillfartsväg.

Henriksbergs verksamhetsområde är idag ett eftersatt område. Såväl byggnader som omkringliggande miljöer är slitna och underhållet är eftersatt. Vi är positiva till att området i strandlinjen utvecklas men vi vill ha ett område som passar väl in i den befintliga miljön. Lägre och färre hus som harmonierar bättre med t.ex. de radhus som finns i området och den finna natur som präglar hela området och som också är i linje med den byggnadstradition som finns i Stockholm och i strandnära områden.

Vad vi vill istället?

Vi vill att processen kompletteras med erforderliga utredningar och analyser görs, att beslutsfattare inte förlitar sig på exploatörens utredningar utan använder sig av opartisk och oberoende expertis samt framförallt att förslaget omarbetas i enlighet med de omfattande synpunkter som lämnats av berörda sakägare samt i enlighet med den beslutsfattande nämndens intentioner om en plan och ett projekt i väsentligt mindre skala.

Kort 430, 435, 462, 463, 473, 479, 483, 541, 487, 496, 499, 508, 514, 535, 537, 538 och kort 540

Aktuellt förslag

Planförslaget kommer om det genomförs totalt förvanska den omkringliggande miljön. Förslaget innehåller alltför höga byggnadsvolymer som kommer att dominera naturområdet längs Mälarens strand. De byggnader som föreslås närmast vattnet har en relativ hög höjd, med en byggnadshöjd på mellan 13 och 16 meter. Då planen medger snedtak kommer husen blir betydligt högre, vilket också syns på de illustrationer som tagits fram. De äldre hus som föreslås bevaras får en helt underordnad roll i sammanhanget.

Söder om de strandnära byggnaderna föreslås tre punkthus med sex-sju våningar. Byggnadshöjden är mellan 26 och 29 meter. I detaljplanen tillåts dock snedtak med upp till 45 graders vinkel. I underlagsmaterialet från arkitekt Murman finns den totala höjden angiven, vilket är drygt sex meter högre än byggnadshöjden. De tre sexsjuvåningshusen är alltså 32 till 35 meter höga, sett från vattenytan. På framtagna skisserna syns att det under snedtaket ryms 1-2 våningar, vilket innebär att det faktiska våningsantalet är nio våningar.

Det två punkthusen i södra planområdet, vid Hägerstens Allé är ännu högre. Det ena punkthuset är 38,8 meter och det andra 42,3 meter mätt som totalhöjd. Att i detaljplan endast ange byggnadshöjd (33,7 m resp. 36,3 m) är direkt vilseledande.

Då byggnaderna inom planområdet står så nära varandra som de gör i planförslaget innebär det att områdets intryck från sjön och strandpromenaden blir ett massivt byggnadskomplex där de högsta höjderna är över 40 meter. Hägerstens Allé ligger på en nivå på ca 20 meter; de södra byggnaderna får alltså en höjd om 23 meter från gatans höjd.

För att möjliggöra tillfartsväg till området medger detaljplanen en stödmur på sex meters höjd. Stödmuren är tänkt att gå från Hägerstens Allé ned vattnet där den ansluter till byggnaden vid strandpromenaden. Murens höjd kommer att vara påtaglig i vyn från hamnen och vattnet och bilda en barriär som skärmar av hela grönstråket som löper längs med Mälarens strand. Tillfarten till området måste anordnas så att en hög stödmur undviks.

Den föreslagna bebyggelsen är främmande i området och har massiv bebyggelse representerad alldeles invid stranden och Mälaren. I enlighet med Stockholms stads byggnadstradition i ytterstaden har höga hus placerats på höjder eller i stadsdelscentrum medan bebyggelsen längs vattnet försiktigt har klättrat längs med sluttningar – ofta med taken strax under trädtopparna. Längs stranden i söderort finns mängder av exempel på detta sätta att planera.

Tidigare förslag och detaljplaneprocessen

2013 genomfördes ett programsamråd för området. Förslaget innehöll ca 175 lägenheter. Byggnadshöjder och våningsantal är svårt att läsa ut från de illustrationer som då redovisats. Förslaget var relativt storskaligt i jämförelse med vad som finns på platsen idag. Av de yttranden som kom in var de flesta negativa till utbygganden och den skala som redovisades. Trots det utökades bebyggelsen och byggnadsvolymen kraftigt i samrådet 2015

Stadsbyggnadsnämnden hörsammade inte de inkomna synpunkterna i programsamrådet, tvärtom, utökades förslaget med bebyggelse av 200 lägenheter och högre byggnadshöjder. Även i samrådet protesterade sakägare och andra berörda. I juni 2019 redovisades samrådsredogörelsen för stadsbyggnadsnämnden och ett nytt förslag till detaljplan. Inte ej heller denna gång har synpunkterna hörsammats. Istället har projektet ökat till 350 lägenheter och ännu högre byggnader. Med det redovisade underlaget beslutade stadsbyggnadsnämnden att godkänna det nya förslaget och ge stadsbyggnadskontoret i uppdrag att gå på utställning.

Majoriteten i stadsbyggnadsnämnden skrev i samband med beslutet ett särskilt uttalande, bland annat ”måste ... delar av den lågmälda

karaktären [...] tillvaratas”; ”nämnden ställer sig därför tveksam till bebyggelse om nio våningar och hus med platta tak”; Det är viktigt att projektet inte skalas upp ytterligare, då det skulle riskera att gå ut över kvaliteten.” De förslag som stadsbyggnadskontoret i juni 2020 skickar ut på utställning är dessvärre ett helt omarbetat förslag, som stadsbyggnadsnämnden inte tagit ställning till. Trots att stadsbyggnadsnämnden är tveksamma till den storskaliga bebyggelsen och nio våningshus, har stadsbyggnadskontoret ökat totalhöjden på byggnaderna till nu 42,3 meter. Det har kontoret gjort genom att skriva sjuvåningshus på plankartan, men tillåta snedtak och fönsterkupor vilket innebär att vindsvåningen istället inrymmer två våningar, vilket totalt ger nio våningar, och med en högre totalhöjd än tidigare.

Det är anmärkningsvärt att stadsbyggnadskontoret inte bara går emot alla de berörda som vill ha en lägre bebyggelse, utan även går emot stadsbyggnadsnämnden. Det är också förvånande att stadsbyggnadsnämnden inte bereds tillfälle att besluta om det omarbetade förslaget till ny utformning m.m. som stadsbyggnadskontoret gjort.

Utställningen var mellan 25 juni och 25 augusti. Sakägarna fick remissbrevet efter midsommar när många påbörjat sin semester. Utställningstiden var förlängts mot vad PBL kräver men det var ändå lätt att missa att utställningen hade påbörjats. Detaljplaneprocessen tycks ha genomförts på icke godtagbart sätt. Inga av de större remissinstanserna, stora facknämnder samt stadsdelsnämnden hade några sammanträden under utställningstiden, varav varken stadsbyggnadsnämnden eller någon annan nämnd hade möjlighet att ta del av förslaget till detaljplan eller komma med synpunkter och invändningar. Att en sådan här stor och principiellt viktig detaljplan endast passerat tjänstemannaorganisationen och inte de förtroendevalda ser ut att vara en felaktig ärendegång.

Utredningsarbetet (ej Kort 499)

Planen påverkar landskapsbilden och kulturmiljön i stor utsträckning men miljökonsekvensbeskrivning (6 kap 2 § p3 Miljöbalken) saknas samt en landskapsanalys där bebyggelseförslaget bedöms utifrån strandnära miljö längs Mälaren.

Utredningar som lagts fram i planarbetet har tagits fram på beställning av exploitören SSM vilka kan ses som opartiska. Utredningar måste vara opartiska och utförda av oberoende expertis, varav viljan är att kommunen tar fram nya, oberoende, miljö- och landskapsanalyser som får analysera ett nytt bebyggelseförslag.

Riksintresse enligt Miljöbalken (ej Kort 499)

Mälaren med öar och strandområden är i sin helhet av riksintresse enligt 4 kap. 2 § Miljöbalken. Bestämmelserna är förvisso inte ett hinder för utvecklingen av befintliga tätorter. Dock innebär bestämmelserna att ingrepp i miljön som avses endast komma till stånd om det sker på ett sätt som inte påtagligt skadar områdets natur- och kulturvärden. Länsstyrelsen skriver med anledning av detta i Sammanställning av: Statliga och mellankommunal intressen av betydelse för kommunernas planering (Version 5 februari 2020) att, "... ny bebyggelse bör tillkomma endast som komplettering till befintliga bebyggelsestrukturer. Även vid kompletteringar ska hänsyn tas till natur- och kulturvärden samt det rörliga friluftslivets behov." Förslaget till detaljplanen kan inte anses vara en komplettering till befintlig bebyggelsestruktur då dess stora byggnadsvolymer är främmande i området och ej heller har hänsyn tagits till områdets naturvårdsvärden.

Stockholms stads översiktsplan (ej Kort 499)

Översiktsplanen är inte juridisk bindande men ska ändå vara vägledande för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Det framtagna förslaget till detaljplan för Henriksberg står i direkt strid mot de intentioner kring Stockholms stadsbyggande som lyfts fram i översiktsplanen. I stadsutvecklingskartan för Stockholms översiktsplan markeras planområdet där förstärkningar föreslås i den regionalt betydelsefulla ekologiska infrastrukturen men utgångspunkten är inte i detta utan innebär istället en försämring av det ekologiska sambandet.

Trafik (ej Kort 499)

Hägerstens Allé är en mindre villagata men trafikmängden kommer kraftigt öka på den. Idag trafikeras den, förutom av närboende, främst av de som nyttjar Axelsbergs idrottsplats samt besökare till verksamheter inom Henriksbergs industriområde. Med detaljplaneförslaget tillkommer över 300 bostäder vilka har Hägerstens Allé som enda tillfartsväg.

Utveckling av Henriksbergs verksamhetsområde (ej Kort 499)

Henriksbergs verksamhetsområde är idag ett eftersatt område, men ett unikt inslag i Stockholms stad med stor potential att utvecklas. Att området får genomgå en upprustning är positivt. Det är också positivt att området kompletteras med bostäder. Dock är den föreslagna bebyggelsen alldeles för omfattande. En nedskalning till ca 100 bostäder är maximalt vad området tål med hänsyn till den miljö som området befinner sig i.

Fortsätt med stadens tradition att med områden med låg bebyggelse som tar hänsyn till naturen samt närheten till Mälaren och bygg vidare på den befintliga struktur som finns i området idag. Längs Hägerstens Allé och på Hägerstensbrinken finns stadsradhus i tre-fyra våningar i lämplig skala att förhålla sig till och som kan fortsätta klättra nedåt mot vattnet och kunna innehålla radhus eller terrasslägenheter.

Hägersten och angränsade stadsdelar domineras av flerbostadshus. Många av dessa har smålägenheter och dessutom planeras för fler, t.ex. vid Axelsbergs torg. För de som vill flytta till större bostäder i sitt närområde är det ett mycket begränsat utbud. Det behövs fler större lägenheter och framför allt småhus samt radhus för att möta det behov av olika boendeformer som efterfrågas i stadsdelen. Henriksberg skulle kunna vara en utmärkt plats för nya radhus, blandat med flerbostadshus.

Sammanfattning (ej Kort 499)

Vi motsätter oss förslag till detaljplan för Henriksbergs verksamhetsområde då förslaget innehåller alltför storskalig exploatering med stora och höga byggnadsvolymer som helt och hållet kommer att förvanska den känsliga miljön, både i närmast omkringliggande miljön, men även i det naturmiljö som sträcker sig längs Mälarens strand, från Vinterviken söder ut till Sätra naturreservat. En viss bostadsbyggnation på platsen är välkommet, men i betydlig mindre omfattning.

Vi yrkar att detaljplaneprocessen görs om och ett nytt samråd genomförs med ett bebyggelseförslag som tar sin utgångspunkt i den känsliga natur- och kulturmiljön som finns i Henriksbergs verksamhetsområde med omgivningar samt att detaljplaneprocessen genomförs med ett transparent och regelrätt förfarande.

Kort 432

Eolhälls 4H gård är en välbesökt gård tillgänglig för barn, inte bara i närområdet utan det går även att ta sig dit kommunalt. Det planerade bygget kommer väldigt nära gårdens mark. Olägenheten framförallt under byggtiden kommer att påverka djurens miljö väsentligt.

Hägerstens Allé är absolut inte dimensionerad för ökad trafik. Det konstaterades även inför Stockholm vattens tunnelbygge, då man fick backa från att använda denna väg för sina transporter. Gatan är smal och det bor många barnfamiljer i området. Det är redan nu vissa störningar med trafiken till fotbollsplanen, där flera inte respekterar fartbegränsningen som råder. Med 270 nya

lägenheter kommer trafikmängden att öka och oron för våra barns trygghet likaså.

Avsteg från strandskyddet är oförståeligt. Detta kan ju innebära prejudikat, som kan leda till att det plötsligt är fritt fram att bygga var som helst.

Glasblåsarens verkstad ska rivas, vilket är upprörande eftersom det inte finns så många glashyttor i Stockholmsområdet. Vi känner att man bör värna Hantverkarnas möjligheter att utöva sitt arbete.

Skolor/Förskolor är ett annat frågetecken. Redan nu får barnen gå i provisoriska lokaler i Hägerstens hamn. Med 270 lägenheter så lär det också komma ett antal nya barn.

Kommunikationer. Tunnelbanan är redan nu hårt belastad i rusningstrafik och med den planerade byggnationen kan det innebära ytterligare problem med trängsel.

Kort 435

Samma synpunkter som kort 430 och följande synpunkter.

Skolplatser

Skolplatser saknas om fler lägenheter byggs. Ytterligare ett problem som inte tas upp i förslaget är angående skolor och barnomsorg. Redan för ett par år sedan när nya Hägerstenhamnens skola öppnade stod det i den lokala tidningen att skolan var underdimensionerad. Den kunde inte ta hand om alla barn i området och man kan tänka sig att samma problematik finns även i övriga barnomsorgen.

Samordning övriga byggprojekt i stadsdelen

Stockholm behöver växa men det behöver göras på ett ansvarsfullt vis. Stockholm är speciellt i jämförelse med andra storstäder. I stort sett finns det endast två-tre linjer att tillgå (vägar och spårtrafik) för att ta sig från norra till södra sidan om staden. De flesta jobb har flyttat från söderort till norrort t.ex. Ericsson. Ericsson är en av de största arbetsgivarna i regionen och hade tidigare många kontor på södra sidan som nu alla har centrerats i Kista. Som ett exempel, för 7-8 år sedan var det inga problem att hitta en sittplats från Axelsbergs tunnelbana under morgon rusningen. Idag får man vara glad om man ens kommer på tåget. Att lägga till 300 lägenheter i Henriksberg kommer bara göra saken värre, och då ska man även vara medveten om att det finns planer på ytterligare 500 lägenheter i närheten av Axelsbergs centrum. Detta kan knappast anses ansvarsfullt.

Kort, 438

Under utvärderingen av det föregående förslaget från 2015 att bygga 150-200 lägenheter i Henriksberg var det många invändningar från lokalsamhället för att bygga dessa stora höghus och lägenhetskomples. Man föreslog då att skala ner projektets storlek och minska antalet lägenheter så att det skulle passa bättre in i denna historiska och naturtrogna omgivning. Det är nu uppenbart att alla invändningar och förslag har blivit totalt ignorerade när man nu föreslår att bygga dubbelt så många lägenheter istället. Är detta ett skämt? Har folkets åsikter inget värde över huvud taget?

-Förslaget tar inte hänsyn till att Henriksberg är en tillflyktsort för både historia och naturupplevelser. Förslaget följer inte rekommendationen från ”Plan-och bygglag (2010:900) 2 kap 6 §.

-De nuvarande husen i området befinner sig i perfekt harmoni med naturen, det nya förslaget skulle gå tvärt emot detta och resultera i ett fult lägenhetskomples dumpat inom en väldigt liten area. Något som mycket utnyttjad och kommersialiserad turistort.

De nuvarande husen så som Hägerstensbrinken 52-74 är byggda i fyra våningar utan fönster i östlig riktning. Majoriteten av fönstren är belägna på den norra sidan av huset. Två av våningarna har endast fönster mot norr. Kök, vardagsrum, middagsrum, är alla belägna mot norr där det inte finns något direkt ljus förutom det indirekta ljuset som kommer av reflektioner från Mälaren och dess omgivning. Med förslaget skulle allt detta indirekta ljus blockas av huskroppen. Förslaget måste ta detta i beaktande och förhindra att detta sker. De förslagna husen närmst Hägerstens Allé bör inte vara högre än 2-3 våningar samt övriga nybyggnationer som eventuellt planeras längs med sjösidan.

För att förhindra radikala förändringar av denna kulturella, historiska och naturliga miljö bör det totala antalet nya lägenheter inte vara mer än 80-100.

300 nya lägenheter innebär minst 150-200 fler bilar på gatorna i området, det kräver ca 1km ytterligare parkeringsutrymme samt kommer leda till mer oljud i omgivningen. Hägerstens Allé är redan nu full av bilar från boende, besökare till stranden, båtklubben, fotbollsplanen, 4H gården, Vinterviken etc. Vart ska dessa 150-200 bilar få plats? Detta tas inte upp i förslaget. Förslaget behöver vara realistiskt, erfarenheter från nyligen byggda områden säger oss att det ofta blir snudd på en omöjlighet att hitta parkering. Detta trots att många hus har parkeringsgarage.

Ytterligare problem som inte tas upp i förslaget är skolor och barnomsorg. Redan för ett par år sedan när nya Hägerstenhamnens

skola öppnade stod det i den lokala tidningen att skolan var underdimensionerad. Den kunde inte ta hand om alla barn i området och man kan tänka sig att samma problematik finns även i övriga barnomsorgen.

För investerarna var det väl känt redan innan deras köp av yta i Henriksberg, att de boende hade starka åsikter mot byggplanen om stora bostadskomplex och höghus. De argument som lades fram så som att ”vi behöver bygga ett stort antal lägenheter för att det ska vara ekonomiskt försvarbart” håller inte. Detta var dom medvetna om redan innan dom köpte ytan.

Det faktum att Henriksberg redan idag är bebyggt betyder inte nödvändigtvis att höghus bör placeras där idag. Många av husen i området byggdes för länge sedan då Henriksberg inte var en del av Stockholm och förmodligen inte behövde följa de byggkrav som rådde. Henriksberg är en del av Stockholm och nya byggprojekt ska följa de rådande lagar och regler så som distans till vatten (Plan-och bygglag (2010:900) 4 kap 17 §), till offentliga områden och till hostriska platser etc..

Under samrådet för att motivera det stora antalet bostäder och höghus, presenterade investerarna/projektet argument så som: Stockholm behöver växa, Stockholm har brist på lägenheter etc. I ren sak har dom rätt, ja det är brist på lägenheter men de som är mest utsatta och i störst behov är studenter och unga som behöver ta sig in på bostadsmarknaden. De föreslagna lägenheterna i Henriksberg är med all sannolikhet inte menade för denna kategori.

Stockholm behöver växa men det behöver göras på ett ansvarsfullt vis. Stockholm är speciellt i jämförelse med andra storstäder. I stort sett finns det endast två-tre linjer att tillgå (vägar och spårtrafik) för att ta sig från södra till norra sidan om staden. För 7-8 år sedan var det inga problem att hitta en sittplats från Axelsbergs tunnelbana under morgon rusningen. Idag får man vara glad om man ens kommer på tåget. Att lägga till 300 lägenheter i Henriksberg kommer bara göra saken värre, och det finns även planer på ytterligare 500 lägenheter i närheten av Axelsbergs centrum. Vore det inte bättre att bygga nya bostäder i anslutning till arbete för att underlätta för kollektivtrafiken.

Istället för att skapa problem så skulle Henriksbergprojektet kunna lösa en del för samhället. Under de senaste 30-40 åren har antalet boende i Hägersten fördubblats. Under samma period har ingen utbyggnad skett av de två små pooler som finns. Henriksberg vore perfekt för ett sport och aktivitets center. Något som de lokala politikerna kanske kan fundera på.

Det känns uppenbart att det nya förslaget för Henriksberg är helt och hållet drivet med vinst som största ändamål. Det kommer inte lösa några problem för de som redan bor här utan det motsatta. Jag förstår att investerarna inte bryr sig om detta, men att godkänna planen i dess nuvarande form vore rent utsagt oansvarigt.

Kort 443, 444, 449, 518

Efterfrågar ytterligare bearbetning av förslaget och ett nytt samråd. Förslaget måste anpassas till den känsliga naturmiljön, vattenrummet och grönstråket mellan Vinterviken och Sättra naturreservat.

Planförslaget innebär för många och för höga byggnader i förhållande till områdets storlek. Efter den redovisning som skedde för stadsbyggnadsnämnden i juni 2019 har stadsbyggnadskontoret ändrat förslaget. Projektet har vuxit med större volymer och högre byggnadshöjder i tre omgångar.

2013: 175 lägenheter, ca 30 meter högt

2015: 200 lägenheter, högsta höjd 39,5 meter

2020: 310 lägenheter, högsta höjd 42,3 meter.

Den aktuella förslaget har inte visats för nämnden. Trots det särskilda uttalandet om att nämnden vill se ett lågmålt förslag och att projektet inte bör skalas upp är det uppenbart att förslaget har utvecklats i motsatt riktning. Vems intressen har styrts utformningen och denna avsevärda volymökning? Möjlighet för facknämnder, stadsdelsnämnd och förtroendevalda att se förslaget och komma med invändningar efterfrågas i högre utsträckning.

Strandskyddet åsidosätts. Att tomtens strandlinje är bebyggd med industribyggnader kan inte rättfärdiga ett åsidosättande av strandskyddet då fastighetens användningsområde nu övergår till bostäder. Industriverksamhet etablerades på platsen då det hade behov av sjönära läge och en hamn, detta behov föreligger inte i ett bostadsområde. Det är inte förenligt med syftet med strandskyddet. Allmänhetens tillgång till att nyttja marken ökar väsentligt om marken närmast vattnet och strandpromenaden inte bebyggdes med flerbostadshus, samt att delen av fastigheten som ligger inom strandskyddat område bevaras som en lummig parkyta. Detta skulle tillföra ett stort värde för allmänheten i form av ökad tillgänglighet till strandlinjen och på ett bättre sätt harmonisera med det omgivande landskapet. Den planerade bebyggelsen kommer att utgöra ett brutalt inslag i den annars mycket varsamt förvaltade strandlinjen mellan Vinterviken och Mälarhöjden.

Området är grönklassat av Stockholms stadsmuseum och har rötter i industrialismens barndom. Planförslaget tar inte tillräcklig hänsyn till områdets särskilda kulturhistoriska värde och där olika verksamheter inom konst, hantverk och teater i en byliknande miljö, vissa förlagda i byggnader, kommer inte att bevaras. Värdesätt och tillvarata istället den sjudande kreativa kulturverksamhet som skapar dynamik. Vinterviken ger ett lysande exempel på hur gamla industrilokaler med kulturhistoriskt värde används för att främja konst och kultur i en naturskön miljö.

De utredningar som rör natur och kulturmiljö har för övrigt tagits fram av byggherren. Staden borde själva ta fram dessa utredningar oberoende av byggherren. Ytterligare utredning efterfrågas.

4H-gården, är en av Stockholms äldsta, kommer sannolikt inte att kunna fortsätta bedriva sin verksamhet om den föreslagna detaljplanen genomförs enligt förslaget. Ytterligare utredning efterfrågas.

4H-gården drivs av eldsjälar och bedriver en fantastisk utbildningsverksamhet som är till stor glädje för allmänheten - i synnerhet barn och ungdomar. Förskolor och skolor besöker regelbundet gården och ungdomar får en möjlighet att lära sig att rida och ta hand om djur. Gården får sägas vara unik i det avseende att den representerar en genuint lantlig idyll i en urban miljö nära Axelsbergs centrum och staden, därmed är den värd att skydda. Det nämns att särskild hänsyn tagits till verksamheten. Om man granskar förslaget förefaller det dock orimligt att dagens verksamhet på 4H-gården skulle kunna ha möjlighet att drivas vidare. Detta dels med hänsyn till djuren vars miljö kommer att förändras radikalt, dels med hänsyn till de boende som kommer att störas av oljud och lukt.

Gården och dess verksamhet är ovärderlig för området och det finns få sådana miljöer kvar i Stockholm. Det vore sorgligt om bostadsutvecklarens intressen prioriteras på bekostnad av en så anrik och uppskattad verksamhet.

Byggnadskonsulten Thyrens dömer ut marken som svårbebyggd i sin utredning och rekommenderar fortsatt utredning. Bostadsutvecklaren och Stockholms stad förefaller underskatta svårigheten i att genomföra den tilltänkta exploateringen på ett säkert och i längden hållbart sätt och därmed förknippade kostnader. Riskerar vi att marken rasar ut i vattnet? Detta kan medföra risker och olägenhet för både allmänhet, fastighetsägare och verksamheter (t ex 4H-gården och båtklubben) i närområdet.

Trafikmängden på Hägerstens Allé kommer att öka i och med bebyggelsen. Denna ökning underskattas gravt i utredningen med tanke på antalet bostäder enligt alternativa beräkningsmetoder. Ytterligare utredning efterfrågas. Det är redan nu mycket trafik på gatan och den fastlagda hastigheten på 30 km/h överskrids dessutom flitigt! Vädjan om väggupp och förtydligande av hastigheten på 30 km/h (genom upprepad 30-skylt) avslås ständigt av trafikkontoret! Det känns helt orimligt med ännu mer trafik på Hägerstens Allé, framförallt med tanke på alla barn som bor på gatan.

Kort 518, även följande

Nämnden har tydligt uttryckt att man vill se ett lågmålt förslag men trots detta föreslås betydligt fler lägenheter och högre höjd på fastigheterna än tidigare planerat; 2013: 175 lägenheter, ca 30 meter högt, 2015: 200 lägenheter, högsta höjd 39,5 meter, 2020: 310 lägenheter, högsta höjd 42,3 meter. Vems intressen tillvaratas? Förslaget förändrar radikalt områdets karaktär med en höjd och volym på bebyggelsen som är långt över det ursprungliga förslaget och nämndens ambitioner. Vi ser gärna nya bostäder i området men vill att det byggs med omtanke och varsamhet om områdets speciella karaktär. Efterfrågar ytterligare möjligheter för facknämnder, stadsdelsnämnd och förtroendevalda att se förslaget och komma med invändningar.

Strandlinjen mellan Vinterviken och Mälarhöjden är mycket varsamt omhändertagen idag. Här promenerar mängder av människor varje dag. Allmänhetens tillgång till den fina strandpromenaden skulle öka väsentligt om marken närmast vattnet och strandpromenaden inte bebyggdes med bostadshus. Den del av strandpromenaden som ligger inom strandskyddat område bör bevaras som en lummig parkyta.

Kort 446

Planförslaget innebär en markant skalförskjutning av området. Varför anses det nödvändigt med en ”markant skalförskjutning”? Detta är för mig enbart ett intresse från byggherren att maximera projektets volym.

”Strandskyddet bedöms kunna upphävas. Det finns stort behov av nya bostäder i kollektivtrafiknära lägen i Stockholm och planområdets närhet till tunnelbanan är ett starkt skäl för att bygga bostäder på denna plats.” Ja, och byggherren har ett uppenbart intresse av att få bygga maximal volym i ett strandnära läge. Bevarat strandskydd bör vara utgångspunkten.

Den tillkommande exploateringen genererar tillkommande trafik på cirka 200 260 fordonsrörelser per dygn vilket motsvarar ungefär en 50 65% ökning gentemot uppmätta trafikmängder från 2013. 2013.” Den ökade trafikmängden tycks vara beräknad i underkant.

Sammanfattningsvis önskar jag se ett reviderat planförslag som inte innebär en markant skalförskjutning av områdets karaktär och som därmed även inte markant ökar den framtida trafikmängden i området.

Kort 452

Samma synpunkter som kort 430 samt följande:

Skolplatser

Redan dagens skolsituation är ansträngd. Om 300 nya bostäder byggs kommer det under lång tid saknas många skolplatser.

Ljusförhållande och påverkan på Hägerstensbrinken

Den storskaliga nya bebyggelsen i hela planområdet påverkar menligt boendekvalitet och utsikt hos de befintliga bostäderna i området. Hela området byggdes i slutet av 1960 med höghusen i bakgrunden och radhusen närmare vattnet. Förslaget innebär även en betydande avskuggning av bl.a. strandområdet och området öster om den föreslagna bebyggelsen.

Kort 456

Förslaget har ökat i omfång från tidigare förslag och är ett alltför omfattande bebyggelseförslag. Byggnader på över 40 meter som står tätt och en sex meter hög stödmur i anslutning till ett radhusområde som klättrar utmed bergssidorna kommer att förändra områdets uttryck totalt. Detta kommer att dominera naturområdet och begränsa promenadstråket längs Mälaren. Att bygga en så massiv bebyggelse längs Mälarens strand går emot Stockholms stads byggnadstradition som i ytterstaden normalt placerar höga hus på höjder eller i stadsdelscentrum.

Henriksbergs verksamhetsområde är idag ett av Stockholms sista gamla industriområden och är ett unikt inslag i Stockholms stadsmiljö. Några av husen är kulturminnesskyddade och ska bevaras men eftersom byggnaderna inom planområdet står nära varandra får de kulturminnesskyddade äldre husen en begränsad roll i att bevara områdets karaktär.

Trots en mängd framtagna utredningar i detaljplanearbetet saknas opartiskt genomförd miljökonsekvensbeskrivning och landskapsanalys.

- Finns svar på hur området förhåller sig till samspelet mellan naturlandskapet och bebyggelsen, som är ett av Stockholms viktigaste karaktärsdrag?
- Kommer den nya bebyggelsen att utveckla stadsdelens särart?
- Hur är förhållandet till topografi, platsens utblickar samt kopplingar mot vattnet och de gröna rummen

Trafiksituationen

- Vilka analyser har gjorts av transporter i området?
- Trafikvolymerna på Hägerstens Allé kommer att öka kraftigt med ytterligare 300 bostäder. Köbildning längs vägen upp mot E4an är vanligt förekommande redan idag. Tunnelbanan behöver få tätare trafik.

Resurser för skolor

Kommer behov av förskole och skolplatser kunna tillgodoses? Presentationen av förslaget vilseleder medborgare genom att i förslaget presentera husens höjd med byggnadshöjd (33,7 m resp. 36,3 m) när de inklusive snedtaket har en totalhöjd på 38,8 meter respektive 42,3 meter? Förslaget har ställts ut under sommarperioden och under en tid då medborgare på grund av Covid-19 har begränsat rörelsefrihet och tillgång till den fysiska presentationen.

Jag anser att det är positivt att Henriksbergs verksamhetsområde rustas upp och bebyggs med bostäder som harmoniserar med befintlig bebyggelse, tar hänsyn till naturmiljön och följer stadens tradition att bebygga områden intill Mälaren med låg bebyggelse. Omfattningen ska begränsas till ca 100 bostäder som byggs enligt samma skala som de stadsradhusen på i tre-fyra våningar längs Hägerstens Allé och på Hägerstensbrinken. Bebyggelsen i Henriksberg skulle kunna innehålla radhus eller terrasslägenheter med 3-4 våningar som klättrar nedåt mot vattnet. Därmed skulle stadsdelen erbjuda variation av olika boendeformer. Undvik att störa harmonin i promenadstråket längs Mälaren med en hög stödmur.

Jag yrkar på att detaljplanprocessen görs om och ett nytt samråd genomförs med ett bebyggelseförslag som tar sin utgångspunkt i den känsliga natur- och kulturmiljön som finns i Henriksbergs verksamhetsområde med omgivningarna samt att detaljplanprocessen genomförs med ett transparent och regelrätt förfarande.

Kort 458

Utställningsförslaget är ett alltför stort ingrepp på området.

Byggnaderna är alldeles för många och för höga och kommer förstöra det vackra landskapet. Förslaget sticker ut avsevärt jämfört

med kringliggande bebyggelse, som i dag är ganska låg och gles. Samrådsförslaget hade betydligt färre bostäder. Nuvarande förslag med hela 310 bostäder måste minskas ner avsevärt.

Åsidosättande av strandskyddet

Strandlinjen mellan Vinterviken och Skärholmen är ett väl nyttjat rekreativt område och det planerade förslaget är ett inslag som tydligt bryter av mot den intilliggande miljön på ett mycket negativt sätt. Ingenstans i området har flerbostadshus placerats så nära vattnet. Planerade bostäder nära vattnet bör slopas till förmån för ett mindre grönområde som i stället skulle kunna nyttjas av samtliga boende i det nya området och av allmänheten i övrigt. De industribyggnader som finns på platsen i dag är betydligt lägre än de bostadshus som läggs fram i förslaget, landskapsbilden skulle förändras markant. Att befintliga industribyggnader byggts sjönära bör inte användas som en anledning till att återigen åsidosätta strandskyddet när bostäder byggs.

Eolshälls 4H-gård

4H-gården är en unik och mycket fin verksamhet som sedan länge utnyttjats och bör kunna fortsätta utnyttjas av barn och ungdomar i området. Förslaget medför att gården eventuellt inte kommer kunna fortsätta sin verksamhet. Även om förslaget har omarbetats är det troligt att de boende över tid kommer att klaga på den närliggande verksamheten. Naturligtvis kommer en sådan verksamhet med djurhållning så tätt inpå att medföra till exempel lukt och flugor.

Ökad trafik

Trafikmängden på Hägerstens Allé kommer att öka i och med bebyggelsen. Beräkningen av den utökade trafiken har underskattats i utredningen och borde därför ses över.

Mot bakgrund av dessa synpunkter efterfrågar vi ytterligare bearbetning av förslaget och ett nytt samråd.

Kort 459

Kulturhistoriskt värde

Med tanke på att området Henriksberg av Stadsmuseets och Stiftelsen S:t Eriks bedöms som ett kulturhistoriskt värdefullt och unikt område (grönmärkt) är det något av en chock att skåda det brutala förslaget på den planerade bebyggelsens utformning och omfattning som redovisas i det senaste planförslaget. Ursprungligen omfattade byggplanen 175 lägenheter och nu har antalet plötsligt ökat till 310. Sju höga hus hopträngda på en ytterst liten yta och placerade så nära Mälarens strand att promenadvägens getingmidja blir kvar. Det innebär en alldeles för hög exploateringsgrad av detta

k-märkta område. Förslaget står i stark kontrast mot Plan- och bygglagen 2 kap 6 §.

Strandskyddet

Vilka skäl kan finnas att totalt ignorera Strandskyddslagen och bygga 4-5-våningshus 10 meter från vattnet? Finns det någon som inte blir upprörd över ett sådant ingrepp i naturen och allemansrätten. Hur har byggföretaget kunnat få tillstånd till detta och vilken myndighet har beviljat dispens? Behovet av rekreationsområden är särskilt stort i stadsdelen då det redan nu råder brist på parker och gröna ytor samtidigt som omfattande nybyggnation planeras längs Selmedalsvägen och i centrum. En generös strandpromenad är det minsta de boende i området kan begära. Det är viktigt att strandpromenaden kan löpa utan hinder hela vägen till Skärholmen. En strandpromenad med generös bredd är därför av största vikt. Kanske skulle detta minska rådande trängsel på promenadvägarna mot Vinterviken. En strandpark har tidigare utlovats i området men någon yta avsatt för detta ändamål går inte att finna i byggplanen, förutom en mindre gårdsplan som försetts med gräsmatta.

4H-gården

Med den höga exploateringen är det inte troligt att den mycket uppskattade 4H-gården kan fortsätta sin verksamhet, trots tidigare löften från stadsdelsnämndens politiker. En stor förlust för alla barn i området. Andra aktiviteter för barn saknas i Axelsberg trots att många barn ska växa upp här. Det är ett populärt utflyktsmål för områdets förskolor och skolor. Alternativ saknas i närområdet. Varför har inte hänsyn tagits till denna verksamhet?

Byggsäkerhet

Det råder tvivel om huruvida markens bärkraft duger för den planerade höga och täta bebyggelsen. Vem är ansvarig gentemot de presumtiva bostadsköparna om husen sjunker eller hamnar på glid om 15-20-30 år? Kan ansvar utkrävas? Är det kommunen som gett tillstånd? Exploateringskontoret? Och om bygget blir av vem informerar då köparna om riskerna? Det vore väl högst oetiskt om riskerna bara sopas under mattan tills problemen eventuellt uppstår.

Vi önskar att förslaget ändras enligt följande:

-Ingen bebyggelse närmare än 40-50 meter från strandkanten (det är ändå ett stort avsteg från strandskyddet).

-Att antalet bostäder reduceras till ca 150. I Hägersten finns redan många små lägenheter, men det råder brist på större boytor. Många familjer trängs i mindre lägenheter, så satsa på stadsradhus. Det byggs för få småhus och det här området passar perfekt för ändamålet. För övrigt planeras ju redan en stor mängd lägenheter på

andra platser i Axelsberg. En viss variation i bebyggelsen är absolut att föredra.

-Att husens höjd sänks väsentligt. Enligt det aktuella förslaget skär bebyggelsen som en mörk skuggande ridå över det vackra landskapet. Är det verkligen tillåtet att förfula miljön på detta sätt? Vi tycker att Skönhetsrådet borde få yttra sig med tanke på att detta bygge kommer att sticka ut i landskapet på ett negativt vis. På denna sida av Mälaren byggs höghusområde efter höghusområde medan Bromma-sidan fortfarande liknar ett grönskande paradiset. Det verkar som en snedfördelning av bostadsbyggandet.

-4H-gården bör bevaras. Stadsdelens politiker måste hålla sina löften och hänsyn måste tas till barnens behov. Axelsberg består till stor del av ett höghusområde från 60-talet. Barnen som bor där får inte berövas möjligheten att umgås med djuren. Istället borde de erbjudas fler grönytor och lekplatser.

-Huset med glashyttan och andra verksamheter bör bevaras så att fortsatt verksamhet kan bedrivas. Idén med en levande hantverksby bör återupplivas.

Vi ser gärna att Henriksberg verksamhetsområdet bebyggs men med den varsamhet som det unika läget kräver och med respekt för områdets anrika kulturhistoria samt för de människor som redan är bosatta här.

Vi är sakägare men har inte mottagit någon information om utställningen och de starkt reviderade byggplanerna. Något Samråd rörande det rubricerade projektet har för övrigt inte förekommit, enligt vår mening. För flera år sedan ägde ett Samråd rum om ett projekt med betydligt mindre exploatering. Är det verkligen tillåtet att mörka byggplaner för medborgarna i vårt demokratiska samhälle?

Vi önskar att förslaget bearbetas med hänsyn taget till ovanstående synpunkter och att ett Samråd angående projektet sammankallas. Samtliga sakägare bör då kontaktas om tid och plats. Dessutom bör Samrådet äga rum vid en sådan tidpunkt att berörda parter har möjlighet att delta och på en lättillgänglig plats i stadsdelen.

Kort 462 och 463

Samma synpunkter som kort 430 samt följande:

Trafik

Vid Hägerstens Allé finns bl.a. 24 radhus som har bilutfart mot gatan, två flerfamiljshus med nära 100 lägenheter och garage, förskolan Majamyra samt ett gruppboende för multihandikappade.

Dessutom elva radhus med en gemensam utfart mot gatan. Med detaljplaneförslaget tillkommer över 300 bostäder vilka har Hägerstens Allé som enda tillfartsväg. Trafikmängden med tillkommande buller kommer kraftigt att öka på denna lilla gata och på övriga gator i närområdet.

Parkering i samband med tävlingar och träningar på idrottsplatsen, städdagar på omkringliggande gator, pendelparkering av resande med tunnelbanan, möten och arbeten vid båtklubben gör redan idag att parkeringssituationen på Hägerstens Allé och omgivande gator är mycket ansträngd och kommer att bli ohållbar om ytterligare bilar till 300 bostäder skall tillkomma.

Sammanfattning

- Vi är positiv till att området utvecklas och att bostäder byggs
- Förslaget behöver bearbetas och nytt samråd genomföras
- Förslaget måste anpassas till den känsliga miljön, vattenrummet och gränstrakt mellan Vinterviken och Sättra naturreservat
- Ca 100 lägenheter är rimligt där en del av bostäderna utgörs av stadsradhus för att tillgodose bostadsbehovet för barnfamiljer i stadsdelen
- Detaljplaneprocessen ska genomföras med ett transparent och regelrätt förfarande.

Kort 470

Det nya förslaget tar precis som samrådsförslaget ingen hänsyn till den unika miljön där Henriksberg ligger. Trots att flertalet remissinstanser påtalade den kraftiga överexploateringen redan i förra förslaget, tar inte stadsbyggnadskontoret någon hänsyn till detta i sitt nya förslag. Tvärtom, för varje gång har det blivit en ännu högre exploateringsgrad.

Visserligen behålls ytterligare en av de skyddsvärda byggnaderna (av totalt fyra), men helheten är verkligen respektlös mot den befintliga miljön. För fem år sedan var det hus som nu ska bevaras i så dåligt skick, att det behövde rivas. Efter ytterligare fem år av uteblivet underhåll går det nu plötsligt att bevara. Så varför kan inte också det fjärde huset behållas?

Det fjärde ursprungshuset innehåller nämligen en fungerande glashytta sedan ett 20-tal år och de fyra husen utgör en enhet, som påpekades av flera remissinstanser i förra omgången. Här finns alltså en verksam hantverksmiljö med glasblåsare, skulptörer och snickarverkstad. Var kan Stockholm stad visa upp något liknande? Nej, istället ska den sammanhållande hantverksmiljön förstöras med två fyravåningshus med lyxlägenheter endast 10-15 meter från strandkanten. I vems intresse ligger det?

Stadsbyggnadskontoret bryter härmed mot två viktiga paragrafer i Plan- o Bygglagen:

I **Plan- och bygglagen 2 kap 6 §** står: "bebyggelseområdets särskilda historia, kulturhistoria, miljömässiga och konstnärliga värden skyddas. Ändringar och tillägg i bebyggelsen ska göras varsamt så att befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas", Lag (2014:477).

Hela områdets karaktär kommer att försvinna med dessa höghus tätt inpå varandra och stranden. Varsamheten lyser med sin frånvaro. Varför?

Om Strandskydd 4 kap 17 §:

I en detaljplan får kommunen upphäva strandskydd enl. 7 kap miljöbalken för ett område, om det finns särskilda skäl för det och om intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset. Varför ska det anses väga tyngre att här bygga två fyravåningshus 10-15 meter från strandkanten än att värna strandskyddet?

Husen borde väl åtminstone ligga 45-50 meter från stranden, precis som det senaste kommunala bygget, som byggts här längs stranden från Vinterviken till Klubbensborg, dvs Hägerstenshamnens skola.

Varför tar inte Stadsbyggnadskontoret till sig Länsstyrelsens påpekande i det förra förslaget: "en storskalig bebyggelse förs ned till strandlinjen på ett sätt som bryter av mot angränsande miljö"? Har möjligen inte Stadsbyggnadskontoret hört talas om faran för nivåhöjning av Mälaren med anledning av klimatpåverkan? Vidare struntar Stadsbyggnadskontoret i att värna den verksamhet som bedrivs på 4H-gården i Eolshäll och den omgivande miljön. Läget är unikt och här ges meningsfull fritidssysselsättning för många stadsbarn och ungdomar (framförallt flickor), men också för personer med funktionshinder.

Samtliga partier i Stadsdelsnämnden, de politiker som verkligen känner till området, har villkorat byggprojektet med att 4H-gården får inte röras.

Precis som Länsstyrelsen tidigare påpekat: "Sammantaget är materialet tämligen magert och otydligt". Detta gäller många områden: trafikmiljö, vägar och parkeringsmöjligheter, tillgången till förskolor, skolor samt hänsyn till andra kommande storskaliga byggprojekt i Axelsberg.

Slutsats

Sammantaget är vi mycket kritiska till handläggningen av detta projekt. Kraven som ställs upp i PBL, kap 5 är inte uppfyllda. Stadsbyggnadskontoret har inte gjort den intresseavvägning som krävs enligt lagen. Vi anser, att byggherrens intresse har gynnats på ett otillbörligt sätt.

Detta är ett helt nytt förslag till detaljplan trots samma diarie-nummer. Därför bör det sammankallas till ett nytt samrådsmöte och inte hänvisas till ett samrådsmöte för snart sex år sedan. Enligt 12 § ska samrådet syfta till att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och ge möjlighet till insyn och påverkan.

Kort 477

Förslaget har gradvis vuxit i volym och med allt högre byggnadshöjder. Det förslag som nu ligger på bordet riskerar att totalt förvanska den omkringliggande miljön. Vi är generellt positiva till att området utvecklas och att bostäder byggs men detta förslag behöver bearbetas och nytt samråd genomföras.

Som grannar värdesätter vi Henriksbergs hantverksmiljö som bidrar till att skapa ett levande bostadsområde. Det är en stor förlust att det nu försvinner! Såvitt vi förstår har utredningar som rör natur och kulturmiljö tagits fram av byggherren. Borde inte staden själv ta fram dessa utredningar, oberoende av byggherren?

Vårt huvudargument är att projektet måste anpassas till den känsliga naturmiljön och det mycket välanvända grönstråket mellan Vinterviken och Skärholmen. Omfattningen av projektet är helt enkelt inte rimligt i förhållande till områdets känslighet med 4H-gård mm.

Kort 479 och 483, 487, 496, 508, 514, 538, 540

Samma synpunkter som kort 430 samt följande:

Påverkan på 4H-gården

4H-gården är fritidsverksamhet som möjliggör att barn från olika socioekonomiska grupper kan tillgodogöra sig rätten till en aktiv fritid (Barnkonventionen, artikel 31). Bebyggs planområdet på det sätt som nu föreslås ökar sannolikheten att fler boende på sikt kommer att framföra klagomål på allergener, gödSELLUKT och ljud från djuren. Det finns en stor överhängande risk att 4H-gårdens framtid på sikt kommer att hotas och barnkonsekvensanalys saknas som tydlig redovisar barns rätt till en aktiv fritid och hur den på sikt kan komma att påverkas av byggplanerna.

Skolsituationen

Redan idag är skolsituationen i Axelsberg-Örnsberg mycket ansträngd. I nuläget har en tillfällig lokalsituation permanentiserats, då barnen på Hägerstenshamnens skola går sina tre första år i en väldigt sliten kontorsbyggnad som på inget sätt är anpassad för så små barn (bristfällig skolgård, brandfarliga trappuppgångar mm). Skolbyggnaden - som från början sades vara tillfällig - ligger i ett tungt trafikerat industriområde där barnens säkerhet gång på gång förts fram av föräldrar utan någon lösning. Att i detta läge planera för byggnation av ett så stort antal nya lägenheter i området, då det redan saknas skolplatser, är inte rimligt. Hur ser samordningen ut kring detta? Vilka konkreta lösningar finns idag på den situation med ytterligare brist på skolplatser som kommer uppstå om en så hög exploatering tillåts i området? Här krävs att en tydlig barnkonsekvensanalys genomförs utifrån hur utbildningssituationen i området kommer att påverkas av det planerade bygget i Henriksbergs industriområde.

Samordning övriga byggprojekt i stadsdelen

Den storskaliga exploateringsgraden i Axelsberg med det omfattande arbetet kring avloppstunnels Eolshäll, ombyggnaden av Henriksbergs industriområde och ombyggnaden av Axelsbergs centrum är inte möjlig att genomföra parallellt. Den negativa påverkan för medborgare vad gäller trafik, buller, och miljö blir för hög och här krävs ordentlig planering och samverkan av olika beröra politiska nämnder för att komma med konkreta förslag hur detta ska fungera. Svar krävs kring hur staden ska kunna tillgodose att bullernivåer inte blir för höga, att säkerheten för barn med tung trafik under många år i området är tillräcklig, att bristen på skolplatser tillgodoses samt att samhällsviktig social service fungerar.

Kort 492

Samma synpunkter som kort 480

Kort 513

Vi invänder mot det framlagda förslaget och yrkar att detaljplanprocessen görs om och ett nytt samråd genomförs med ett förslag som tar sin utgångspunkt i den känsliga natur- och kulturmiljön som finns i planområdet och omgivningarna samt att detaljplanprocessen genomförs med ett transparent och regelrätt förfarande.

Det utställda förslaget är alltför omfattande och kommer förvanska den kringliggande miljön. Förslaget innehåller alltför höga byggnadsvolymer nära varandra att intrycket från stranden och Mälaren kommer att bli ett massivt byggnadskomplex där högsta höjden överstiger 42 m. Den föreslagna bebyggelsen är främmande i området och med Stockholms stads byggnadstradition i ytterstaden

där höga hus har placerats på höjder eller i stadsdelscentrum medan bebyggelsen längs vattnet försiktigt har klättrat längs med sluttningar – ofta med taken strax under trädtopparna.

För att lösa tillfarten från Hägerstens Allé föreslås en stödmur mot vattnet på upp till 6 m som kommer att bilda en barriär som skärmar av grönstråket längs med Mälaren.

Planförslaget kan inte anses vara en komplettering till befintlig bebyggelsestruktur då dess stora byggnadsvolymer är främmande i området. Ingen hänsyn har heller tagits till områdets natur- och kulturvärden, vilket påverkar Mälaren med öar samt strandområden och riksintresse enligt 4 kap. 2 § Miljöbalken.

Det framtagna förslaget står i direkt strid mot de intentioner kring Stockholms stadsbyggande som lyfts fram i översiktsplanen. I stadsutvecklingskartan för Stockholms översiktsplan markeras planområdet där förstärkningar föreslås i den regionalt betydelsefulla ekologiska infrastrukturen men planförslaget innebär försämring av det ekologiska sambandet.

Planen påverkar landskapsbilden och kulturmiljön i stor utsträckning men miljökonsekvensbeskrivning saknas samt en landskapsanalys där bebyggelseförslaget bedöms utifrån strandnära miljö längs Mälaren. Utredningar vilka delvis berör dessa frågor är utförda på uppdrag av exploitören men bör utföras av oberoende expertis och vara opartiska.

Övriga synpunkter

Planförslaget kommer medföra en kraftig försämring av ljuset i radhusen utmed Hägerstensbrinken som får sitt dagsljus i huvudsak från norr inklusive speglingar och reflexer från Mälarens vatten.

Hög exploatering i stadsdelen med planering av 837 bostäder varav; 560 i Fader Bergström, 137 i Axelsbergs centrum, 140 lägenheter markanvisade i Gösta Ekmans väg samt de avslutade nybebyggelsen av bostäder på Stjernströms väg och Hägerstenvägen.

Hägerstens Allé är en mindre villagata och den enda tillfartsvägen till planområdet. Idag trafikeras den, förutom av närboende, främst av de som nyttjar Axelsbergs idrottsplats, besökare till båtklubben samt 4H-gården men trafikmängden kommer kraftigt öka när det tillkommer över 350 bostäder. Exploitören framhåller även närheten till T-bana men tunnelbanevagnarna är idag fulla i morgonrusningen när det kommer till Axelsbergs T-baneshållplats.

4H-gården ligger granne med planområdet och den föreslagna exploateringen föreslås ske fåtal meter från befintliga hästhagar och ungefär 45 m från stallet. F-huset med ett 50-tal fönster mot 4H-gården ligger någon meter från närmaste hästhage i området. Allergener och lukt kommer att spridas in i planområdet, vilket konstateras i en utredning. Andra kommuner har skyddsavstånd från hästhagar på 50 m och 100 m från stallbyggnader och Socialstyrelsen anger i sina riktlinjer ett säkerhetsavstånd på 200 m.

Sammanfattning

Att Henriksberg verksamhetsområdet får genomgå en upprustning är positivt. Det är också positivt att området kompletteras med bostäder. Dock är den föreslagna bebyggelsen alldeles för omfattande. En nedskalning till ca 50 bostäder är maximalt vad området tål med hänsyn till den miljö som området befinner sig i. Bygg också vidare på den befintliga struktur som finns i området idag. Längs Hägerstens Allé och på Hägerstensbrinken finns stadsradhus i tre-fyra våningar, vilket är en lämplig skala att förhålla sig till. Bostäder med våningshöjder om 2 våningar vid Hägerstens Allé som sedan klättrar nedåt mot vattnet skulle kunna innehålla radhus eller terrasslägenheter.

Kort 528

Vi är i grunden positiva till att Henriksberg utvecklas och tas hand om men har ett antal synpunkter på det förslag som ligger ute för granskning.

Omfattning på den föreslagna planen är för stor - såväl till antalet lägenheter också föreslagna höjd på husen. En byggnation av ett nytt bostadsområde med niovåningshus upp till 42 meter höga innebär att man inte tar hänsyn till områdets karaktär och den omgivande miljön. Planen tar inte alls hänsyn till områdets särart och topografi. Ingen bebyggelse av denna storlek finns i dagsläget i anslutning till Mälaren och planen kan därför inte anses ta hänsyn till ovan nämnda.

Arkitektens modell och de ritningar som lagts fram i förslaget verkar inte ge samma bild. Enligt arkitektens ritningar kommer mycket höga sadeltak adderas som inrymmer upp till två våningar. Vi anser att det finns risk för att det underlag som ligger till grund för granskning inte ger en rättvisande bild.

Allmänhetens tillgång till det mycket populära vattenområdet med promenadstråk hotas av den föreslagna planen eftersom det föreslagna området i sig bildar en mur som inger en känsla av att området är privat, inte minst på grund av den höga stödmuren föreslås byggas och därmed helt skärma av mot grönområdet.

Planen tar inte hänsyn vattenrummets kvaliteter och kommer göra det vattennära området och naturmiljön i närheten mindre tillgängligt för allmänheten.

Exploateringsgraden för en sådan liten yta i ett område som redan är väldigt tätbefolkad anser vi är för hög och det ursprungliga förslaget om ca 150 lägenheter torde vara mer lämpligt. Vidare tror vi inte att det endast är små lägenheter om 1-2 rum är det som området behöver utan även större lägenheter. Höga hus bör inte placeras i direkt anslutning till vattenområdet på det sätt som planen föreslår utan ny bebyggelse bör följa den omkringliggande bebyggelsen med låga hus om maximalt 4 våningar. Som tidigare lyfts fram i detta planarbete bör bebyggelsen ha lågmäld karaktär. Vi anser vidare att trafikpåverkan inte i tillräcklig grad utretts. Redan idag är gatan kraftigt trafikerad, framför allt av besökare till den nyligen upprustade idrottsplatsen.

Planen påverkar landskapsbilden och kulturmiljön i stor utsträckning men miljökonsekvensbeskrivning saknas. Utredningar som lagts fram i planarbetet har tagits fram på beställning av fastighetsutvecklaren vilka inte kan ses som opartiska.

Vi motsätter oss planförslaget.

Kort 529, 533

Alltför storskaligt

Förslaget är alltför storskaligt för att passa in i den omgivande bebyggelsen och topografin. Det nuvarande förslaget kommer allvarligt att förvanska den omkringliggande miljön. Förslaget innehåller alltför höga byggnader som kommer att påverka och dominera naturområdet längs Mälarens strand. Man har dessutom trixat med snedtak som inrymmer 2 våningar vilket gör att husen blir ännu högre sett från sjön.

Hägerstens Allé ligger på en nivå på ca 20 meter; de södra byggnaderna får alltså en höjd om 23 meter från gatans höjd.

Denna typ av byggnadskomplex är främmande både för området också delar av Stockholm. Av tradition bygger man höga hus på högre höjder och mer låg bebyggelse när man närmar sig vattnet. Så är det också i Axels berg och Mälarhöjden idag. Höga punkthus finns redan men de ligger antingen på en höjd eller längre inåt land närmast Axelsbergs Centrum. Sedan flöjer bebyggelsen topografin och blir lägre allt eftersom. Detta präglar den närmaste omgivningen med radhus i 2-3 våningar som direkt angränsar till Henriksbergs verksamhetsområde. Enbart takvåningen i nuvarande förslag bli högre än angränsande hus.

Hela området kommer att upplevas som en gigantisk vägg mot angränsande befintliga hus och ännu värre sett från strandlinjen. Vi vänder oss också emot ett bygga i denna stora skala i ett område som till största del befinner klart inom 100 meter från strandkanten och allts omfattas av lagen om strandskydd.

Starka invändningar mot processen

Vi har också starka invändningar mot hur planprocessen bedrivits och den nästan totala frånvaron av beaktande av sakägares synpunkter. Både vid samrådet 2013 och 2015 har vi som bor i området haft mycket starka invändningar mot storskaligheten i förslagen. Trots vissa mindre justeringar har skalan ökat för varje förslag. Och det gäller inte minst det nu aktuella förslaget.

Start-PM för planläggning av 100-300 lägenheter, dat.2010-12-10

Följande utgångspunkter föreslås:

En ny exploatering ska anpassas till den småskaliga karaktären och kulturvärdena på platsen och i omgivningen. Bebyggelsens höjdpåverkan ska studeras med tanke på utsiktspunkter i området och påverkan från vattnet.

Det första förslaget innehåll 100-300 lägenheter inklusive bollplan varav 100 lägenheter inom nuvarande område och 200 lägenheter på bollplanen. Bebyggelsen på bollplanen togs bort men vi har fortfarande 300 lägenheter inom nuvarande område?

Man har överhuvudtaget inte följt riktlinjerna som gavs från början om en anpassning till den småskaliga karaktären i omgivningen.

Vi finner detta mycket anmärkningsvärt då majoriteten i stadsbyggnadsnämnden efter samrådsredogörelsen och beslut om det senaste förslaget skrev ett särskilt uttalande där man bland annat anser "*måste... delar av den lågmälda karaktären tillvaratas*"; "*nämnden ställer sig därför tveksam till bebyggelse om nio våningar och hus med platta tak*"; "*Viktigt att projektet inte skalas upp ytterligare, då det skulle riskera att gå ut över kvaliteten.*"

Utställningsförslaget som stadsbyggnadskontoret skickade ut i juni 2020 är dessvärre ett helt omarbetat förslag, som stadsbyggnadsnämnden inte tagit ställning till. Trots att stadsbyggnadsnämnden är tveksamma till den storskaliga bebyggelsen och niovåningshus. Det har kontoret gjort genom att skriva sjuvåningshus på plankartan, men tillåta snedtak och takkupor vilket innebär att vindsvåningen istället inrymmer två våningar, vilket totalt ger nio våningar, och med en högre totalhöjd än tidigare.

Det är anmärkningsvärt att stadsbyggnadskontoret inte bara går emot alla de berörda som vill ha en lägre bebyggelse, utan även går emot stadsbyggnadsnämnden. Det är också förvånande att stadsbyggnadsnämnden inte bereds tillfälle att besluta om det omarbetade förslaget till ny utformning m.m. som stadsbyggnadskontoret gjort.

Utställningen pågick under 25 juni och 25 augusti. Sakägarna fick remissbrevet efter midsommar när många påbörjat sin semester. Att utställningstiden förlängts mot vad PBL kräver är förvisso bra, men det är ändå lätt att missa att utställningen har påbörjats. Vad som är märkligt är dock att inga av de större remissinstanserna, stora facknämnder samt stadsdelsnämnden inte har några sammanträden under denna tid. Det innebär att varken stadsbyggnadsnämnden eller någon annan nämnd har möjlighet att ta del av förslaget till detaljplan eller komma med synpunkter och invändningar. Att en sådan här stor och principiellt viktig detaljplan endast passerat tjänstemannaorganisationen och inte de förtroendevalda ser ut att vara en felaktig ärendegång.

Från sammanfattningen 2020-06-15. (Nya hus utformas huvudsakligen i trä och skapar en tydlig kontrast mot den befintliga bebyggelsens mer färgstarka röda puts.)?

Har ni varit på plats?

Den befintliga bebyggelsen närmast området är i grå puts ca 100 radhus de flesta i två planer. Inte ett enda höghus i mörkbrunn röd puts syns från det här området. Dem mörkbrunn röda husen ligger vid Axelsbergs Centrum och syns överhuvudtaget inte i det här området.

Vyer tagna med drönare med flygplansperspektiv är helt missvisande.

Utredningsarbetet har brister

Trots en mängd framtagna utredningar i detaljplanearbetet saknas minst två viktiga utredningar: För det första en miljökonsekvensbeskrivning och för det andra en landskapsanalys där bebyggelseförslaget bedöms utifrån den strandnära miljön längs Mälaren. De utredningar som har tagits fram är alla framtagna på uppdrag av exploitören SSM. Utredningar som ska stödja kommunen i sitt arbete att göra värderingar av kulturhistoriskt värdefulla miljöer, landskapsanalyser, bevarande av grönmark m.m. måste vara opartiska och utförda av oberoende expertis. De framtagna utredningarna hade med all säkerhet fått en annan slutsats om staden själv hade beställt utredningarna.

Trafiksituationen ar inte analyserad

Hägerstens Allé ar en mindre villagata. Redan idag trafikeras den, förutom de närboende, främst av de som nyttjar Axelsbergs idrottsplats samt besökare till verksamheter inom Henriksbergs industriområde. Med detaljplaneförslaget tillkommer över 300 bostäder vilka har Hägerstens Alle som enda tillfartsväg. Trafikmängden kommer kraftigt att öka på denna lilla gata.

Sommaren 2019 var vi på en syn tillsammans med miljödomstolen och Stockholm vatten. Vid Hägerstens Allé och det nu planerade området kom vi knappt fram med bussen, det ar alltså inte en bred lokalgata som man antyder i samrådshandlingen 2020-06-15 s.16. Vi har fått en ny förskola och skola som ligger i anslutning till Hägerstens Allé som redan nu är fullsatta.

Vad vill vi istället?

- Om området ska passa in i den småskaliga karaktären som avsågs - när utredningen startade år 2010 så inryms max 6000 m2 BTA med låg bebyggelse inom området.
- Eftersom man under hela processen har frångått riktlinjerna som har getts detta horribla förslag har avlöst varandra anser vi att.
- Lagen om strandskydd ska följas, den skärptes just for att skydda strandnära områden i storstäder.
- Bevara de grönklassade husen i området, riv skjulen som redan nu är fallfärdiga.
- Kommunen tar över fastigheterna och erbjuder befintliga fastighetsägare alternativa fastigheter där dom kan bygga.
- Fastigheterna inrymde tidigare mycket duktiga hantverkare inom glaskonst, glasblåseri keramikkonst snickeri mm.
- Deras utställningar och arrangemang var välbesökta så det stämmer inte alls att området har varit avspärrat.

Kort 532

Efterfrågar ytterligare bearbetning av förslaget och ett nytt samråd. Förslaget måste anpassas till den känsliga naturmiljön, vattenrummet och grönstråket mellan Vinterviken och Sättra naturreservat.

Nämnden har tydligt uttryckt att man vill se ett lågmålt förslag men trots detta föreslås betydligt fler lägenheter och högre höjd på fastigheterna än tidigare planerat; 2013: 175 lägenheter, ca 30 meter högt, 2015: 200 lägenheter, högsta höjd 39,5 meter, 2020: 310 lägenheter, högsta höjd 42,3 meter.

Vems intressen tillvaratas? Förslaget förändrar radikalt områdets karaktär med en höjd och volym på bebyggelsen som är långt över det ursprungliga förslaget och nämndens ambitioner. Vi ser gärna

nya bostäder i området men vill att det byggs med omtanke och varsamhet om områdets speciella karaktär. Efterfrågar ytterligare möjligheter för facknämnder, stadsdelsnämnd och förtroendevalda att se förslaget och komma med invändningar.

Strandlinjen mellan Vinterviken och Mälarhöjden är mycket varsamt omhändertagen idag. Här promenerar mängder av människor varje dag. Allmänhetens tillgång till den fina strandpromenaden skulle öka väsentligt om marken närmast vattnet och strandpromenaden inte bebyggdes med bostadshus. Den del av strandpromenaden som ligger inom strandskyddat område bör bevaras som en lummig parkyta.

Området är grönklassat av Stockholms stadsmuseum och har rötter i industrialismens barndom. Vi önskar att förslaget tog större hänsyn till detta och bevarade mer av den kulturhistoriskt intressanta bebyggelsen. Vi efterfrågar att staden tar fram egna oberoende utredningar som rör både natur- och kulturmiljö.

4H-gården, är en av Stockholms äldsta, kommer sannolikt inte att kunna fortsätta bedriva sin verksamhet om den föreslagna detaljplanen genomförs enligt förslaget. Ytterligare utredning efterfrågas. Gården och dess verksamhet är ovärderlig för området och det finns få sådana miljöer kvar i Stockholm.

Trafikmängden på Hägerstens Alle kommer att öka i och med bebyggelsen. Denna ökning underskattas gravt i utredningen med tanke på antalet bostäder enligt alternativa beräkningsmetoder. Ytterligare utredning efterfrågas.

Kort 539

Strandpromenaden är endast 6 m bred vid östliga delen och i för nära anslutning till boendes balkonger. Promenaden i förslaget kommer upplevas intrång på privat mark trots att det är allmänhetens gångstråk.

Bebyggelsen i förslaget är för höga och avståndet mellan punkthusen är endast 8-12 m vilken ger ett maximalt exploaterat intryck och kvaliteten på boendemiljön blir undermålig.

Kort 542

Detta projekt har pågått länge. I förra veckan var det slutdatum för inlämnande av yttrande om detaljplanen för Henriksberg. Det tredje förslaget med samma diarienummer men med ett radikalt annat innehåll.

Självklart måste Plan- och Bygglagens bestämmelser tolkas på så sätt, att det då ska ske ett nytt samråd. Men Stadsbyggnadskontoret försöker komma undan genom att hänvisa till ett snart sex år gammalt samråd (som alltså avsåg en helt annan plan).

Vi ber dig vänligen ta del av vårt yttrande, som också togs in som ett debattinlägg i nättidningen Bättre Stadsdel (se bifogad länk). Där framgår, att vi i Stockholm har ett Stadsbyggnadskontor som struntar i Plan- och Bygglagens paragrafer och som inte heller redovisar olika remissinstansers kritik för er beslutande politiker.

Stadsbyggnadskontoret har heller inte brytt sig om, att samtliga partier i förra Stadsdelsnämnden uttalat sig för att 4H-gården ska vara kvar. Ingen som har betalat flera miljoner för en liten lägenhet kommer att tolerera hästflugor, lukt mm. Som enskilda medborgare är vi många i Hägersten, som är mycket frågande till vilken agenda Stadsbyggnadskontoret i vår huvudstad har.

Det bör också påpekas, att det nya förslaget ställts ut just under semesterperioden, när remissinstansernas tjänstemän har semester.

Uppenbart är den kommunala demokratin i fara!

Besvärberättigade

Kort 416

Kul att det görs fina bostäder och tar tillvara på kulturbebyggelse.

De två nya husen på sjösidan blockerar utsikten för dom övriga boenden, vilket inte var fallet i det utmärkta tidigare förslaget som i mitt tycke gjorde ett mer inbjudande intryck med esplanaden i mitten upp i området och suterränghus som gjorde fasaderna mot sjön mindre monumentala.

Varför man har tagit bort de växtbeklädda taken, vilka är en absolut nödvändighet på nyproduktion i storstäder av alla goda skäl som finns. Detta kan som jag ser det endast väljas bort till fördel för solpaneler.

Varför det tidigare förslaget ratades?

Kort 427

Jag som boende och verksam i Henriksbergs verksamhetsområde kommer att förlora min bostad, men framför allt kommer jag att förlora min arbetsplats och det kommer vara i stort sett omöjligt att hitta en likvärdig plats att arbeta på. Detta gäller mig personligen,

men pekar framför allt på en oroväckande tendens där konst och kulturaktörers platser puttats ut ur staden.

Som frilansande konstnär har jag begränsade möjligheter att hitta en arbetsplats. I den tilltagande exklusiviteten bostadsmarknaden är det få som vill hyra ut lokaler till en verksamhet som kan innebära stök, kladd, eller ljud. Detta har vi redan sett i Stockholms innerstad. Det kommer troligtvis att vara ett liknande scenario för oss när ”urbanitet” byggs på det som nu är Henriksberg. Det som byggs, det byggs för bostadsmarknaden, inte för kulturlivet. En utveckling som har gjort områden som Henriksberg till ovanliga platser i Stockholm. Till trots faktumet att kultur kan bidra och ge mervärde åt de som bor i en stad saknas det skyddsnet för kulturverksamheter som ofta dras med otrygga premisser under begränsade förhållanden. Jag hade därför önskat att Stockholm stad och stadsbyggnadskontoret hade intresserat sig mer för sådana här områden.

I det nya förslaget existerar inget om hur den unika verksamhet som existerar på platsen ska kunna fortleva. Jag tror inte någon ser vikten av det arbete som läggs ned här. Genom Glada Sprutan har vi fått tillgång till, för oss fantastiska lokaler som vi aldrig kommer kunna återskapa.

Idag är det mycket ovanligt att hitta den här typen av slumrande områden som förlorat sin ursprungliga funktion och därför kan husera de verksamheter som är i behov av en flexibel lokal till ett rimligt pris. I stort sett alla konstnärliga verksamheter fungerar utan större ekonomiska medel. Att Henriksbergs överhuvudtaget har kunnat finnas kvar under så här lång tid verkar mest bero på sina förra ägare som önskade att bevara och skydda området. Övriga liknande områden i Hägersten/Liljeholmen har redan rivits. Nu står Lövholmen på tur, också det ett område med många konstnärer. Det verkar idag inte finnas någon med inflytande kvar som vill behålla ett område som innehåller konstnärlig produktion.

Det verkar som att produktion av konst eller hantverk ses på som ett slags icke-varande då det helt och hållet saknas planer på var denna verksamhet ska tas vägen. Som det är idag, innehåller Henriksbergs verksamhetsområde en samling konstnärer och konsthantverkare på professionell nivå. Här finns det möjlighet till både utbyten och samarbeten utan avstånd. Det finns också två visningsrum för konst och en glashytta som med jämna mellanrum håller kortare kurser och workshops. Vi ger ett stort mervärde åt stadsdelen, som med en rivning helt kommer att försvinna.

I den nuvarande föreslagna planen, finns det ett slags erkännande av platsen genom att låta några byggnader stå kvar. Men i vilken utsträckning kommer området unika struktur att kunna bevaras, då det till stora delar rivs? Vilka verksamheter är det som kommer få stanna och hur kommer detta kunna tryggas? Vi är många aktörer på området, både hantverkare, småskaliga entreprenörer och konstnärer. Vi har tack vare den sedan länge stundande rivningen inga trygga kontrakt och lever redan prekärt. Vi har detta till trots lyckats bygga upp en gemenskapskänsla mellan våra verksamheter.

Henriksberg är idag den sista industriella tomten med bevarad industriell arkitektur i liten skala. Stockholms Stadsmuseum klassar tomten som kulturhistoriskt viktig. För stadsmiljön i Hägersten skulle Henriksberg i längden kunna vara till ännu större glädje och nytta för grannskapet. Vi har haft fint gensvar när vi anordnat julmarknader och andra lokala event här. Om våra hyresmöjligheter kunnat tryggas istället för att hotas kunde vi lägga till grund för en mer gedigen verksamhet där offentligheten skulle kunna bjudas in i den unika hantverksbyn som Henriksberg har blivit, istället för att bara vara en sliten fasad i en sjöpromenad. Området har all potential att vara ett nav för Hägerstens mycket aktiva kulturliv, även i framtiden.

Detta tror jag, hade varit ett fint komplement till närliggande 4H gården, som också det bär en historia och erbjuder aktivitet. Istället för att riva funktionella hus och bygga upp bostäder borde istället de unika värden som Henriksberg ha tas till vara på. Henriksberg borde skyddas, inte rivas. Detta var också vad NEIJP*s grundare ursprungliga tanke var. Inga och Nils Erik Pahlstedt dog i tron om att Henriksberg var skyddat av deras styrelseprotokoll. I själva verket krävdes en permutation, som aldrig blev ordentligt utförd, vilket har fört med sig att det som är deras stiftelse idag kan sälja tomtmarken, till trots av stiftelselagen kapitel 6 paragraf 1. (Som ska skydda stiftelsens intentioner).

Att inte vilja bevara Henriksberg, där små verksamheter fungerar i symbios utan att istället sanktionera en hög och tät bebyggelse, intill en liten bondgård med familjeverksamhet. Är för mig häpnadsväckande och sorgligt. Bostäder där folk ska sova och äta, skapar inget mervärde för någon. Det här ser ut som en stadsplan som både stänger dörrarna för framtidens konst och kulturutövare och dåtidens viktiga och unika industrihistoria.

Kort 429, Anna Hjertqvist, ägare till fastigheten Babylon 7, Hägerstensbrinken 38, 129 37 Hägersten
Jag motsätter mig detaljplaneförslaget till som innehåller alltför storskalig exploatering med stora och höga byggnadsvolymer som

helt och hållet kommer att förvanska den känsliga miljö, både i närmast omkringliggande miljön, men även i det naturmiljö som sträcker sig längs Mälarens strand, från Vinterviken söder ut till Sättra naturreservat. En viss bostadsbyggnation på platsen är välkommet, men i betydlig mindre omfattning.

Den föreslagna bebyggelsen är inte i samklang med annan byggnation i området - varken stilmässigt eller skalenligt. Många boende här upplever därför förslaget som ett hot mot den idyll som präglar närområdet idag. Dessutom medger detaljplanen en stödmur, vilken kan komma att bilda en barriär som skärmar av hela grönstråket som löper längs med Mälarens strand. Jag vill istället se ett ändrat förslag, som möjliggör ökad tillgänglighet till vatten och bad för alla i området.

Kort 445

Samma synpunkter som kort 443 och 444.

Kort 450

Samma synpunkter som kort 443, och 444 och 449 samt följande Trafikmängden på Hägerstens Allé kommer att öka i och med bebyggelsen. Denna ökning underskattas gravt i utredningen med tanke på antalet bostäder enligt alternativa beräkningsmetoder. Detta har betydelse inte minst eftersom många små barn bor här och eftersom många av oss har husdjur (främst katter) som riskerar att bli överkörda. Ytterligare utredning efterfrågas därför. Notera att Mark- och Miljödomstolen i Nacka i sin dom M 3980-15 (2017-12-14) punkt 12 har bestämt att de lastbilar som fraktar bort sprängsten med anledning av Stockholms vattens arbete med den nya avloppstunneln från Bromma via Axelsberg till Henriksberg i Nacka inte får köra på Hägerstens allé, utan måste ta en annan ny väg rakt ut från hamnen mot Selmedalsvägen just för att Hägerstens allé är en liten väg som inte tål så tung trafik. Domstolen uttalar följande: *”Transporter till och från påslaget [hamnen] via Eolshäll får inte ske via Hägerstens allé. Enstaka transporter kan ske på Hägerstens allé efter godkännande av tillsynsmyndigheten. Transportväg ska anläggas söder ut från påslaget och ansluta till Selmedalsvägen. Transportvägen ska inhägnas och förses med övergång för gående och cyklister. Utformningen ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten och kommunen. (p 12, s 7)”*

Vi undrar om byggherren över huvud taget är medveten om Mark- och Miljödomstolens ovan nämnda dom. Vi vill inte att det nya bygget ska resultera i just sådan trafik som vi har gått till domstol för att slippa.

Kort 468

Jag har min verksamhet, glashytta och min bostad i planområdet sedan 2000.

Jag förstår att platsen är attraktiv att bygga bostäder med tanke på att det ligger vid vattnet och har fina naturområden i närmiljön. Det är synd att man inte bevarar ett sådant unikt industriområde som Henriksberg är.

Under årens lopp har jag tillsammans med konstnärskollegor öppnat upp våra verksamheter för allmänheten under adventshelgerna. Det har uppskattats mycket och det verkar betyda mycket för de som bor i närheten att vi finns i deras närhet.

Stiftelsen NEIP drevs av paret Pahlstedt fram till sin bortgång. Deras önskan var att området skulle hyras ut till mindre verksamheter. De ville absolut inte att det skulle byggas bostäder där.

Senaste åren har man provborrat marken, de hål som finns kvar efteråt har blivit som stora slukhål som är säkert nästan 2 meter djupa på vissa ställen. Jag antar att det kommer att vara mycket kostsamt att göra underarbete.

Kort 482

Jag är fotograf och journalist och boende i Henriksbergs verksamhetsområde.

Henriksbergs verksamhetsområde innehåller en samling av konstnärer och konsthantverkare på professionell nivå. Här finns flera visningsrum för konst och en glashytta som emellanåt håller kortare kurser och workshops. Allt detta ger ett stort mervärde åt stadsdelen, som med en rivning helt kommer att försvinna.

Min egen livssituation skulle självklart påverkas om en rivning av Henriksberg skulle ske då jag skulle förlora min bostad. Men som boende i området tar jag också del av den kultur som finns här, såsom julmarknader och konstutställningar hos de verksamma konstateljéerna på platsen. Om en rivning då skulle ske, vart ska jag som kulturkonsument få ta del av konsten om det inte längre få plats i staden?

För boende i Hägersten skulle Henriksberg kunna vara till ännu större glädje och nytta i framtiden om platsen fick möjlighet att blomma ut. I den vackra industriella miljön finns stor potential att starta verksamheter som för allmänheten kan komma till nytta året om, så som caféer, restauranger och öppna ateljéer. En levande plats som hade varit ett fint komplement till den närliggande 4H-gården. Idag är sådana typer av verksamheter till viss del mycket svåra att

bedriva i området eftersom ett ständigt rivningshot vilar över platsen. Om rivningshotet lagts ned och hyresmöjligheterna istället hade tryggats så skulle offentligheten kunna bjudas in i den unika hantverksbyn som Henriksberg faktiskt är.

På samma sätt som många idag känner sorg vid tanken på att Klarakvarteren revs, så tror jag att många känner glädje över de kulturarv och gamla industrilokaler som faktiskt finns kvar i staden. Nära Henriksberg ligger Alfred Nobels gamla dynamitfabrik i Vinterviken. Det är en plats där gamla industribyggnader har fått finnas kvar, dit medborgare i staden och turister tar sig för att få sig en kulturhistorisk upplevelse och ett mervärde av platsen. Henriksberg kan i framtiden bli något liknande och unikt som bara finns i sitt slag, men bara om det får bevaras. Stadsmuseum klassar dessutom Henriksberg som en kulturhistoriskt viktig tomt eftersom att platsen är en av de sista miljöerna med industriell småskalig arkitektur som finns bevarad. Men hur ska platsen fortsätta ha sin unika charm som gammal industritomt om den kommer omringas av toppmoderna bostadsrätter?

De före detta ägarna Inga och Nils-Erik Pahlstedt dog i tron om att området var skyddat från rivningshot via deras stiftelse. Nu körs deras önskan över av den nya stiftelsen tillsammans med stadsbyggnadskontoret som inte verkar se den unika industrihistoria som platsen innehar. Henriksbergs unika värden måste skyddas, inte rivas.

Nytagna fotografier av den levande Hantverksbyn Henriksberg. Foto: Peppe Andersson

Kort 505

Boende i Henriksbergs verksamhetsområde

Gör inte om misstagen som gjordes när Klarakvarteren revs, satsa istället på att behålla och renovera områden som gjordes i Gamla stan. Stockholms stad ska satsa på att bevara och utveckla staden snarare än att riva och förändra staden. Henriksberg har stor potential som kulturellt nav och hantverksby men då behöver den unika, historiska karaktären behållas.

Stadsbyggnadskontoret stänger dörrarna och stadsförvisar konst- och kulturutövare och river bort industrihistoria. Istället borde Henriksberg skyddas. De förra ägarna bildade en stiftelse med önskan om att Henriksberg skulle skyddas, NEIP. Stiftelsen skulle underhålla och bevara fastigheterna. Det är inte det som sker nu när tomterna säljs och bebyggs med bostäder. I den senaste planen bevaras ett par av husen, men den unika miljön försvinner när områdets karaktär så fullständigt förändras. I övrigt finns det inte så mycket i Axelsberg som riktas mot vuxna utan barn. Bostäder är bra, såklart, men de medför inget mervärde utan är mest till nytta

för bostadsbolagen som kan tjäna pengar på dem och de som kan flytta in där.

Henriksberg är ett unikt område, det är inte bara av kulturhistoriskt värde utan har en funktion som blir mer och mer sällsynt i Stockholms stad. Henriksberg är idag den sista industriella tomten med bevarad industriell arkitektur i liten skala. Tomten är klassad som kulturhistoriskt viktig av Stockholms Stadsmuseum.

I området verkar idag professionella konstnärer och konsthantverkare samt några mindre företag. Här finns flera visningsrum för konst och en glashytta som med jämna mellanrum håller kortare kurser och workshops. Det har anordnats julmarknader och mindre kulturevent som har varit uppskattade av invånare men fler evenemang skulle vara möjliga om det fanns tryggare förhållanden som inte ständigt hotades av rivning. Vid en rivning skulle verksamheten försvinna från stadsdelen och kanske helt från staden eftersom det är svårt att hitta lokaler som kan tänka sig att husera konstnärer och konsthantverkare.

I Henriksberg fungerar små verksamheter i symbios och att inte vilja bevara det utan istället sanktionera tät bebyggelse på historisk mark är sorgligt då det känns som om historien upprepar sig.

I den vackra industriella miljön finns stor potential att starta verksamheter såsom caféer, restauranger, gallerier och öppna ateljéer. Detta kan komma till nytta för både barn och vuxna i olika åldrar och vara en levande plats som skulle bli ett bra komplement till den närliggande 4H-gården som bidrar till aktiviteter som främst är anpassade för barn. Hur kommer det att gå med djuren under tiden som det rivs och byggs? Det står att de inte ska störas men vilka har gjort den utredningen? Det behövs en oberoende utredning som säkerställer 4H-gårdens fortsatta verksamhet under byggtiden.

Kort 531, Åttifjärde Konsthallen, Ateljékollektiv, Hägerstens allé 84d
Lista på några kulturaktörer verksamma på området:

Åttifjärde konsthallen, ateljékollektiv och visningsrum. GLADA SPRUTAN, ateljékollektiv och visningsrum. Kihlgren och Hernvall, glas och keramik. Östermalmskontoret, ateljékollektiv. Olof Inger, konstnärsateljé. Mats Lodén, konstnärsateljé. Stockholms analoga filmkooperativ. Sara Parkman, folkmusiker.

Vi är en grupp kulturutövare som idag har vår verksamhet i Henriksberg.

Vid en eventuell rivning av Henriksberg kommer inte bara vi som är utövare att påverkas (genom att vi förlorar våra arbetsplatser, verkstäder, mötesplatser och de kollektiva gemenskaper som vi

byggt upp över tid), staden och stadsdelen Hägersten går miste om en viktig plats för kulturen där konsten och konstnärer verkar i dialog med en kulturhistoriskt intressant plats, där konsten tillåts vara fri, utvecklande och experimentell. Här finns, glaskonstnärer, metallkonstnärer, träskulptörer, textilkonstnärer, filmare, snickare, musiker, performancekonstnärer för att nämna några och flertalet platsbyggda verkstäder anpassade för våra respektive verksamheter och två publika visningsrum för konst. Regelbundet bjuder vi in till våra lokaler, öppnar våra ateljéer, kurerar utställningar och bjuder in andra konstnärer till projekt och deltagande i vår verksamhet. Vi anordnar också årlig julmarknad, håller releasefester och konserter.

Detaljplanbeskrivningen beskriver inte de kulturverksamheter som finns i Henriksberg idag och det är ett glapp mellan stadens översiktsplan och områdets detaljplan. I översiktsplanen finns beskrivningar och värdeord som trygghet, integration, jämställdhet, delaktighet. Social hållbarhet ska vara grundläggande och integrerat från start i planeringsprocessen. "Icke-kommersiella lokaler som kan fungera som mötesplatser efterfrågas särskilt". Ordet kultur förekommer 233 gånger i översiktsplanen ofta i sammanhang av vad som behövs i en stadens områden och om kultur som en grundläggande stadskvalité. I översiktsplanen står det att: "Genom att ta fram kulturunderlag – kunskapsunderlag om kultur och kulturliv som utgår från platsen – vid planeringen av större projekt kan stadsbyggandet bidra till att fördela kulturutbudet mer jämnt över staden. Kultur och föreningslokaler, ateljéer och offentliga rum för skapande behövs i varje stadsdel."

I gestaltningsprogrammet står beskrivet hur man "medvetet vill förtydliga" platsens "egna definierade och tydliga karaktär". Platsens karaktär sitter inte endast i gårdsbildningen och siktlinjerna. Den består av de oplanerade mellanrum som kan fyllas med en mängd aktiviteter - som ena dagen fungerar som publikt rum och utställningsplats vid vernissage för att nästa dag bli plats för en grillfest, sedan arbetsyta för ett pågående verkstadsjobb som behövde lite extra yta.

Hur tillåter eller garanterar man fortsatt närvaro av småskalig konstnärlig och annan verksamhet i Henriksberg? Platsen Henriksberg rymmer redan idag kvaliteter, verksamheter, sociala nätverk och platser som varje nybyggd stadsdel saknar. Hur kan man istället för att riva och göra sig av med detta, ta tillvara det och stärka det när man adderar och bygger nytt? Hur bygger man en levande och blandad stad för olika människor och inte bara bostäder för en och samma samhällsklass/målgrupp? Hur bevarar man platsens brokiga karaktär och dess blandade verksamheter, såsom konstnärsateljéer, hantverkare, idrottsföreningar?

Vi anser att planförslaget på flera punkter misslyckas med att uppfylla de mål och preciseringar som formulerats i propositionen "Politik för gestaltad livsmiljö" (Prop. 2017/18:110). Där står tydligt målet att "Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön." målet ska uppnås genom att "hållbarhet och kvalitet inte underställas kortsiktiga ekonomiska överväganden", "estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas".

Vår önskan är utveckling av platsen skall växa fram i dialog med oss som verkar där. Vi förstår att byggnaderna behöver tas omhand och att staden behöver bostäder och är inte emot byggnation, men för att ha en grund och mötesplatser för det sociala livet på platsen ser vi våra verksamheter som en viktig del av platsens framtid. Det behöver finnas rum för livet mellan byggnaderna, förutsättningar för det livet är inte endast en väl gestaltad miljö med mötesplatser. Det existerande sociala nätverket och relationer mellan personer verksamma på området idag är viktigt att bevara för att nytillkomna invånare ska finna en levande plats att bli en del av.

Som vi kan se så hotas kulturen på flera platser i Stockholm Stad där man knuffar kulturutövare längre och längre ut från staden, se bara på exemplen G-studion i Gustavsberg och Lövholmen i Liljeholmen. Vilken kultur får vi utan platser för kulturskapare att verka på? Ingen alls. För att konsten ska kunna utvecklas behövs stadsnära lokaler med låga hyror likt Henriksberg. Konst och kultur spelar en viktig roll i samhällets utveckling och gemensamma aktiviteter planeras framöver på området.

Vi anser att man bör bevara och rusta upp några av byggnaderna som kan fortsätta inrymma de verksamheter som finns i Henriksberg idag. Med utgångspunkt i befintlig verksamhet skulle denna redan komplexa plats kunna byggas vidare på och utvecklas.

Övriga

Kort 413

Är det möjligt att de gör byggplaner av outdelade stiftelsemedel?
Vad är det för rehabiliteringsdel som avses byggas? För vem/vilka?
Vad är det för storlekar på lägenheterna?
Vad skulle priserna vara för lägenheterna?
Varför bygger ni bostäder vid vattnet. En rejäl yta/promenadstråk bör bevaras för de som promenerar och joggar.

Nej till mer buller. Det räcker med buller från byggandet av avloppstunnel.

Nej till fler boende i området. Bygg inte här.

Kort 414

310 bostäder på denna lilla yta??? Förslaget som lämnades 2015 var på 200 lägenheter och det tyckte 4H- gården var för många. Tänk på framtiden, människor och djurs framtid i området.

Kort 419

Väldigt kul och bra att det nu kommer byggas nere vid vattnet vid Axelsberg. Området har varit för privat och stängt länge.

Synd att det finns så lite LOA i planen, speciellt mot strandpromenaden. Ni skriver att ni vill skapa förutsättningar för ett levande verksamhetsområde med aktiv dagbefolkning - tyvärr ser jag för lite av de förutsättningarna.

Strandpromenaden har en god trafik av människor - redan idag, även fast det inte finns något speciellt där - helt enkelt för att det är en väg mellan A och B. Att ha LOA som vetter mot strandpromenaden skulle möjliggöra att service/verksamheter etablerar sig som gör att människor stannar upp på platsen. Tex café, restaurang, cykelkök. Nu kommer strandpromenaden förbli en transportsträcka där människor inte uppehåller sig. Vintertid kan det nog komma att bli ganska ödsligt där.

Speciellt nu efter Corona, kommer det finnas behov av LOA då lokala jobbhubbar och andra verksamheter kommer vilja etablera sig ute i befolkningens områden. Skapa dessa förutsättningar! Vi måste skapa mer aktiva bottenvåningar avsedda för näring och generellt mer LOA i Hägersten. Planera inte som på 50-70 talet - dessa byggnader har vi nog av!

Låt inte BRF-er omvandla de få lokalerna i bottenvåningarna som finns.

Kort 422

Ni ska vårda kulturen istället för att förneka den. Istället för att förstöra kulturhistorisk miljö har ni valet att låta den fortsätta frodas. Rivandet av nuvarande byggnader är fel väg att gå. Hoppas att ni ska ha förutsättningarna att kunna agera utifrån det.

Kort 431

Enligt bullerundersökningen framkommer att ”Vid enstaka kortvariga händelser som pågår högst 5 minuter per timme bör upp

till 10 dBA högre nivåer kunna accepteras. Men detta bör inte gälla på kvällar eller nätter.”

Vi ser i detta material ingen hänsyn tagen till att djuren redan idag utsätts för buller från det nu påbörjade avloppstunnelprojektet.

I samrådsförslaget fanns det byggnation i etager, och på detta sätt följa naturen och dess lutning på ett avsevärt bättre sätt som skulle bidra till ett mindre ingrepp i stadsbilden. Vi anser att denna utformning skall tas fram igen för att utvärdera och dokumentera för/nackdelar med dagens förslag.

Var vänlig återkom med information om vad/hur projektet kommer återkoppla där vi ges tillgång till förändringar sker.

Kort 433

I have been a resident of Hägersten for a large proportion of my time in Sweden and Henriksberg is particularly striking as being one of the last standing properties that house important grassroots organisations that have been initiated by and for the community. A particular concern is the disruption that will occur with the local flora and fauna if construction were to take place. As a member of Axelsbergsbäverklubb, this space is home to animals that are adored by the community of Axelsberg and its surrounds and if plans were to go ahead, it would mean a definitive end to the natural habitat as we know it. Such interventions in an area should be driven by cultural engagement and investment, rather than private interests- an incentive which accounts for the few and not the many. Access to spectacular and clean bathing spaces are extremely important during the summer and the walks along this area are well loved by residents for their variety and charm.

I urge you to reconsider such a callous and misguided building proposal for a space that is currently filled with such authenticity, spirit and community.

Kort 434

Jag promenerar ofta i området och besöker Eoshälls 4h-gård och känner mig varje gång tacksam för denna gröna avslappnande oas i ett annars stressigt Stockholm. Det känns som att komma ut på landet på riktigt, speciellt när jag besöker 4h-gården och det verkar många fler som känner så då Eoshälls är alltid välbesökt av många barnfamiljer. Stockholm behöver sina gröna oaser, speciellt Hägersten där förtätning skett de senaste 5 åren och allt fler grönområden krympt sakta men säkert.

Jag protesterar förslaget där det planeras bygga sjuvåningshus strax i närheten av Eoshälls 4h-gård. De som flyttar in där lär inte uppskatta doften av gödsel och eventuella allergener från djur som riskerar att spridas i luften till det nya bostadsområdet. Bygget kommer att orsaka störningar i form av oljud, damm, skräp, byggtrafik etc. för alla förbipasserande i området samt djur och medarbetare på Eoshälls 4h-gård.

Det bör finnas andra områden man kan bygga på utan att ta bort de kvarvarande gröna oaser som verkligen behövs i dagens stress- och press samhälle. Vi behöver naturen nu mer än nånsin så att förtäta detta fina område med höghus är att skjuta sig själv i foten enligt min åsikt.

Kort 436

Jag och min dotter är bekymrad av mängden och placeringen av de bostäder som planeras i området. Det är redan ett väldigt högt tryck på både kommunikationer och grönområden i området, samt att planerade fastigheter får en oroande närhet till 4H gården.

-Vi är oroade att det kommer att komma in olägenhetsanmälningar från boende efter inflyttning, som kommer att resultera i stängning av 4H-gården och dess verksamhet.

-Ytterligare tryck på badet i Örnberg, där det redan nu är så många som badar att det resulterar i farliga situationer.

-Är också oroad över en ökning av nedskräpningen i badområdet som är betydande redan nu; krossade glasflaskor som gör att det finns stor risk att skära sig.

-Trycket på tunnelbanans station Örnberg som är redan nu, efter tidigare förtätningar, väldigt högt. Busslinjer har också dragits in, och det sammantaget gör att kollektivtrafiken blir svårare och mindre attraktiv att utnyttja.

-En oro att det kommer att skapas en ”privat” zon längs vattnet av de boende i de planerade bostäderna, som omöjliggör löpturer och promenader som idag går som en delsträcka längs vattnet nedanför de planerade bostäderna.

-Ökat tryck på Hägerstenshamnens skola som redan nu har otillräcklig kapacitet

-Vad vi förstår är ytterligare förtätningar planerade i närområdet, i tillägg till de som redan är genomförda, vilket späder på konsekvenserna som är listade ovan.

Sammanfattningsvis ger ovan förändringar en betydligt sämre boende- och livsmiljö, främst för de unga i området, men kommer naturligtvis påverka alla boende genom att bland annat påverka möjligheten till utomhusaktiviteter i närområdet.

Kort 440

-Är det här något som de boende i området har efterfrågat?

-Är denna politikernas vilja eller folkets?

Jag tycker det är helt uppåt väggarna att staden inte aktivt går ut och frågar de boende i området hur de vill ha det utan istället smyger med bygge efter bygge som pådyvlas boende i området. Så, vad tycker de boende i området? Har ni frågat och vad blev svaret?

Kort 442 och 467

-Hus D-E-F står orimligt nära varandra, lägenheterna kommer ha för mycket insyn hos varandra.

-Hus H är för högt och bildar en mur mot Hägerstens Allé.

-Jag ser inget vidare bidrag från byggherrens sida. I dessa typer av projekt brukar byggherren göra något extra för området, t. ex en ordentlig park, badbryggor eller dylikt.

Det finns brister i analysen av trafikpåverkan. Det kommer bli totalt kaos om man bygger 300 lägenheter då det redan idag är ett stort problem med bilar som åker för snabbt på den mycket trånga gatan där det springer barn överallt både längs hela Hägerstens Allé men även framför förskolan Maja Myra. Jag har hört många förslag på provisoriska farthinder som säkert kommer bli verklighet om trafiken ökar kraftigt. Något jag tror man missat i era beräkningar är den exponentiella ökningen av trafik de senaste åren på grund av ökat nyttjande av konstgräsplanen.

Kort 442 och 467, 480, 492

- Alltför omfattande bebyggelseförslag och om det genomförs kommer det att totalt förvanska omkringliggande miljön.

-Projektet har vuxit under varje process med större volym och högre byggnadshöjder.

2013: 175 lägenheter, ca 30 meter högt

2015: 200 lägenheter, ca 39,5 meter högt

2020: 310 lägenheter, ca 42,3 meter högt

-En sex meters hög stödmur avskärmar hela området.

-Efter redovisningen för stadsbyggnadsnämnden i juni 2019 har stadsbyggnadskontoret ändrat förslaget. Det nya förslaget har inte visats för nämnden. Vems intresse har styrt utformningen och den stora volymökningen?

-Trots särskilt uttalande av nämnden (juni 2019) om att nämnden vill se ett lågmålt förslag och att projektet inte ska skalas upp har förslaget blivit ännu högre.

-Förslaget har gått ut på utställning över sommaren då inga facknämnder eller stadsdelsnämnden har några sammanträden. Inga förtroendevalda har möjlighet att se förslaget eller komma med invändningar.

-Landskapsanalys saknas. De utredningar som rör natur och kulturmiljö har tagits fram av byggherren. Staden borde själva ta fram dessa utredningar oberoende av byggherren.

Vad vi vill

- Vi är positiva till att området utvecklas och att bostäder byggs.
- Förslaget behöver bearbetas och nytt samråd genomförs.
- Förslaget måste anpassas till den känsliga naturmiljön, vattenrummet och gröna stråket mellan Vinterviken och Sättra naturreservat
- Ca 100 lägenheter är rimligt där en del av bostäderna utgörs av stadsradhus för att tillgodose bostadsbehovet för barnfamiljer i stadsdelen.
- Detaljplanerings processen ska genomföras med ett transparent och regelrätt förfarande.

Kort 447, 485, 490, 497

De 310 lägenheter i byggnader med högsta höjd på 42,3 meter och den sex meters höga stödmur är ett alltför omfattande förslag som inte är i harmoni med övrig bebyggelse. Det kommer att ha en negativ inverkan på naturområdet och promenadstråket längs Mälaren om det genomförs.

Det är positivt att området utvecklas och att bostäder byggs men i mindre omfattning. Nuvarande förslaget måste bearbetas och presenteras på nytt. Om den känsliga naturmiljön, vattenrummet och promenadstråket längs Mälaren ska bevaras är det lämpligt är att bygga upp till 100 bostäder.

Kort 448, Per Fabricius, per@fabricius.se

Enligt min mening så är planförslaget problematiskt. Det är viktigt att ha i åtanke att det här handlar om en kulturhistorisk miljö med strandnära läge och med höga naturvärden.

För det första är de planerade byggnaderna alldeles för höga. Det framstår onekligen som alltför ingripande att på denna plats bygga så högt som enligt planförslaget, inte minst med hänsyn till befintlig bebyggelse. Dessutom skulle det vara synd att förstöra Mälarens vackra sammanhållande inlopp och för allmänheten öppna strandpromenad som sträcker sig från Vinterviken till Sättra naturreservat.

Som planförslaget är utformat nu kan det rimligen inte antas. Förslaget bör således revideras och ställas ut på ny granskning.

Kort 451

Förslaget om att bygga höga hus i Hägersten förändrar helt Stockholms strandlinje vid Mälaren, liksom silhuetten sedd från oss

som ofta promenerar på exempelvis Atterbomsvägen i Fredhäll (och vi är många). Vad jag förstår innebär den planerade byggnationen också stora ingrepp i den ganska orörda naturmiljön från Vinterviken ända fram till Sätra, även det en viktig promenadväg. I dagens stadsbyggnadsdebatt ifrågasätts nu allt mer förtätning av bebyggelse, medan man i stället framhåller vikten av stora grönområden. Detta förslag går helt emot sådana kloka idéer och jag yrkar därför på att detaljplaneprocessen görs om och att ett nytt förslag tar hänsyn till den känsliga natur- och kulturmiljön i området.

Kort 453

Vi underkänner detaljplaneförslaget att på en mycket begränsad yta godkänna byggnationer av sju flerbostadshus för inrymmande av hela 310 lägenheter resulterande i ett väldigt hopträngd litet "stadsdelsområde", som blott kan jämföras med medeltida stadskärnor, som de i Paris dock rivna redan på 1800-talet. Processen med ett totalt ignorerande av remissinstansers invändningar och den obefintliga samråds och informationsprocessen för förtroendevalda, stadsdelsnämnder, facknämnder och boende i närområdet under svarstidsperioden sommaren 2020, med en farsot som en mörk förlamande skugga över alla mötemöjligheter, är ett allvarligt hot mot demokratiska folkstyreprinciper.

Vi reagerar och invänder också mot åsidosättande av strandskyddsbestämmelserna 4 kap 17§ med en bebyggelse så direkt ca 10 m inpå den gamla strandlinjen, vilket inte ens byggherrarna för Hägerstenshamnen med 50-100 meters avstånd från strandlinjen vågat sig på.

Denna omfattande byggnation innebär ett brott mot Plan och bygglagens 2 kap. 6§ då ingen hänsyn tagits till områdets kulturhistoriska och gamla hantverks och industriella historiska värden och naturvärden. Barn, det uppväxande släktet framtidens hopp, möjlighet att på 4H gården lära sig umgås naturligt med husdjur omöjliggörs dessutom av era planer.

Kort 454

Hela området är kulturhistoriskt mycket viktig. Här finns en fungerande småskalig industri och värdefull industribeskyddelse. En aktiv 4H gård, flera båtklubbar, äldre och nyare byggnader med olika funktioner och historia finns i närområdet. Många använder området för rekreation som promenader, motion, bad och picknick.

Eventuell ny bebyggelse måste kunna garantera att 4H gården får en varaktig lösning för hagar och betande djur, och därför bör inte

bebyggelsen läggs så nära att det kan bli diskussioner om till exempel allergier eller lukt i framtiden. Ett aktivt rörligt friluftsliv som bland annat innebär att närheten till vattnet och möjlighet att använda egen båt via båtklubbarna måste värnas.

Föreningen har bifogat två artiklar i sina årsskrifter om Henriksberg verksamhetsområdet en från 1997 och en från 2017.

Kort 455

Har några barnkonsekvenser gjort gällande trafik, buller och miljö med flera parallella byggen. Vilket ansvar tar staden för barnens trafiksituation och säkerhet.

Kort 464, 465, 466, 469, 486

Förslaget måste anpassas bättre till den känsliga naturmiljön, vattenrummet och grönstråket mellan Vinterviken och Sättra naturreservat.

Förslaget är alltför omfattande och om det genomförs kommer det att totalt förvanska den omkringliggande miljön. Projektet har vuxit för stort och snabbt och gått från 100 till 300 lägenheter, i ett läge då det sker flera andra stora byggprojekt i området blir exploateringen för hög för vad området mäktar med.

Den sex meter hög stödmur som är tänkt att byggas riskerar att avskärma hela området och göra det mindre tillgängligt för promenader och annan rekreation i området. Den höga bebyggelsen passar inte alls in i omgivande miljö och med övrig bebyggelse i närheten. 4 H gården i närheten är av stor vikt för områdes barn och behöver bevaras.

Förslaget behöver bearbetas och ett nytt samråd genomföras

Kort 471

De 310 lägenheter i byggnader med höjd på upp till 42,3 meter och den sex meters höga stödmur är ett alltför omfattande förslag och är inte i harmoni med övrig bebyggelse. Det kommer att ha en negativ inverkan på naturområdet och promenadstråket längs Mälaren.

Nuvarande förslag måste bearbetas och presenteras på nytt. Den känsliga naturmiljön, vattenrummet och promenadstråket längs Mälaren bör bevaras!

Det innebär att färre och mindre/lägre bostäder kan byggas, än vad som föreslagits i detaljplanen. Unik miljö är lätt att förstöra, oftast omöjligt att få tillbaka.

Kort 472

Mitt barn börjar snart på Majamyran förskola där tunga transporter planeras att köra förbi förskolan. Detta är väldigt oroväckande med tanke på hur skadliga dieselvavgaser är för barns lungor. Varför tar ni inte allt byggnadsmaterial sjövägen? Jag kommer att låta mäta antalet skadliga partiklar då era lastbilar kör förbi förskolan och samla in data. Överskrider det gränsvärden så stoppar det garanterat bygget. Ni måste ta barns hälsa före bygget. Buller från bygget är också skadligt för barns hälsa.

Kort 474

Eolshälls 4H-gård

Vår främsta oro gäller Eolshälls 4H-gård. Våra fyra barn har alla gått djurskötarkurser där och har i den lantliga idyllen lärt sig mycket om djur. Många arbetar ideellt på gården för att möjliggöra verksamheten och många människor, gamla som unga, kommer förbi under en dag; tittar på djuren, upplever naturen och stillheten, är nära djuren. En sådan oas i Stockholm är väl värd att bevara, den får inte trängas undan av bostadsbyggande. Vårt krav är att allt görs för att gården kan bevaras och kan fortsätta att bedriva och utveckla sin verksamhet. De har eftermiddagskurser för barn och ungdomar, men även en del kvällsverksamhet. Vår fråga är: hur säkerställs gårdens bevarande och möjlighet till utveckling? Inte bara under byggfasen, men även i framtiden då lägenheterna är bebodda.

Maja Myra förskola

På Hägerstens allé ligger den nybyggda förskolan Maja Myra. Hur mycket kommer trafiken att öka på Hägerstens allé? Det kommer, utöver ca 300 lägenheter, även byggas ett behandlingshem med varmvattenbassäng. Hur mycket kommer trafiken att öka på Hägerstens allé? Är det förenligt med att ha en förskola alldeles intill en starkt trafikerad väg? Det är i dagsläget 30 km/timme som gäller längs Hägerstens allé. Kommer trafik hinder att ställas upp för att säkerställa hastigheten då trafikmängden ökar?

Hantverkslokaler

Det finns i dag flera verkamma hantverkare, t ex snickare, glasblåsare och keramiker, i Henriksbergshamnen. Flera av dem har korta hyreskontrakt och kommer med all sannolikhet att få flytta för att ge plats åt lägenheter. Det finns inte många platser kvar i Stockholm där hantverkare kan verka, då bostäder och kontorslokaler alltmer tränger ut sådan verksamhet. Hur säkerställs att området förblir levande med olika verksamheter?

Bostadsbyggets höjd

Vi har inga synpunkter på att man bygger bostäder i området, och själva husen har ett tilltalande utseende. Däremot motsätter vi oss

husens höjd. Det måste vara möjligt att begränsa höjden och låta husen bli åtminstone ett par våningar lägre.

Kort 475

Hägerstens Allé är redan nu en trafikerad villagata. Här bor flera barnfamiljer, ändå ser vi hur trafiken här blir alltmer hänsynslös för varje dag som går. Gatan är överhuvudtaget inte byggd för genomfartstrafik. Vi har en starkt ökad trafik i samband med fotbolls-
träningar på den nybyggda fotbollsplanen. Vi oroar oss starkt för den ökade trafikbelastningen som blir ett ofrånkomligt resultat av bostadsbyggnationen. Redan nu hålls inte hastighetsbegränsningar. Vi har flera gånger efterfrågat vägbulor men fått nej från trafikkontoret, då utryckningsfordon måste kunna ta sig fram. Stockholm vattens tunnelbygge pågår dessutom nu och en ansenlig tid framöver, vilket ytterligare ökar buller, stress och trafik i området. Vi anser därför att frågan om trafiksituationen i samband med ett eventuellt bostadsbygge måste utredas betydligt grundligare än vad som skett i liggande förslag.

Planförslaget innebär för många och för höga byggnader i förhållande till områdets storlek. Efter den redovisning som skedde för stadsbyggnadsnämnden i juni 2019 har stadsbyggnadskontoret ändrat förslaget. Projektet har vuxit med större volymer och högre byggnadshöjder i tre omgångar från 175 lägenheter, ca 30 meter högt till 310 lägenheter med högsta höjd 42,3 meter.

Trots det särskilda uttalande som gjordes av nämnden i juni 2019 om att nämnden vill se ett lågmålt förslag, och att projektet inte bör öka i volym är det uppenbart att förslaget nu utvecklats i helt motsatt riktning. Vi ifrågasätter starkt vems intressen som har styrt utformningen av planförslaget, och den påtagliga volymökningen? Facknämnder, stadsdelsnämnd och förtroendevalda skall bjudas in att se förslaget och erbjudas möjlighet att komma med invändningar.

Strandskyddet åsidosätts.

Tomtens strandlinje är bebyggd med industribyggnader idag kan inte få rättfärdiga ett åsidosättande av strandskyddet då fastighetens användningsområde nu övergår till bostäder. Detta är inte förenligt med syftet med strandskyddet. Att industriverksamhet en gång etablerades där hade att göra med behovet av sjönära läge och en hamn. Detta behov föreligger inte i ett bostadsområde.

Det nuvarande förslaget kommer att skilja ut sig på ett totalt disharmoniskt sätt mot den fina strandpromenaden som sträcker sig ända från Vinterviken och Mälarhöjden.

Området är grönklassat av Stadsmuseum, och har sina rötter i industrialismens barndom. Det finns alltså ett särskilt kulturhistoriskt värde att ta hänsyn till vilket inte görs i tillräcklig omfattning i förslaget. Idag finns en rad verksamheter inom konst, hantverk och teater i en byliknande miljö där vissa är förlagda i byggnader som inte kommer att bevaras. Glasblåseriet är ett exempel. Vi efterfrågar att man istället värdesätter och tillvaratar denna sjudande kreativa kulturverksamhet som skapar dynamik i området.

Kort 476

Jag är tolv år och har gått på 4h-gården i tre år. 4H-gården har funnits så länge jag kan minnas och vi har alltid stöttat den. Mina två systrar gick på en av deras kurser i 5 år, medan jag, min bror och mamma väntade utanför. Då brukade vi alltid rita 3 rad i gruset och köpa en kaka. Jag gick dit som sagt i tre år tillsammans med min bästa vän. Vi träffade så många trevliga personer, och vi älskade att vara med djuren. Jag har så många fina minnen därifrån, som när vi fick massa special uppdrag av vår lärare, bland annat att blanda specialmat till de djuren som var sjuka eller hade extra behov. Vi satt kvar i nästan en timme efter att vi hade slutat, bara för att gosa lite extra med favoritkaniner. Det var som ett hem att komma till, med alla människor, minnen, djur, lärare och ledare. 4h gården har alltid funnits där, fullt med minnen.

Kort 478

Det är positivt att området ska rustas upp med nya bostäder. Däremot blir husen så höga och att antalet lägenheter har utökats från ursprungliga 200 till drygt 300. Det vore bättre med max fem våningar. En något lägre bebyggelse passar bättre in i området och skapar också ett bättre sammanhang med intilliggande grönskan. Det kommer särskilt att märkas om man kommer från Hägerstens allé samt från vattnet.

Jag har själv ingen bil och är således beroende av att det finns möjlighet till rekreation med hög kvalitet i mitt närområde. under Corona pandemin har det vissa tider varit väldigt mycket folk på gräsmattor och vid badberget. När det blir för många människor på en allt för liten yta slits grönområdena ned mycket snabbt.

Kort 481

Ett så omfattande bygge kommer medföra att en hel del tung trafik köra förbi förskolan Majamyra under en lång tidsperiod. Detta medför utsläpp och buller för förskolebarnen under lång tid. Det har byggts väldigt mycket i området senaste tiden, dels har det gjorts ett arbete med att gräva ner elledningar vilket har pågått väldigt länge

och fortfarande inte är klart, dels pågår ett omfattande bygge med avloppstunneln. Dessutom planeras ett stort bygge av Axelsbergs centrum samt nya lägenheter på Selmedalsvägen. Jag är föräldraledig och även gravid, och har den senaste tiden inte kunnat gå till en lekplats i närområdet med min son utan att utsättas för buller och avgaser från lastbilar som frekvent kör fram och tillbaka på Selmedalsvägen, främst på grund av tunnelbygget. Jag anser inte att det är rimligt att det nu ska utföras ytterligare ett stort bygge. Om bygget på Henriksdals industriområde ska genomföras tycker jag att det är av största vikt att man funderar över när det är en lämplig tid att detta genomförs med tanke på andra samtida byggen samt om trafiken till och från byggarbetsplatsen kan gå någon annanstans än förbi förskolan Majamyra. Det är inte acceptabelt om buller, avgaser, byggdamm och andra luftföroreningar riskerar att påverka barnens hälsa och jag tycker att det är av yttersta vikt att man beaktar detta i planeringen av bygget.

Kort 484

Antalet bostäder och kulturmiljön

Stadsdelsnämndens uttalanden (juni 2019) om att nämnden vill se ett lågmålt förslag och att projektet inte ska skalas upp har inte efterföljts utan tvärtom har byggnationen i det senaste förslaget från stadsbyggnadskontoret skalats upp ytterligare. Detta är högst olyckligt och går helt emot den linje att bevara områdets karaktär som hittills gällt. I det närliggande området Hägerstensbrinken, där vi är boende, är vissa delar av bostäderna K-märkta vilket visar på miljöns kulturella värde. Att i dess omedelbara närhet uppföra byggnader som i både höjd och utseende avviker så kraftigt bör omprövas. Antalet lägenheter och husens höjd behöver också dras ner i linje med det ursprungliga förslaget för att både områdets karaktär och den värdefulla naturen runtomkring.

Vidare bör de kulturhantverkare som idag verkar i området i full utsträckning få möjlighet att finnas kvar, detta gäller inte minst glasblåseriet som vi uppfattat inte kommer att kunna bevaras. Både byggnaderna och verksamheten utgör en viktig del av den kulturhistoriska miljön

Strandstråket

Strandremsan och gångstråket längst Mälarstranden från Vinterviken mot Sättra är en helt unik strandpromenad som till stora delar går genom skogsnatur. Stråket nedanför Henriksberg har trots att det ligger i anslutning till den nuvarande byggnationen en karaktär av natur vilket kommer gå förlorat med nuvarande planritning om att göra området till ett parkstråk. Vi efterlyser att strandskyddet bevaras och att stråket får behålla den naturkaraktär som idag finns. Landskapsanalys bör göras av Stockholms stad och inte av den

byggherre som genomför projektet. Att en oberoende analys hittills saknas är mycket anmärkningsvärt.

Eollshälls 4H gård

Gårdens verksamhet och möjligheten för barn och unga att komma ut i natur och umgås med djur är ovärderlig. Antalet besök, kurser, dagläger och verksamhet för ungdomar med funktionsnedsättning måste ges möjlighet att fortgå oförändrat vilket vi betvivlar är möjligt med nuvarande storlek på den planerade bostadsomfattningen. Avståndet och avgränsning mot gården behöver vara stort nog att gården kan bevara sin nuvarande skyddade miljö och fortsätta att vara ett andningshål för alla som nyttjar dess verksamhet och andra besökare.

Trafik

Vi efterfrågar även starkt att en utredning görs (av oberoende part, ej byggherren) av trafikpåverkan i området, dels biltrafik längs Hägerstensbrinken/Hägerstens Allé men även av påverkan/ökat antal resenärer för T-banelinjen/Axelsbergs och Mälarhöjdens stationer.

Slutligen ifrågasätter vi att nuvarande förslag gått ut på utställning över sommaren, då varken nämnden eller förtroendevalda har haft möjlighet att ta ställning till det.

Kort 485, 490, 497

Samma synpunkter som kort 447 samt även följande :

Det är känslan av lugnt och närhet till skog och hav som gör området attraktivt, om det planerade bygget byggs enligt plan så kommer det att förstöra den känslan som området är känt för. Det vore otroligt tråkigt.

Kort 487

Samma synpunkter som kort 430, 479 och 483 samt följande
Henriksberg verksamhetsområdet is a very beautiful and historical part of stockholm and is rare to find anything like it. It has an artistic community that is thriving in a city that is constantly trying to push them out.

It is also a group of people that are trying to use the space for the benefit of the surrounding area, organising christmas markets and events that the locals can take part of. It has the potential to grow more if the landlords would rent out more of the empty spaces, rather than leaving them to be empty to support their wish for the area to have a dead feeling.

It would be a shame for this beautiful part of stockholm to disappear through gentrification. You can help protect it.

Kort 488

Vi är två föräldrar boende med 2 barn i Axelsberg, som vill uppmärksamma er på frågor ur ett barnperspektiv, Angående den byggnation som planeras dnr 2010-16649, i Axelsberg.

Det pågår ju redan en stor utgrävning av nytt avlopp precis ovanför detta område. Gångvägar i området är således redan avspärrade och tung trafik som pågår och kommer så vara i flera år.

Nu hoppas vi att ni tar hänsyn till följande frågor innan ett nytt bygge initieras;

1. Har någon analys av barnkonsekvens gjorts utifrån trafik, buller och miljö med flera parallella byggen?
2. Vilket ansvar tar staden för barnens trafiksituation?

Kort 489

I am writing to wholeheartedly oppose the removal of the current site at Hägerstens allé. It is an international artist community that should be protected, and the plans for construction on the site would not only disrupt any current art projects, but will remove an entire community which is undoubtedly benefitting the wider area.

Kort 491, Minna Persson, minnapersson99@hotmail.com

De 310 lägenheter i byggnader med högsta höjd på 42,3 meter och den sex meters hög stödmur som beskrivs i förslaget till detaljplan är ett alltför omfattande förslag som inte är i harmoni med övrig bebyggelse. Det kommer att ha en negativ inverkan på naturområdet och promenadstråket längs Mälaren om det genomförs. Jag som bor i närheten har älskat att kunna promenera längs Mälaren, nära all natur och miljö som jag tror kommer påverkas negativt av den nya bebyggelsen.

Kort 493

Jag är mycket orolig att byggandet av bostäder i direkt anslutning till Eolshälls 4H-gård kommer att påverka 4H-gården negativt både under själva byggtiden men också när området är färdigbyggt. De planerade bostäderna ligger fortfarande mycket nära gården och dess hagar och det är stor risk att grannar klagar över allergirisk, lukt och andra störningsmoment från gården. Erfarenheter visar att de boendes klagomål ofta vinner över redan befintlig verksamhet och risken är därför stor att gårdens verksamhet med tiden begränsas eller i värsta fall läggs ned. Det blir även mycket högre tryck på närliggande naturområden, vilket kan innebära alltför stor konkurrens mellan gårdens möjlighet till ridturer och närboendes promenadstråk. Under byggtiden befärrar jag att störningarna, med

byggbuller och transporter, kommer att påverka framförallt djuren negativt, men även själva verksamheten i sig.

Eolshälls 4H är en oas för barnfamiljer, barn och ungdomar. Främst för tjejer, inte för att killar stängs ute utan för att det är mest tjejer och deras mammor som söker sig dit. Det i sig är sällsynt och välbehövt, men också för att det är en så fri och lättillgänglig verksamhet. Gården har schemalagda kurser men det går också bra att bara dyka upp och hänga en stund, gulla med djuren, hjälpa till med utfodring och mockning eller sätta igång ett bullbak till fiket. Nuförtiden när de flesta fritidsaktiviteter är schemalagda och uppstyrda i detalj så är det viktigt att det finns någonstans där man inte måste boka upp sig långt i förväg eller betala dyra pengar för att få vara med. Om man vill umgås med djur i Stockholm är alternativen annars antingen ridskola eller att Skansen, och ridning är ju en dyr sport, men även ett Skansenbesök kostar en rejäl slant och det kan vara långt att ta sig dit. Men aktiviteterna på gården relativt billiga, inklusive fiket, vilket även det gör gården tillgänglig och inkluderande för alla.

Därför ber jag ansvariga för nybyggnation i stadsdelen att överväga hur det aktuella bygget kan komma att påverka gården på sikt. Hägersten-Liljeholmen har ju tagit på sig en proportionellt sett mycket stor del av ansvaret för att förse Stockholm med nya bostäder, men det får inte ske på bekostnad av viktiga samhällsfunktioner och naturområden och naturvärden.

Kort 494, Samfundet S:t Erik, Köpmangatan 5, nb 111 31
Stockholm

I samrådet 2015 gällande förslag till detaljplan för Hägersten 2:6 m.fl. lämnade Samfundet S:t Erik ett kritiskt yttrande.

Det nu utställda planförslaget innebär att den ur landskaps- och kulturhistorisk synpunkt alltför höga exploateringen ytterligare utökats, från 200 till 310. Bostadshuset har trängts ihop och blivit upp till 8–9 våningar höga. De skulle från de anslutande områdena och från vattnet te sig som en hög sammanhängande huskropp, till stor skada för det vackra Mäljarlandskapet.

Liksom i samrådsyttrande fokuserar Samfundet i detta yttrande på Henriksbergs kulturhistoriskt värdefulla verksamhetsområde, som utgör knappt halva planområdet och omfattar dess nordvästra del I detaljplanen sparas tre av de elva husen, mot två i det tidigare förslaget. Den särpräglade och fascinerande helhetsmiljön blir fortfarande spolerad och de tre byggnaderna skulle te sig som en sorts gårdshus till de överstora bostadshuset.

Området har fått sin karaktär av huvudsakligen tre utbyggnadsperioder: 1905, 1915, och 1950-talet. Dåvarande ägare var de respektive företagen Stockholms Träfärgningsaktiebolag, Henrikssons sprutfabrik och mekaniska verkstad samt Nordiska Instrumentfabriken. Därutöver har det funnits bl.a. möbelsnickeri, svagdricksbryggeri och olika verkstäder. Två av husen är ritade av den kände arkitekten Cyrillus Johansson. På för dåtiden typiskt sätt fanns insprängda bostäder i fem av elva hus. I dag inryms bl.a. snickeri, glashytta, keramikverkstad och kontor.

Hela den småskaliga industrimiljön har av Stadsmuseet klassificerats som särskilt kulturhistoriskt värdefull, grön enligt stadens kulturhistoriska klassificering (SSM 2010-10-18).

Tidigare fanns utanför Stockholms innerstad ett flertal motsvarigheter till detta successivt framvuxna arbetsområde, med den tidigare ur transportsynpunkt viktiga vattenkontakten. Sådana väldefinierade områden, med småskaliga verksamheter och insprängda bostäder, fanns exempelvis i Katrineberg på Liljeholmen, Nynäs i Gröndal och Charlottenburg på Reimersholme. Dessa ”enklaver” har också varit sociologiskt intressanta, med sin naturliga sociala gemenskap, där de olika små-företagarna bistått varandra med hantverksinsatser och på andra sätt. Henriksberg torde vara det allra sista kvarvarande området av denna karaktär i Storstockholm och det är därför särskilt angeläget att behålla och skydda hela den välbevarade, fortfarande levande och stämningsfulla småindustrimiljön i planområdets nordvästra del. En miljökonsekvensbeskrivning borde ha gjorts och det nu aktuella, omarbetade planförslaget borde ha tagits upp i stadsbyggnadsnämnden.

Den av exploitören SSM Holding beställda antikvariska konsekvensanalysen anger märkligt nog att planförslaget ”bedöms i sin helhet ligga nära men strax under gränsen för vad som kan anses vara ett brott mot varsamhetskravet enligt PBL 2 kap 6 §.”

Samfundet S:t Erik finner att detaljplanen i stället på ett uppenbart sätt bryter mot lagkraven i PBL 2 kap 6 §. Detaljplanen kan därför inte accepteras utan måste helt omarbetas.

Kort 496

Samma synpunkter som kort 430, 479 och 483.

Kort 497

Samma synpunkter som kort 447 och 485 samt följande Förslaget gynnar inte den närliggande 4H-gården som har tillhört och förgyllt området sedan tiotals år tillbaka.

Kort 498 och 510

Undertecknad har ej delgivits samråd. Min fastighet Hägersten 2:8 Berghem kommer att starkt påverkas av en utökad befolkning i området med ytterligare förlitning och skadegörelse via den strandväg som nu finns. På min fastighet är denna anlagd utan lov från min sida således illegal. Vi kommer nu projektera för att ta bort denna väg.

Aktuella fastigheter i detaljplanen är hårt överexploaterade och synpunkter från remissinstanser, sakägare och boende har ej betraktats.

Klossig hög bebyggelse som ej flyter in i omgivningen och ger stora skuggeffekter. Här går dessutom utmärkt att ta bort strandskyddet tydligen när det passar Stockholms kommun i en strandkant som inte ens geologiskt är lämplig. När jag vill utnyttja min historiska återuppbyggnadsrätt på fastigheten 2:8 hänvisar kommunen till strandskyddet. Vi är uppenbarligen inte lika för lagen.

Detaljplanen saknar i stort sett grönområden. Detta skall tydligen tillgodoses genom att jag som markägare till Hägersten 2:8 ska köras bort med alla medel och så billigt som möjligt.

Jag har aldrig yrkat på någon överexploatering av min fastighet.

Medan fastighetsägarna till Hägersten 2:6 ges möjlighet att tjäna stora pengar.

Jag kanske ska kontakta Brunnberg o Forshed så att de kan klämma in ett antal 6 våningshus på min fastighet och se till att strandskyddet upphävs.

I ett överklagande av denna detaljplan kommer jag att vidare utveckla de punkter och den talan som här anförs och den diskrimmerande verkan som ges i Plan och Bygglagen PBL och som denna detaljplan ger uttryck för.

Kort 499

Samma synpunkter som kort 430 dock endast under tre första rubrikerna.

Kort 500

Se text under 540 men med tillägg för 4H-gården:

Förslaget tar inte hänsyn till områdets kulturhistoriska status, landskapsbild eller kulturmiljö som finns i området, både de ateljéer och verksamma konstnärer samt kulturaktiviteter samt 4H gården.

Området erbjuder möjligheter till aktiv och meningsfull fritid där både den kulturverksamhet för barn som finns i området samt möjligheten för barn och unga ur olika socioekonomiska grupper att möta djur och ta del av en miljö som inte liknar deras vanliga stadsmiljö. Eftersom Barnkonventionen är ratificerad enligt svensk lag vill jag veta hur förslaget ska hantera detta. Det finns absolut ingen möjlighet att ersätta alla de konstnärer, hantverkare, musiker och konstpedagoger som finns i området med liknande lokaler i närområdet och därmed inskränker förslaget på rätten till en meningsfull och aktiv fritid som barnen i detta område och närliggande områden har rätt till.

Kort 501

Samma synpunkter som kort 540 men på engelska.

Kort 504, 500

Stiftelsen Neijp (Inga och Nils Erik Pahlstedt) dog i tron om att Henriksberg var skyddat av deras styrelseprotokoll, där deras önskan är att området bevaras och att eventuell vinst som blir över ska användas för att fortsätta hålla området intakt och vid god vigör samt för miljöskyddsarbete. Detta har negligerats av styrelsen som tog över efter deras död och misskött stiftelsen samt ekonomi helt. Den styrelse som nu är ansvarig har även de verkat för att området ska bli nedrustat och misskött för att de ska kunna sälja området och tjäna stora pengar. Detta har påpekats för Länsstyrelsen som inte har gjort sitt jobb och utrett fallet trots att dokumentation finns. Hur ställer ni er till detta?

Vill även tillägga att både NEIJP:s styrelses förfarande och hantering av området skall utredas av oberoende part samt att detaljplanprocessen tycks ha genomförts på icke godtagbart sätt – där förtroendevalda inte fått tillfälle att ta del av förslaget samt att inte fått möjlighet att komma med synpunkter och invändningar.

Planområdet är habitat för växter och vilt djurliv som sökt skydd här i en annars väldigt urban miljö. Detta gäller både unika insekter, fåglar och andra djur. (Bl.a. har den ovanliga karminspinnaren setts här.) Omvandling av området är ett fortsatt hot mot biologisk mångfald som behövs andningsrum i den urbana planeringen. Förslaget är inte i samklang med Stockholm som en miljövänlig stad och är väldigt otidsenligt då det pratas mycket om biologisk mångfald.

Yrkar på att kommunen tar fram nya, oberoende, miljö- och landskapsanalyser.

Motsätter sig förslag till detaljplan för Henriksbergs verksamhetsområde då den har alltför storskalig exploatering med stora och höga byggnadsvolymer. Dessa kommer förvanska den känsliga miljön, dels närmast omkringliggande miljön, men även i naturmiljön som sträcker sig längs Mälarens strand, från Vinterviken söder ut till Sättra naturreservat.

Föreslår att området bevaras och att dess potential istället tas tillvara och stöttas samt att aktörer som redan är verksamma i området snarare ges möjlighet att utvidga och blomstra i sin verksamhet då det skulle ge ett direkt mervärde till området och höja livskvaliteten för samtliga närboende samt bidra till en ökad biologisk mångfald.

Kort 507

Det är anmärkningsvärt att förslaget varken tar hänsyn till områdets kulturhistoriska status, landskapsbilden eller kulturmiljön som finns i området, både de ateljéer och verksamma konstnärer samt kulturaktiviteter samt 4H-gården. Att driva bort den rätten till en aktiv och meningsfull fritid som detta område erbjuder, både den kulturverksamhet för barn som finns i området samt möjligheten för barn och unga ur olika socioekonomiska grupper att möta djur och ta del av en miljö som inte liknar deras vanliga stadsmiljö är klandervärd. Eftersom Barnkonventionen är ratificerad enligt svensk lag vill jag veta hur förslaget ska hantera detta. Det finns absolut ingen möjlighet att ersätta alla de konstnärer, hantverkare, musiker och konstpedagoger som finns i området med liknande lokaler i närområdet och därmed inskränker förslaget på rätten till en meningsfull och aktiv fritid som barnen i detta område och närliggande områden har rätt till.

Området är också habitat för växter och vilt djurliv som söker skydd här i en annars väldigt urban miljö. Detta gäller både unika insekter, fåglar och andra djur. (Bl.a. har den ovanliga karminspinnaren setts här.) Att omvandla området är en del i ett fortsatt hot mot den biologiska mångfalden då det behövs andningsrum i den urbana planeringen.

Sammanfattning

Vi motsätter oss förslag till detaljplan för Henriksbergs verksamhetsområde då förslaget innehåller alltför storskalig exploatering med stora och höga byggnadsvolymer som helt och hållet kommer att förvanska den känsliga miljön, både i närmast omkringliggande miljön, men även i den naturmiljö som sträcker sig längs Mälarens strand, från Vinterviken söder ut till Sättra naturreservat. Vidare yrkar vi att kommunen tar fram nya, oberoende, miljö- och landskapsanalyser.

Vi vill även tillägga att vi anser att både NEIJs styrelses förfarande och hantering av området skall utredas av oberoende part samt att detaljplaneprocessen tycks ha genomförts på icke godtagbart sätt – där förtroendevalda inte fått tillfälle att ta del av förslaget samt att inte fått möjlighet att komma med synpunkter och invändningar.

Vi vill föreslå att området bevaras och att dess potential istället tas tillvara på och stöttas. Att de aktörer som redan är verksamma i området snarare ges möjlighet att utvidga och blomstra i sin verksamhet, detta skulle ge ett direkt mervärde till området och höja livskvalitén för samtliga närboende samt bidra till en ökad biologisk mångfald.

Kort 508

Samma synpunkter som kort 430 och 487

Kort 509

Vill rikta kritik mot detaljplanen och idén att omvandla ett levande kreativt centrum till bostäder för de få. Jag har egentligen ingen ny kritik att komma med, annat än att som andra påpeka det grava i att frånta en kreativt svältfödd stad ännu en mötesplats med oändlig potential.

I vintras regisserade jag en musikvideo med artisten Sara Parkman som också har sin inspelningsstudio och skivbolag i området, och detta gav ett fint prov på vad dessa knytpunkter kan göra för den kreativa näringen. Vi arbetade helt utan budget, men inom området kunde en alternativ ekonomi uppstå och möjliggöra helt oväntade saker. Någon hade en kamera, någon en rökmaskin, några byggde en inomhusskog, någon sydde kostymer, kunde ljussätta osv. Att ha en sådan otrolig kompetens samlad på en och samma plats sparar så mycket resurser, tid och pengar. Men sådana platser är en bristvara, och de blir färre för var dag.

Jag föreslår istället att man ser över stiftelsen NEIJs styrelse, och om möjligt avsätter denna till förmån för personer som verkligen ser värdet i att bevara området och dess specifika själ. Jag kan inte se det som annat än en cynisk strategi att låta byggnaderna lämnas åt sitt förfall för att sedan kunna avfärda de som rivningsfärdiga. Att låta rör förfrysas, fönster vara trasiga, och inte laga tak- är en skymf mot ett kulturhistoriskt viktigt område. Har vi inte sett detta hända en gång för mycket redan?

Istället borde man lägga resurser på att tillgängliggöra området för flera. Ett första steg borde vara att rusta upp sträckan kring vattenpromenaden, som ger helt fel intryck och signaler och förstärker NEIJS bild av ett fallfärdigt område bortom räddning.

De gånger vi haft publika arrangemang såsom julmarknader har publiken varit positivt överraskad av att ha ett så trevligt område runt knuten. Speciellt i kombination med bredvidliggande 4H-gård skulle detta mycket väl kunna bli ett populärt fönster för konst och hantverk för en bred målgrupp.

Det vore en ögarning för Stockholm som stad att godkänna denna detaljplan, och det går aldrig att ångra sig.

Kort 514

Samma synpunkter som kort 430 och 479

Kort 516

I en stad så sönderriven, renoverad och gentrifierad som Stockholm är, finns det i Henriksberg något så unikt som en kulturmiljö i ett gammalt industriområde från förra sekelskiftet. Här i Henriksberg, där jag är verksam i ateljékollektivet Glada Sprutan (efter Henrikssons brandsprutefabrik), finns en svart mylla av flera ateljékollektiv, musikstudios, glasblåsare, snickerier och andra hantverkare. Det pågår ett gränsöverskridande och queert samarbete mellan de olika verksamheterna här. Det samtalas, lånas verktyg, spelas in filmer med hjälp av varandra, anordnas utställningar och julmarknader med visningar mm.

Klart att Stockholm behöver flera bostäder. Men är dyra bostadsrätter 10 m från strandkanten lösningen? På bekostnad av en konstnärlig gemenskap liknande den i Wien och Paris förra sekelskiftet Eller Berlin på 90-talet? Henriksberg bevarat och tryggt för nuvarande konstnärlig verksamhet, med visningar där allmänheten välkomnas borde vara varje stadsplanerares våta dröm. Flera av oss som är här nu med prekära andrahands- eller rivningskontrakt kommer kanske hitta nya lokaler efter rivning och vräkning. Då sannolikt ännu längre från centrum. Men vi kommer inte hitta den kreativa kollektiva gemenskapen och miljön. Den är svår att bygga upp och guld värd. Varför värdesätts den inte?

Hur ser planen ut för att bevara den konstnärligt aktiva och kreativa miljö som existerar i Henriksberg idag?

Jag motsätter mig detaljplanen.

Kort 517

Använder strandstråket mellan Klubbensborg och Vinterviken tills fots och cykel.

Strandstråk ingår i en längre strandpromenad utefter den södra Mälarstranden i Stockholms stad från Vinterviken till Skärholmen,

som staden under senare decennier har förbättrat med investeringar bland annat mellan Vinterviken och Hägerstenshamnen samt i Sätorskogen. Denna vattennära strandpromenad är unik tillgång för rekreation och kommunikation för medborgare i sydvästra Stockholm och bör i framtiden ytterligare förbättras, bland annat genom att skydda och bygga ut olika passager vid åtkomliga strandpartier.

Passagen vid Henriksbergs industriområde är idag en av de problematiska sträckorna för denna långa strandpromenad. Det aktuella detaljplanarbetet ger en möjlighet att ordna nuvarande framkomlighetsproblem och skapa ytterligare en generös och vacker strandsträcka och bättre binda samman befintliga strandpromenadsträckor öster och väster om Hägerstenshamnen.

Planförslaget tillgodoser inte sådant önskemål om förbättringar. Upphävande av strandskyddet för kvartersmark belägen 100 meter från strandlinjen är alltför generöst. De hus som ligger närmast stranden tillåter endast trånga passager på vid de västra och östra tomtgränserna.

I framtiden kommer krav ställas på fler och bättre cykelbanor att öka på fler platser i stan, liksom på bättre separation mellan gångtrafik och cykeltrafik än som är dagens norm. Den nya stadsplanen för Henriksbergs Verksamhetsområde bör göras framtidssäkrad i detta avseende, så att möjlighet kvarstår för bättre gång- och cykelstråk utefter stranden.

Det föreliggande planförslaget ger ett för allmänheten alltför snålt tilltaget parkområde samt låser på ett olyckligt – och helt onödigt – sätt användningen av marken närmast stranden sätt för framtiden. Den bör därför omarbetas.

Kort 519, 520, 522, 523, 526, 534,
Förslaget om Henriksbergs verksamhetsområde måste anpassas bättre till den känsliga naturmiljön, vattenrummet och grönstråket mellan Vinterviken och Sättra naturreservat.

Aktuellt förslag till detaljplan är alltför omfattande och om det genomförs kommer det att totalt förvanska den omkringliggande miljön. Projektet har vuxit för stort och snabbt och gått från 100 till 300 lägenheter, i ett läge då det sker flera andra stora byggprojekt i området blir exploateringen för hög för vad området mäktar med.

Den sex meter höga stödmuren som är tänkt att byggas riskerar att avskärma hela området och göra det mindre tillgängligt för promenader och annan rekreation i området.

Förslaget behöver bearbetas och ett nytt samråd genomföras.

Ej kort 519

Bygg antalet lägenheter som var planerat från början. Tillgängliggör platsen och strandremsor för allmänheten, ta vara på 4H-gårdens behov, behåll konstnärateljéer och integrera ny bebyggelse till befintligt kulturhistoriskmiljö och natur.

Kort 521

Bor i Hägersten några få minuter på cykeln från Henriksbergs verksamhetsområde. Oklart på vilket sätt planförslaget kommer förbättra området. Det förslag som nu ligger är att förtäta Hägersten ännu mer än vad detta område redan är.

Självklart förstår jag att Stockholm växer men denna plats är idag kanske det ända området intill vattnet som inte är överbelamrat med folk och bostäder ända ner till vattnet. Hela vägen från Gröndal via Rävudden, Vinterviken och Örnberg är idag så fullt en solig dag att du på riktigt inte kommer fram. Ser inte att 300 nya dyra bostäder just här är vad Hägersten behöver, bygg istället bryggor, belys skogen och låt området få ett lyft för att få fortsätta vara den oas som det är för oss i närheten.

Enligt mig är detta ett förslag som vuxit att bli alldeles förstora helt enkelt. Från början pratade om 100 lägenheter? Gör som ni tänkte från början. Se till oss som bor och använder platsen idag. Utveckla istället det som finns, 4h gård och ateljéer. Rusta upp och bygg rimligt.

Kort 522

Samma synpunkter som kort 519 och 520 men med denna ändring vid första stycket:

Vidare anser jag att platsens historiska kopplingar till kultur- och konstvärden med dessa planer helt kommer att försvinna.

Kort 524

Jag bor på Hägerstensbrinken 32 och är kritisk mot att ni planerar så stora byggnader i Henriksbergs industriområde. Kan ni inte sänka husen lite? Jag tycker att de blir alldeles för höga. Det är bra att området görs mer tillgängligt och rustas upp, men kan ni inte skala ner det hela litegrann?

Kort 525

Att bygga en hållbar stad måste handla om att bygga en stad där människor ryms att leva, inte bara bo. Under de 10 år som jag bott i Hägersten har flera av de små naturområden som finns här - och

som gör området så fantastiskt - decimerats eller helt försvunnit för att rymma fler bostadshus. Det är varken socialt eller ekologiskt hållbart. Vi vet alla att en hållbar stad behöver grönområden - det skyddar oss mot koldioxidutsläpp och uppvärmning och ger de boende stort värde.

Med dagens akuta klimatläge och rådande pandemi känns förtätning av staden som väldigt otidsenligt. Istället borde staden satsa på att bygga ut kollektivtrafiken så att fler kan bosätta sig utanför staden - något som många människor lockas av när hemarbete blivit möjligt för så många.

Slutligen vill jag säga att det vore oerhört sorgligt om Eolshälls 4H-gård skulle drabbas av bygget!

Kort 526

Samma synpunkter som kort 519 och 520 men med denna ändring vid andra stycket:

Projektet har vuxit för stort och snabbt och gått från 100 till 300 lägenheter, i ett läge då området redan idag har brist på barnomsorg (skolplatser) och nödvändig infrastruktur.

Kort 527

Jag är 17 år gammal. Jag tycker att det är hemskt tråkigt att det byggs lägenheter i Axelsberg om det innebär att 4H-gården försvinner, då den riskerar att göra det med många boende, ljud och störningsmoment i närheten. Det är en fin gård där jag, och många andra, har spenderat en stor del av sin barndom. Jag började på 4Hgården som sjuåring och gick flera kurser med djuren och ledde ponnyvarv och var miniledare. Jag lärde mig mycket där och fick många vänner. Jag tycker att det hade varit fint att bevara 4H-gården då den bidrar med så mycket, och bygga husen en bit bort så att varken djur eller nyinflyttade blir störda. Hoppas ni läser och tar till er!

Kort 530

Hänsyn tas i förslaget till kulturhistoriska värden, men inte till det sociala liv som finns på platsen. Att bygga det här nätverket av relationer mellan platsen, boende och verksamma på platsen tar tid. Genom att riva de existerande ateljéerna som föreslås i detaljplanen kommer mycket av det här sociala nätverket försvinna. På <https://vaxer.stockholm/tema/kultur-och-stadsutveckling/> och i översiktsplanen framgår att man i exploatering av områden ska utgå från det kulturliv som är på plats. Saknar dialogen och strategin i nuvarande planförslag men vill se den.

Gör långsammare exploatering av området, där existerande ateljéer samt verksamheter bevaras och planerna för resterande bostäder sker i symbios med existerande intressen på platsen.

Verksamheterna är beroende av låga hyror, varav nybyggda lokaler med höga hyror inte fungerar. För att kunna bevara verksamheter på platsen borde fungerande alternativ med låga hyror planeras.

Kort 535 och 537

Samma synpunkter som kort 430 samt följande:

Påverkan Eolshälls 4H-gård

Orolig för hur projektet kommer att påverka Eolshälls 4H-gård. Dels kommer verksamheten att lida då samtliga djur måste flyttas under bygget och om det uppförs enligt nuvarande plan så kommer även miljön för djuren att förändras drastiskt med byggnader så nära inpå. Hur kommer framtida boende att reagera på gården, dels på grund av hästar som inte ska hållas mindre än 500 m från bostäder men även på grund av musikalisk verksamhet på Södermalm som fått stänga ner på grund av ljudbilden.

Skolsituation

Skolplatser, saknas platser om fler lägenheter byggs Ytterligare ett problem som inte tas upp i förslaget är ang skolor och barnomsorg. Redan för ett par år sedan när nya Hägerstenhamnens skola öppnade stod det i den lokala tidningen att skolan var underdimensionerad. Den kunde inte ta hand om alla barn i området och man kan tänka sig att samma problematik finns även i övriga barnomsorgen.

Samordning övriga byggprojekt i stadsdelen

Stockholm behöver växa men det behöver göras på ett ansvarsfullt vis. Stockholm är speciellt i jämförelse med andra storstäder. I stort sett finns det endast två-tre linjer att tillgå (vägar och spårtrafik) för att ta sig från norra till södra sidan om staden. De flesta jobb har flyttat från söderort till norrort ex. Ericsson. Ericsson är en av de största arbetsgivarna i regionen och hade tidigare många kontor på södra sidan som nu alla har centrerats i Kista. Som ett exempel, för 7-8 år sedan var det inga problem att hitta en sittplats från Axelsbergs tunnelbana under morgon rusningen. Idag får man vara glad om man ens kommer på tåget. Att lägga till 300 lägenheter i Henriksberg kommer bara göra saken värre, och då ska man även vara medveten om att det finns planer på ytterligare 500 lägenheter i närheten av Axelsbergs centrum. Detta kan knappast anses ansvarsfullt.

Kort 536

Henriksberg är en plats som vilar på en otroligt spännande och rik historia av både industriell- och nutida karaktär. Det pågående

planförslaget riskerar att totalförinta en unik miljö, utan återvändo. I utbyte mot dess klara motsats; ett område där dyra bostäder ska locka dagens ”urbanitet” till att bo litet till ett högt pris med bekvämlighet som lockbete, riskerar Henriksberg att tömmas på det liv, de aktiviteter och de visioner som under en lång tid tagit form just där. Ingenstans i det nuvarande planförslaget står det något om att bevara det som innebär platsens uppenbara identitet; det som bland aktörerna nere i Henriksberg börjat kallas för ”hantverksbyn”.

Henriksberg är en mycket ovanlig plats. Hur går detta planförslag i linje med Stockholms stads- och stadsdelens vision kring kulturen; den levande kulturen även utanför innerstaden, decentraliserad, breddad, med tillgänglighet för fler?

Riksdagen antog 2018 följande mål kring hur våra livsmiljöer ska bidra till att vara hållbara, jämlika och mindre segregerade, genom utformningen av arkitektur, form och design:

<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/arkitektur-och-gestaltadlivsmiljo/gestaltad-livsmiljo/politik/>. Nuvarande planförslaget går emot dessa mål när det inte på något sätt lyssnar, väger in, tar del av den otroligt dynamiska miljö som Henriksberg idag består av.

En stad och en stadsdel behöver mötesplatser. Vilka mötesplatser finns för närvarande i stadsdelen, som inte självklart innebär mat-restaurang- eller pubar och var kan människor av olika åldrar eller med olika intressen mötas utan att pengar står som den självklara inträdesbiljetten? Området kring Henriksberg och det joggingstråk som går precis utanför vår ateljédörr möjliggör möten som nuvarande planförslaget inte tar hänsyn till. Inte på något sätt ser de heller värdet i alla de dörrar som öppnas upp i området, bjuder in till olika konst- och konsthantverksutställningar, adventsmarknader, musikreleaser och annat. Istället ger dom ett förslag på grönt gräs, en park, något som för mig blir en uppenbar kuliss, både på pappret och i verkligheten.

Det framgår inte vilka mötesplatser planområdet skapar när det placeras dyra bostadsrätter med exklusivitet som inte alla kan köpa? Vilka personer känner sig bekväma att befinna sig på en sådan plats? Vilka möten kommer att ske där? Vad är Stockholms stads och stadsdelens tanke med att stötta dessa projekt, som tar bort det som kultur handlar om, mötesplatser mellan olika människor, olika aktörer och olika åskådare. Kultur som lätt att rasera, men svårare att bygga upp. Detta byggprojekt byggs av- och för bostadsmarknaden, ett projekt som i förlängningen varken ger ett mervärde för staden, stadsdelen eller människorna, mer än för några enskilda familjer som har pengar att få och investera i sjöutsikt.

Mervärde är kultur, aktiva kulturverksamheter och mötesplatser som inte är kopplade till enskilda personers hem, inner- eller bakgårdar.

Platsen Henriksberg är idag en plats som berättar för barn och unga människor att verksamheter kring konst, konsthantverk och kultur finns till, genom platser där människor arbetar, aktivt, för att det är en del av många dagliga inkomst. Fantasi, berättande och hantverkskunnande är inte bara hobbyverksamheter utan även professioner och inkomster. Detta äldre industriområdes klara koppling till dagens aktörer på platsen, berättar om en historias koppling till nutid på ett mycket konkret och i sitt fall unika sätt. Det finns en uppenbar skillnad mellan dagens planförslag och dagens verkliga Henriksberg, där ”hantverksbyn” idag är ett myller av olika aktörer, som bjuder in, bjuder till för att vi på olika sätt vill agera och skapa på platsen.

Stockholms stad, stadsbyggnadskontoret och stadsdelen Hägersten har allt att vinna på att komma ner till Henriksberg, prata med oss som jobbar/bor och har våra arbetsplatser där.

I planförslaget står ingenting om de verksamheter som finns på platsen eller hur de ska kunna fortleva eller om den gemenskapen som byggts upp mellan olika grupper. Det pågår här under en dag myller av olika aktiviteter och det finns möjligheter att stärka platsens kvalitéer istället för att med pågående planskiss rasera dem.

De som grundlade styrelsen i Henriksberg, hade en vision och tro att de lämnade efter sig ett Henriksberg som var skyddat mot exploatering. Området de ville bevara och skydda blir nu mycket brutalt överkört, av en marknad där önsknings i stadgar lätt kan avskrivas och på ett sorgligt sätt visar på Stockholms stads ointresse för kulturarvs- och kulturfrågor. Hur kommer det sig att till exempel konst och konsthantverk som är en sån grundläggande del i platsens identitet, inte på något sätt står nämnd i detta planförslag?

Finns det någon i stadsdelen med inflytande, som är intresserad av en plats som visar upp för en allmänhet den kraft och den förebild det innebär; att konst och kultur finns till, skapas och levs, mitt ibland oss alla?

Kort 538

Samma synpunkter som kort 430 och 479.

Kort 540

Samma synpunkter som kort 4300 och 479

Synpunkter inkomna under samråd och granskning som ej tillgodosetts

- Uteslutande stadsradhus
- Max 100 bostäder
- Max 150 bostäder
- Låg bebyggelse, max fyra våningar
- Låg bebyggelse, max två våningar
- Ingen bebyggelse närmare än 40-50 meter från strandkanten
- Max 6000 kvm BTA
- Nej till fler boende i området
- Bevarande av ytterligare äldre byggnader
- Inga nya hus inom 100 meter från stranden
- Längre avstånd mellan planerade hus
- Bevarande av hantverksby
- Bevarande av industrimiljön i sin helhet
- Bevarande av glasblåsarens verkstad
- Fler mötesplatser
- Bevarande av fastigheter med låga hyror
- Kommunen tar över fastigheten och erbjuder fastighetsägare alternativa fastigheter där de kan bygga
- Annan planprocess där kulturutövare och hyresgäster i området får medverka att ta fram struktur
- Ha kvar samrådsförslaget i sin helhet
- Framtagande av separat landskapsanalys och miljökonsekvensbeskrivning
- Önskan om utställningstid annan tid än på sommaren
- Annan beställare av utredningar än byggaktör
- Alternativa beräkningsmetoder för att beräkna trafik på Hägerstens allé
- Önskan om nytt samråd och fler beredningar i nämnd
- Fler dialoger

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Inkomna synpunkter från remisstanser

Föreningens områden

- Av planbeskrivningen framgår inte hur markföroreningarna ska hanteras med hänsyn till människors hälsa och säkerhet, miljökonsekvensnormer samt vattenskyddsområde. (länsstyrelsen)
- Åtgärder och platsspecifika riktvärden för markföroreningar bör tas fram i samråd med miljöförvaltningen. Plankartan kompletteras med bestämmelse för att säkerställa att markföroreningar åtgärdas så att platsspecifika riktvärden klaras. Det undersöks och redovisas om befintliga byggnader som ska bevaras klarar gällande riktvärden för föroreningar. (miljöförvaltningen)

-SVOA saknar figurer som visar vart inom planområdet föroreningar i jord och grundvatten har hittats.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Kontoret har kontaktat inkopplad miljökonsult som i samråd med staden har tagit fram platsspecifika riktvärden för området vilka har inarbetats i planbeskrivning och på plankarta. I beskrivningen och i den kompletterande utredningen förtydligas kring schakter och saneringar och det finns en redovisning av vilka delar som avses schaktas ur respektive saneras.

Ytterligare provtagning under grunder på hus som ska rivas behöver genomföras men kan först göras efter rivning, detta förtydligas i underlagsutredning och planbeskrivning. Kontoret har begärt in en kompletterande beskrivning kring hantering av flyktiga ämnen, inklusive en avgränsning i plan och redovisning av vilka åtgärder som krävs vid sanering.

Kontoret har efter kompletterande utredningar tagits fram gjort bedömningen att det inte finns någon risk för människors hälsa om när efterhandlingsåtgärder har vidtagits.

Av den miljötekniska undersökningen framgår att den samlade bedömningen är att de påvisade föroreningarna inom området kan utgöra en risk för människors hälsa om inga efterbehandlingsåtgärder vidtas.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Efterbehandling ska göras, se ovan.

Planbeskrivningen saknar information om planerade åtgärds mål samt förslag på åtgärder som ska vidtas, så att planerad markanvändning inte medför någon hälsorisk. Till antagningsskedet behöver kommunen införa bestämmelser i plankartan för att säkerställa att marken blir lämpligt att bebygga.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Efterbehandling ska göras, se ovan.

Bestämmelserna ska ge ett tydligt stöd för att garantera genomförandet av efterbehandlingsåtgärderna. Åtgärderna behöver vara beskrivna i planbeskrivningen i den omfattningen att det står klart att de är genomförbara. Detta även i förhållande till en eventuell höjning av Mälarens vattennivå, som skulle kunna leda till att föroreningar lakas ur.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Hanteringen förtydligas i planbeskrivning. Huvuddelen av alla förorenande massor ovan befintlig grundvattennivå kommer skiftas ur på grund av sanering och schakter för hus. En planerad spont vid strandlinje mot Mälaren minskar kontakten mellan grundvatten och Mälarens vatten. Sammantaget bedömer därför kontoret, med stöd av utredningsresultat, att det inte finns någon ökad risk kopplad till högre vattenstånd i Mälaren.

Vattenskyddsområde

Länsstyrelsen anser att det behöver framgå av planbeskrivningen att skyddsbestämmelserna för Östra Mälarens vattenskyddsområde ska beaktas i samband med mark- och anläggningsarbeten samt eventuella transporter av förorenade schaktmassor.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Planbeskrivning och plankarta kompletteras med information om Östra Mälarens vattenskyddsområde. Avsikten har varit att anlägga en tät spont nära strandlinjen samt troligtvis någon form av temporärt grumlingskydd vid strandkanten innan övriga åtgärder startas. Den täta sponten säkrar risken för ras och har en funktion i grundvattenhanteringen under byggtiden.

Miljökvalitetsnormer

Länsstyrelsen kan inte ur planbeskrivningen utläsa hur man avser att hantera föroreningsituationen i marken i förhållande till dagvattenhanteringen. Inför planens antagande behöver kommunen i planhandlingarna säkerställa att den föreslagna dagvattenhanteringen, i relation till förekommande markföroreningar, inte kommer att leda till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Platsspecifika riktvärden för området är framtagna, vilka kommer inarbetas i planbeskrivning och plankarta. För samtliga infiltrationsanläggningar krävs att föroreningar ska vara avhjälpta och/eller skyddsåtgärder ha vidtagits så att marken blir lämplig innan anläggnings byggs. Alternativ hantering av dagvatten inom området är med systemlösning med slutna dagvattenmagasin.

En samlad bedömning är att föroreningshalterna i grundvattnet inte är alarmerande höga idag, innan åtgärder utförts. Efter att området sanerats kommer mycket av den förorenade jorden inom området att transporteras bort vilket kommer att leda till lägre halter på sikt.

Geoteknik - Ras, skred och erosion

I planbeskrivningen redovisar kommunen att planerad bebyggelse inte utgör något problem med hänsyn till stabiliteten om de

grundläggs på fast botten. På plankartan återfinns en bestämmelse som reglerar att ny bebyggelse ska grundläggas, så att inga risker för ras och skred uppstår. Länsstyrelsen anser att planbestämmelsen ska kunna följas upp vid bygglov och projektering. Underlaget behöver därför innehålla tillräcklig information, så att det utgör ett tydligt stöd för att garantera genomförandet av de eventuella åtgärderna. I planbeskrivningen bör åtgärderna vara så preciserade och effektbeskrivna att det står klart att de är genomförbara. I planbeskrivningen framgår inte tydligt hur risk för ras, skred och erosion kommer att hanteras

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

I plankartan finns en planbestämmelse som säkrar att "Ny bebyggelse ska grundläggas så att ingen risk för ras och skred uppstår". Kontoret har avsiktligt inte valt att specificera grundläggningstyp (tex kc-pelare) eftersom området är heterogent och att planen inte bör föregå detaljprojekteringen. Däremot innehåller planbeskrivningen ett bör-krav med en rekommendation med grundläggning mot fast botten med pålar där lösa jordar förekommer.

Den geotekniska utredningen kompletteras med rekommendationer kring grundläggning för varje enskilt hus. Att grundlägga mot fast botten (berg) är en standardlösning och berget ligger nära, eller inte anmärkningslångt från marknivå inom planområdet. Grundläggning mot fast botten innebär också att nya laster inte påverkar omkringliggande mark.

Länsstyrelsen anser att kommunen behöver, med hänsyn till planområdets geotekniska beskaffenhet och närheten till Mälaren, i antagningshandlingarna redovisa vilken påverkan på riskerna för ras, skred och erosion ett förändrat klimat kan ge med ökad nederbörd och stigande vattennivåer.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Den geotekniska utredningen har uppdateras med hantering i förhållande till ett förändrat klimat. En höjning av vattenytan kan komma att försämra stabiliteten i området och föreslagen spont ska dimensioneras för ett förändrat klimat. Utöver spont föreslås ett erosionsskydd i vattenkanten.

Till antagningsskedet behöver kommunen, genom planbestämmelser och åtgärdsprecisering i planbeskrivningen som garanterar genomförbarheten, också redovisa och säkerställa att de tekniska åtgärder som är nödvändiga och som ska hindra att risker uppstår kopplade till skred och erosion, kan genomföras innan ny byggnation och andra laster tillkommer.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Detaljplaner reglerar inte skedesplaneringen i byggprocessen. Ett exempel är djupa schakter som kan vara förekommande vid ombyggnad av självfallsledningarna i allmänna gator. Dessa kan utgöra ett stort riskmoment i genomförande på grund av risk för skred beroende på jordars beskaffenhet men regleras aldrig i plan. Byggaktörer har däremot i sin process studerat skedesplanering och bedömer att området kan byggas ut utan ökat risk för skred och erosion.

Översvämningsrisk

-Bestämmelsen är otydlig då det inte framgår vilken eller vilka åtgärder som krävs för att byggnader inte ska skadas eller påverkas negativt vid högvatten upp till +2,7 meter. Länsstyrelsen -kommunen behöver beakta att Mälarens vattennivåer kan stiga med ett förändrat klimat till nivån + 2,7 meter och denna nivå inte är att betrakta som temporär. Länsstyrelsen -behov av åtgärder för bebyggelse under lägsta rekommenderade grundläggningsnivån för översvämningar av Mälaren utreds vidare. Miljöförvaltningen -Placeringen av hus B riskerar dock att blockera befintliga naturliga avrinningsstråk. Miljöförvaltningen -SVOA önskar att ett förtydligande gällande nivåer på gator och husgrunder samt lösningar för att undvika översvämningar läggs till i utredningen. -I planbeskrivningen framgår inte tydligt hur risk för översvämning kommer att hanteras. SSBF

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Planbeskrivningen kompletteras med exempel på åtgärder som krävs, tex vattentät betong i konstruktioner under +2,7. Handlingen kompletteras också med ett resonemang kring befintliga kulturhistoriskt värdefulla byggnader med lägre FG-höjd än +2,7 meter.

Höjdsättningen inom området är anpassad så att vatten leds naturligt mot Mälaren vid skyfall, dvs placeringen av hus B får inte någon negativ påverkan på skyfallsstråket. Dagvattenutredningen har uppdaterats med resonemang kring frågan.

Kommunen har inte redovisat grundläggningsnivå i planhandlingarna. I Geotekniskt PM, Structor (2020-06-17), framhålls dock att dimensionerade grundvattennivå för vattentäta grundkonstruktioner tills vidare ligger på + 1,5 meter.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Ett felaktigt antagande i det geotekniska PM:et som är uppdaterats.

Vidare behöver kommunen redovisa hur planområdet påverkas vid vattennivåer på +2,7 meter och säkerställa framkomlighet för räddningstjänsten till och från bebyggelsen både vid höjda vattennivåer och vid skyfallsregn.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Strukturen avses försörjas från övre nivå. Dvs inga krav på tillgänglighet vid brand från Mälaren.

Djurhållning

Kommunen har inte visat att det inte föreligger någon risk för människors hälsa med avseende på närheten till djurhållning. Det framgår inte om lägenheterna i hus A och F görs genomgående så att boende kan vädra utan att riskera att få in allergener i bostaden. Till antagande behöver resonemanget kring det skyddande planket förtydligas och kommunen behöver visa att de skyddande åtgärderna för att förhindra att allergener skapar olägenhet inom planområdet är tillräckliga, med hänsyn till människors hälsa. (länsstyrelsen)

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Länsstyrelsen hänvisar endast till äldre utredning som inte ingår i utställningshandlingarna. Det finns en kompletterande och fördjupande utredning som ersatt den tidigare utredningen i sin helhet. I utredningen finns inte skärm eller planteringar med, utan analysen är gjord utan dessa delar. För att ytterligare säkra förhållandena mellan planerade bostäder samt skapa en distinkt övergång mellan bebyggelse och hagar finns krav på tät skärm i plankarta (och häck via avtal) samt övriga åtgärder som krav på ventilation från annat håll samt balkongförbud mot hagar, med detta är säkerhetsåtgärder som ger ytterligare marginal utöver det analysen visar. Stadsbyggnadskontoret har avsiktligt valt att inte reglera vegetation som en skyddsåtgärd eftersom det är oerhört svårt att säkerställa att vegetation har rätt skyddseffekt över tid.

Plankarta och planbeskrivning kompletteras med bestämmelse som reglerar att bostäder på våning ett och två, hus F ska göras genomgående för att möjliggöra vädring från sida som ej vetter mot hage.

Strandskydd

Länsstyrelsen kan med ledning av planbeskrivningens respektive plankartans motstridiga uppgifter inte finna stöd för upphävande av strandskyddet. I planbeskrivningen anges att strandskyddet endast upphävs på kvartersmark. I plankartans bestämmelser anges att

strandskyddet upphävs på kvartersmark och parkmark. Länsstyrelsen bedömer att det saknas skäl att upphäva strandskyddet på parkmark och bedömer att ett sådant upphävande är i strid med gällande bestämmelser då särskilda skäl för upphävande saknas inom parkmarken, Planbestämmelsen behöver därför revideras, så att den överensstämmer med planbeskrivningen, s. 28.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Plankarta justeras så att bestämmelse kring upphävande av strandskydd på allmän platsmark utgår. Planen är utformad så att det uppstår en bröstning på drygt 1,0 meter mellan gångväg och FG-höjd i nya bostäder, beroende på skillnaden kring höjdsättning av gångväg och styrande nivåer för ny bostadsbebyggelse för att hantera lägsta grundläggningsnivå. Föreslagna uteplatser invid bottenvåning på lägenheter i nedre plan behöver av tillgänglighetskrav i BBR ligga på samma nivå som FG-höjd i bostad. Genom detta förhållande tillskapas en avgränsning i höjd mellan kvartersmark och gångväg som säkerställer en tydlig avgränsning mellan kvartersmark och allmän platsmark utan särskild planbestämmelse.

Vattenverksamhet

Av planbeskrivningen framgår att markförstärkningar krävs för grundläggning av strandpromenaden i områdets norra del som utgörs av lera och större mäktighet av fyllning. All verksamhet i strandzonen utgör vattenverksamhet och kan kräva tillstånd av domstol eller anmälan till tillsynsmyndigheten. Då marken är förorenad och grundläggningen och vattenverksamheten kan medföra risk för påverkan på miljön, kan grundläggningen och planläggningen behöva justeras efter kompletterande miljötekniska markundersökningar. Genomförbarheten av detaljplanen är avhängig att tillstånd till vattenverksamhet erhålls eller att anmäld vattenverksamhet inte förbjuds. Länsstyrelsen rekommenderar därför att tillståndsprocessen eller anmälan om vattenverksamheten påbörjas i god tid.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

För sjöar gäller att en vattenverksamhet är anmälningspliktig till länsstyrelsen om berörd bottenyta uppgår till max 3000 m². Det som spelar roll är alltså den yta där det kommer att utföras något anläggningsarbete, schakt, fyll etc., t ex erosionskydd eller tryckbank. Kontorets bedömning är att påverkad yta är mindre än 3000 m² men att anmäla om vattenverksamhet ska färdigställas och skickas in till länsstyrelsen skyndsamt.

Natur

Av PM Naturvärdesinventering, framgår att det inom planområdet finns några särskilt skyddsvärda träd. Av dem finns en ask, invid korsningen Hägerstens allé och Eolshällsvägen, som är utpekad av Länsstyrelsen som särskilt skyddsvärd. Utöver asken har också två ekar utpekats som värda att aktas på grund av sin storlek och ålder. Det bör framgå av planbeskrivningen att särskild hänsyn ska tas till dessa träd vid exploateringen. Asken får inte skadas och vid risk för skada ska samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken ske med länsstyrelsen senast sex veckor innan planerad åtgärd avses utföras.

- möte med naturen

-Förtydliga om förslaget behöver justeras för att leda om det naturliga flödesstråket. Miljöförvaltningen.

-Förslag från arborist är att spara en högstubbe på plats, placera nedtagna stamdelar i närområdet och tillskapa två till tre mullholkar av virke och spån från det nedtagna trädet. Miljöförvaltningen.

-Det bör säkerställas att de ekologiska åtgärder som föreslås genomförs med planbestämmelse eller i avtal. Miljöförvaltningen.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Planbeskrivningen har kompletterats med information om asken.

Trädet står på en yta som avses regleras om från industriändamål (kvartersmark) till parkmark, framförallt för att skydda det enskilda trädet. Hantering av träd som fälls och tillskapande av mullholkar säkras via avtal. Dagvattenutredningen är uppdaterad med kompletterande figurer och förtydliganden kring flödesvägar vid skyfall.

Dagvattenhantering

-Dagvattenutredningen bör jämföras mot Stadens checklista för dagvattenutredningar och stämma av mot checklistans punkter.

SVOA

-Otydligheter bland figurer i utredningen. SVOA

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Dagvattenutredningen är uppdaterad med kompletterande figurer och förtydliganden kring flödesvägar vid skyfall.

Framkomlighet

-Oro för begränsad framkomlighet vid 100-årsregn, högt vattendjup på vissa delar. (SSBF)

-Oro för att gatans lutning är för brant samt att det behöver säkerställas att kurvornas dimensioner är tillräcklig för att våra fordon kan tas sig fram. (SSBF).

-Visa möjlig framkomligt till byggnader som inte utförs med Tr2-trapphus. (SSBF)

-Garagetaket måste vara körbart för tyngre räddningsfordon. SSBF

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Dagvattenutredningen är uppdaterad med kompletterande förtydliganden kring flödesvägar vid skyfall. Bedömningen är att det inte finns risk för stående vatten vid skyfall i de mängder som kan påverka räddningstjänsten. Trafikutredningen har också kompletterats med resonemang kring gatans lutning och hantering av radier och partier med mindre lutning. Områdets terräng är ovanligt kuperad vilket är utmanande och ställer krav på lutningar som överskrider de som gator ofta har. Den planerade lutningen är dock inte extremt brant och det finns även nyare allmänna gator i staden med samma lutning. Vid kurvor är lutningen flackare. Området nås även för gång- och cykel från strandpromenaden med kopplingar som underskrider 5%.

Alla högre byggnader förutom hus C avses idag utföras med Tr2, trapphus. Hus C har väg på båda långsidor och är därmed åtkomligt.

Brandposter

Behov av nya brandposter. (SSBF).

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Synpunkt noteras och ska hanteras i vidare projektering.

Gata, tillgänglighet

Beskrivning om vändplanen saknas. Tk.

10% gatulutning är brant. Tk.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Vändplan planeras i form av ett "shared-space" i områdets nedre del och är beskrivet i planbeskrivningen. Om gatulutning se ovan.

Kulturhistoriska värden

-Inför q istället för r och k för hus 1 och 8. Stadsmuseet.

-Den höga exploateringen kommer att påverka kulturlandskapet och topografin avsevärt. Även siluetten från vattnet och andra delar av staden. Stadsmuseet.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Kontorets bedömning är att varsamhetsbestämmelser ger ett tillräckligt skydd för husens kulturvärden.

Kontoret har efter utställning gjort en samlad bedömning att områdets totala exploateringsgrad behöver minska och att vissa byggnader bör få ett lägre våningsantal samt att takvinkeln på de föreslagna husen bör få en flackare vinkel. En sådan åtgärd innebär att påverkan på siluetten mot vattnet blir betydligt mindre

och att området kommer upplevas som mindre kompakt både genom att de högsta byggnaderna sänks en våning och att det högre huset mot vattnet sänks en våning. En minskning av den maximala takvinkeln från 45 till 40 grader ger också en sänkt totalhöjd och mindre dominanta tak på de föreslagna byggnaderna.

Strandremsan

- Strandremsan och promenaden bör ges en större bredd för att undvika att området upplevs som privatiserat. Detta kan åstadkommas genom att husen görs smalare och ges en annan typologi än övriga bostadshus. (Skönhetsrådet)
- Strandpromenaden bör hållas öppen för allmänheten under byggtiden. Tk

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Kontoret bedömer att den föreslagna bredden på strandremsan i kombination med en hög bröstning på planerade byggnader kommer säkra att strandpromenaden upplevs som allmän. Förslaget innebär en avsevärd breddning jämfört med idag. Avsikten är att strandpromenaden ska vara öppen under den absoluta merparten av genomförandetiden, vilket regleras i avtal.

Gestaltning, höjd, mur, skärm

- Höjden på Hus A och B blockerar områdets kontakt med vattnet och bör sänkas en våning, alternativt får betydligt flackare taggestaltning så att husen inte blir så dominanta i sitt läge. Skönhetsrådet
- En illustration eller sektion av 6,5 m muren saknas. Tk
- Risk för klotter på muren, upplevelse av trygghet?
- Ansvar för murens konstruktion och skötsel, på båda sidor om muren måste klargöras. TK
- För hög skärm, kan upplevas negativt. Ansvar för skärmens konstruktion och skötsel, på båda sidor måste klargöras. TK

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Kontoret har efter utställning gjort en samlad bedömning att områdets totala exploateringsgrad behöver minska och att vissa byggnader bör få ett lägre våningsantal samt att takvinkeln på de föreslagna husen bör få en flackare vinkel. En sådan åtgärd innebär att påverkan på siluetten mot vattnet blir betydligt mindre och att området kommer upplevas som mindre kompakt både genom att de högsta byggnaderna sänks en våning och att det högre huset mot vattnet sänks en våning. En minskning av den maximala takvinkeln från 45 till 40 grader ger också en sänkt totalhöjd och mindre dominanta tak på de föreslagna byggnaderna. Sänkning av de högsta byggnaderna ger även en mindre påverkan på vyer från

bakomliggande radhus. Gestaltningssystem och planbeskrivning kompletteras med uppdaterade beskrivningar och illustrationer.

Kontoret har efter utställning studerat förutsättningarna för planerad mur och konstaterar att det är möjligt att sänka murens maximala höjd med 1,0 meter inom den föreslagna strukturen. Gestaltningssystemet kompletteras med en ny illustration på mur. När det gäller skärm mot 4H-gård så ligger den inom kvartersmark och sköts av berörd fastighetsägare. Plankarta föreslås uppdateras med en bestämmelse som reglerar maxhöjd på mur till maximalt 3,0 meter.

Eolshälls 4H-gård

Hur ska höjdskillnader och anläggningsarbete hanteras utan påverkan på gården? Tk

Hänsyn behöver särskilt tas till intilliggande verksamhet och Eolshälls 4H-gård under genomförandet. Explo

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Ett avtal mellan staden, exploitören och 4H-gården är tecknat som reglerar hantering och genomförandefrågor. Avsikten är att bygget ska anpassas för att påverka gården i så liten utsträckning som möjligt men åtgärder kommer trots det att krävas för att säkra gårdens verksamhet under byggtiden. En sådan åtgärd är att det finns ersättningshagar planerade.

Parkering

Det är inte motiverat med så stor sänkning av p-talet som 30% på grund av lägenhetsstorlekar. Tk

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Trafikutredning uppdateras med justerade p-tal och justerat antal parkeringsplatser i linje med trafikkontorets önskemål och antal anpassat för den minskade exploateringen.

Avstånd till Kollektivtrafik från vårdhem

Önskemål om 200 meter från busshållplats eller station vid planering av bostäder för äldre eller funktionsnedsatta.

Trafikförvaltningen

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Den planerade vårdverksamheten ligger i anslutning till Hägerstens allé inom 500 meter från tunnelbanan. Den verksamhet som planeras är post-operativ vård och inte ett långvarigt boende. Byggaktören konstaterar att det inte är troligt att de vårdsökande kommer transportera sig med kollektivtrafik till boende efter operation utan att andra typer av transporter kommer nyttjas.

Avfall

Mobil sopsug rekommenderas.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Mobil sopsug studeras som en trolig lösning för området.

E- och u-område

Ellevio förordar ett E-område på 10x10 meter utan restriktioner för nockhöjd med hänsyn till framtida byte av nätstationsmodell.

I planområdets kvartersmark behöver ledningsstråken med distributionskablar ges skydd av u-område. Plankartan kompletteras förslagsvis med bestämmelsen u i samtliga ytor markerade med bestämmelse g. Ellevio

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Yta för teknisk anläggning är anpassad för Ellevios standardsstationer. Kontoret konstaterar att det inte är möjligt att ge Ellevio en utökad byggrätt på grund av naturvärden på platsen. Lokala elstråks placering på kvartersmark samordnas i fortsatt projektering men kontoret konstaterar att det inte är möjligt att säkra generell underbyggnadsrätt eftersom delar av kvartersgatan är underbyggd av garage.

Båtklubbarna

-Det är nödvändigt att båtklubbarna i direkt anslutning till planområdet ges möjlighet att lämna synpunkt till planförslaget. Det uppmärksammades att båtklubbarna inte var med på sändlistan. Idrottsförvaltningen
Det är ont om båtuppläggningsytor i staden (Idrottsförvaltningen).

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Närliggande båtklubb har legat på sändlista och fått möjlighet att lämna synpunkter på förslag.

Synpunkter från sakägare, boende och verksamheter

Översiktsplanen

Förslaget står i direkt strid mot de intentioner kring Stockholms stadsbyggande som lyfts fram i översiktsplanen. Detaljplanbeskrivningen beskriver inte de kulturverksamheter som finns i Henriksberg idag och det är ett glapp mellan stadens översiktsplan och områdets detaljplan.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Översiktsplanen är ett övergripande styrdokument och beskriver inte utvecklingen för enskilda platser i detalj. Aktuellt område ligger inom ett område där omfattande kompletteringar föreslås i översiktsplanen. En målsättning med detaljplanen är att möjliggöra för fortsatt användning av bevarade byggnader för till exempel kulturändamål men detaljplanen styr inte exakt vilken verksamhet som bedrivs i enskilda byggnader.

Plan- och bygglagen (PBL)

Stadsbyggnadskontoret bryter mot två viktiga paragrafer i Plan- och bygglagen

I Plan- och bygglagen 2 kap 6 § står: "bebyggelseområdets särskilda historia, kulturhistoria, miljömässiga och konstnärliga värden skyddas. Ändringar och tillägg i bebyggelsen ska göras varsamt så att befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas", Lag (2014:477). Hela områdets karaktär kommer att försvinna med dessa höghus tätt inpå varandra och stranden. Varsamheten lyser med sin frånvaro. Varför?

Kraven som ställs upp i PBL, kap 5 är inte uppfyllda.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Detaljplanen syftar till att skydda flera av de mest värdefulla byggnaderna inom verksamhetsområdet med varsamhetsbestämmelser så att befintliga karaktärsdrag kan bevaras vilket innebär att delar av områdets karaktär kan bevaras. Ett syfte med detaljplanen är att möjliggöra ett för staden välbehövligt tillskott på bostäder vilket gör att det inte är möjligt att spara området i sin helhet.

Riksintresse enligt Miljöbalken

Mälaren med öar och strandområden är i sin helhet av riksintresse. Planförslaget kan inte anses vara en komplettering till befintlig bebyggelsestruktur då dess stora byggnadsvolymer är främmande i området.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Mälaren med öar och strandområden är i sin helhet av riksintresse som ett av de mest värdefulla landskapen i landet med särskilt stora natur- och kulturvärden och betydelse för friluftsliv och turism. Bestämmelserna omfattar öar, vattenområden samt strandområden med intilliggande större sammanhängande oexploaterade natur- och kulturlandskap. Bestämmelserna innebär att exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön endast får komma till stånd om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Turismens och friluftslivets,

främst det rörliga friluftslivets, intressen ska särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Bestämmelserna innebär inte hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet.

Bebyggelseförslaget för Henriksbergs verksamhetsområde är anpassat för att stärka det rörliga friluftslivet genom ett breddat gångstråk längs Mälaren.

Strandskydd

Strandskyddet åsidosätts.

Lagen om strandskydd ska följas, den skärptes just för att skydda strandnära områden i storstäder.

Bevarat strandskydd bör vara utgångspunkten.

Vilka skäl kan finnas att totalt ignorera Strandskyddslagen och bygga 4-5-våningshus 10 meter från vattnet?

Vi invänder mot åsidosättande av strandskyddsbestämmelserna 4 kap 17§ med en bebyggelse så direkt ca 10 m in på den gamla strandlinjen.

Att tomtens strandlinje är bebyggd med industribyggnader idag kan inte få rättfärdiga ett åsidosättande av strandskyddet då fastighetens användningsområde nu övergår till bostäder. Detta är inte förenligt med syftet med strandskyddet. Att industriverksamhet en gång etablerades där hade att göra med behovet av sjönära läge och en hamn. Detta behov föreligger inte i ett bostadsområde.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Strandskyddet bedöms kunna upphävas på kvartermark enligt 7 kap. 18c § miljöbalken, punkt 1 i de särskilda skälen som anges i miljöbalken, samt 4 kap. 17 § plan- och bygglagen, eftersom området redan tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syfte. Intresset att ta området i anspråk, på det sätt som avses med planen, bedömer kontoret väga tyngre än strandskyddsintresset. Större delen av marken är redan hårdgjord och ianspråktagen för byggnader och är inte tillgänglig för allmänheten genom avgränsningar med staket. Planförslaget innebär att den allmänt tillgängliga parkytan längs Mälarstranden breddas från dagens cirka 1-2 meter till cirka 7-15 meter. Allmänhetens tillgång till stranden säkerställs därmed och möjlighet till vistelse vid stranden underlättas.

Allmänt om förslaget, placering, storskalighet, höjd och stödmur

-Förslaget är alltför storskaligt för att passa in i den omgivande bebyggelsen och topografin och kommer allvarligt att förvanska den omkringliggande miljön.

-Byggnadskomplex är främmande för området.

- Planförslaget innebär för många och för höga byggnader i förhållande till områdets storlek.
- Förslaget kommer att ha en negativ inverkan på naturområdet och promenadstråket längs Mälaren.
- Hur är förhållandet till topografi, platsens utblickar samt kopplingar mot vattnet och de gröna rummen.
- Planförslaget innebär försämring av det ekologiska sambandet.
- Finns svar på hur området förhåller sig till samspelet mellan naturlandskapet och bebyggelsen, som är ett av Stockholms viktigaste karaktärsdrag?
- Murens höjd kommer att vara påtaglig i vyn från hamnen och vattnet och bilda en barriär som skärmar av hela grönstråket som löper längs med Mälarens strand.
- Hela området kommer att upplevas som en gigantisk vägg mot angränsande befintliga hus och ännu värre sett från strandlinjen. Av tradition bygger man höga hus på högre höjder och låg bebyggelse när man närmar sig -vattnet.
- Bebyggelsen i förslaget är för höga och avståndet mellan punkthusen är endast 8-12 m vilken ger ett maximalt exploaterat intryck och kvaliteten på boendemiljön blir undermålig.
- Förslaget om att bygga höga hus i Hägersten förändrar helt Stockholms strandlinje vid Mälaren, liksom silhuetten sedd från oss som ofta promenerar på exempelvis Atterbomsvägen i Fredhäll
- Det är anmärkningsvärt att förslaget varken tar hänsyn till områdets kulturhistoriska status, landskapsbilden eller kulturmiljön som finns i området, både de ateljéer och verksamma konstnärer samt kultur-aktiviteter samt 4H-gården.
- Detaljplanen saknar i stort sett grönområden. Detta skall tydligen tillgodoses genom att jag som markägare till Hägersten 2:8 ska köras bort med alla medel och så billigt som möjligt.
- Ägare till Hägersten 2:8 Berghem
- Att ha LOA som vetter mot strandpromenaden skulle möjliggöra att service/verksamheter etablerar sig som gör att människor stannar upp på platsen.
- Ytterligare tryck på badet i Örnberg, där det redan nu är så många som badar att det resulterar i farliga situationer.
- Är också oroad över en ökning av nedskräpningen i badområdet som är betydande redan nu; krossade glasflaskor som gör att det finns stor risk att skära sig.
- Husen borde väl åtminstone ligga 45-50 meter från stranden.
- Invändningar mot höga sadeltak som inrymmer upp till två våningar.
- Bygg lägre och färre hus
- Bygg radhus eller småhus
- Ej till fler boende i området. Bygg inte här.

- Hus D-E-F står orimligt nära varandra, lägenheterna kommer ha för mycket insyn hos varandra. Hus H är för högt och bildar en mur mot Hägerstens Allé.
- Vems intressen har styr utformningen av planförslaget, och den påtagliga volymökningen?
- Vilseledande höjduppgifter.
- Efterfrågar ytterligare bearbetning av förslaget och ett nytt samråd. Förslaget måste anpassas till den känsliga naturmiljön, vattenrummet och grönstråket mellan Vinterviken och Sättra naturreservat.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Kontoret är medvetet om att den planerade bebyggelsen Henriksberg har en täthet och höjdskala som avviker från direkt intilliggande bebyggelse och att detta får konsekvenser i form av påverkan på utblickar, vyer och ökad användning av närliggande offentliga miljöer. Det finns ett mycket stort behov av nya bostäder i Stockholm framöver och det är vanligt att olika områden intill varandra har olika bebyggelseskalar. Den planerade bebyggelsen formar en ny årsring i stadsbebyggelsen som både kontrasterar mot, och förhåller sig till omgivande bebyggelse. Bebyggelse i Axelsberg är i huvudsak mycket enhetlig med flera större bebyggelseenklaver med stark egen identitet. Den nya bebyggelsen i Henriksbergs verksamhetsområde är formad efter samma principer, en lugn och återhållsam enklav med egna karaktärsdrag. Förslag med uteslutande radhus och/eller småhus har valts bort i ett tidigt skede eftersom dessa ger ett för litet tillskott av nya bostäder i förhållande till stadens övergripande mål.

Kontoret har under processens gång studerat en mängd olika utformningsalternativ för utvecklingen av Henriksbergs verksamhetsområde och all form av tillskott av bebyggelse får konsekvenser på sin närmiljö. Det är dock viktigt att de positiva aspekter som ett stort tillskott av bostäder och utvecklade stadsrum kan ge väger upp den negativa påverkan ny bebyggelse kan få. Fler bostäder innebär ett något större tryck på omgivande grönområden men möjliggör också för ett större kundunderlag för i butiker i närområdet. Kontorets samlade bedömning är att parkmarken på stadens mark klarar ett ökat besöksstryck.

Kontoret har efter utställning gjort en samlad bedömning att områdets totala exploateringsgrad behöver minska och att fyra byggnader bör få en sänkning med en våning och att takvinkeln på de föreslagna husen bör få en flackare vinkel. En sådan åtgärd innebär att påverkan på siluetten mot vattnet blir betydligt mindre och att området kommer upplevas som mindre kompakt både genom att de högsta byggnaderna sänks en våning och att det högre huset

mot vattnet sänks en våning. En minskning av den maximala takvinkeln från 45 till 40 grader ger också en sänkt totalhöjd och mindre dominant tak på de föreslagna byggnaderna. Sänkning av de högsta byggnaderna ger även en mindre påverkan på vyer från bakomliggande radhus. Höjdförändringen förstärker principen med lägre hus närmare vattnet och högre bebyggelse mot mer kuperad terräng.

Bebyggelseförslaget är reglerat med byggnadshöjd och en intervall för takvinkeln, vilket tydligt framgår av plankartan. För att undvika dubbelreglering regleras inte en totalhöjd vid nock men dessa uppgifter har gått att ta fram via 3D-modell och illustrationer. Detaljplanen möjliggör lokaler intill gångvägen mot Mälaren och i övriga nya fastigheter.

Jämfört med idag innebär detaljplanen ett tillskott av parkmark samt grön kvartersmark. Förslaget innebär en mindre påverkan på lokala spridningstråk för ek. Den viktigaste kopplingen, söder om Hägerstens allé är dock opåverkad.

Den planerade muren mot båtuppställningsytan är nödvändig för att säkra en vägkoppling till området nedre nivå och kunna behålla entrélägen till befintliga hus. Kontoret har efter utställning studerat förutsättningarna för planerad mur och konstaterar att det är möjligt att sänka murens maximala höjd med 1,0 meter inom den föreslagna strukturen. Båtuppställningsytan är till stora delar av året fylld med upplagda båtar vars presenningar är betydligt högre än den planerade muren.

Gestaltningssprogram och planbeskrivning kompletteras med uppdaterade beskrivningar och illustrationer.

Antal bostäder

Antal bostäder har vuxit från 200-310

Bygg 100 bostäder

Antalet bostäder bör reduceras till ca 150

Ca 100 lägenheter är rimligt där en del av bostäderna utgörs av stadsradhus för att tillgodose bostadsbehovet för barnfamiljer i stadsdelen.

En nedskalning till ca 50 bostäder är maximalt vad området tål med hänsyn till den miljön.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Kontoret redovisar en bedömning av antalet bostäder men reglerar huvudsakligen byggrätternas storlek. Olika aktörer har olika tankar

kring storlek på lägenheter under planskedet men beslut kring storlek på lägenheter och därmed antal bostäder fattas i ett senare skede processen. När det gäller Henriksbergs verksamhetsområde har inte bebyggelseförslagets storlek växt under de senaste fem åren, däremot har byte av byggaktör lett till ett större fokus på mindre lägenheter vilket gjort att antal redovisade bostäder ökat.

Föreslagna sänkningar av byggnadshöjder och takvinkel innebär en minskning med ungefär 60 lägenheter till cirka 210 huvudsakligen mindre lägenheter. Omräknad till en genomsnittlig lägenhetsfördelning motsvarar det cirka 175 lägenheter.

Strandrensa, parkstråk

-Den känsliga naturmiljön, vattenrummet och promenadstråket längs Mälaren bör bevaras.

-Planerade bostäder nära vattnet bör slopas till förmån för ett mindre grönområde.

-Det är viktigt att strandpromenaden kan löpa utan hinder hela vägen till Skärholmen-

-Allmänhetens tillgång till det mycket populära vattenområdet med promenadstråk hotas av den föreslagna planen.

-Planen tar inte hänsyn vattenrummets kvaliteter och kommer göra det vattennära området och naturmiljön i närheten mindre tillgängligt för allmänheten.

-Strandpromenaden är endast 6 m bred vid östliga delen och i för nära anslutning till boendes balkonger. Promenaden i förslaget kommer upplevas intrång på privat mark trots att det är allmänhetens gångstråk.

-En oro att det kommer att skapas en ”privat” zon längs vattnet av de boende i de planerade bostäderna,

-Den del av strandpromenaden som ligger inom strandskyddat område bör bevaras som en lummig parkyta.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Planförslaget innebär att den allmänt tillgängliga parkytan längs Mälarstranden breddas från dagens cirka 1-2 meter till cirka 7-15 meter. Allmänhetens tillgång till stranden säkerställs därmed och möjlighet till vistelse vid stranden underlättas. Vid östra hörnet finns en lite smalare passage och här utgår förgårdsmarken invid planerad bebyggelse. Det planerade gång- och cykelstråket längs med vattnet får ett betydligt bredare mått jämfört med idag och är anpassad även för att möjliggöra för ridning från 4H-gården.

Planen är utformad så att det uppstår en bröstning på drygt 1,0 meter mellan gångväg och FG-höjd i nya bostäder, beroende på skillnaden kring höjdsättning av gångväg och styrande nivåer för ny bostadsbebyggelse för att hantera lägsta grundläggningsnivå.

Föreslagna uteplatser invid bottenvåning på lägenheter i nedre plan behöver av tillgänglighetskrav i BBR ligga på samma nivå som FG-höjd i bostad. Genom detta förhållande tillskapas en avgränsning i höjd mellan kvartersmark och gångväg som säkerställer en tydlig avgränsning mellan kvartersmark och allmän platsmark utan särskild planbestämmelse.

I planområdets mitt planeras en mindre kvarterspark som möter strandpromenaden. Parken möjliggör inblickar mot den kulturhistoriskt värdefulla miljön som bevaras.

Eolshälls 4H-gård

-Olägenheten framförallt under byggtiden kommer att påverka djurens miljö väsentligt.

-Planförslaget tar inte tillräcklig hänsyn till områdets särskilda kulturhistoriska värde

4H-gården, är en av Stockholms äldsta, kommer sannolikt inte att kunna fortsätta bedriva sin verksamhet om den föreslagna detaljplanen genomförs enligt förslaget.

En stor förlust för alla barn i området. Andra aktiviteter för barn saknas i Axelsberg trots att många barn ska växa upp här.

-Oerhört sorgligt om Eolshälls 4H-gård skulle drabbas av bygget.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Ett avtal mellan staden, exploitören och 4H-gården är tecknat som reglerar hantering och genomförandefrågor. Avsikten är att bygget ska anpassas för att påverka gården i så liten utsträckning som möjligt men åtgärder kommer trots det att krävas för att säkra gårdens verksamhet under byggtiden. En sådan åtgärd är att det finns ersättningshagar planerade.

I övrigt är bebyggelseförslaget utformat så att 4H-gårdens verksamhet inte ska påverkas negativt av ny bebyggelse. Nya boende i området kan bidra till att öka tryggheten i närområdet och en förbättring av stråket längs med Mälaren förbättrar ridvägarna i området.

Skuggning, utsikt för boende

-Förslaget innebär betydande avskuggning av bl.a. strandområdet och området öster om den föreslagna bebyggelsen.

-Planförslaget kommer medföra en kraftig försämring av ljuset i radhusen utmed Hägerstens-brinken som får sitt dagsljus i huvudsak från norr inklusive speglingar och reflexer från Mälarens vatten.

-Den storskaliga nya bebyggelsen i hela planområdet påverkar menligt boendekvalitet och utsikt hos de befintliga bostäderna i området.

-De två nya husen på sjösidan blockerar utsikten för dom övriga boenden.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Ny bebyggelse påverkar omgivningen och den planerade bebyggelsen i verksamhetsområdet kommer att påverka siktlinjer från en del radhus negativt. Studier i 3D-modell är genomförda och bedömningen är att vyer mot Mälaren påverkas partiellt för boende på främst delar av Hägerstensbrinken. Eftersom delar av dessa vyer redan är begränsade av vegetation så är det svårt att göra en fullständig bedömning över tid. Kontoret konstaterar att planerad bebyggelse längs med Hägerstens allé ligger mer än 50 meter från befintliga radhus och att husen på Hägerstensbrinken ligger minst 10 meter högre än Hägerstens allé vilken tillsammans gör att påverkan på dagsljusvärden inomhus kommer bli försumbara.

Den föreslagna sänkningen av de högsta byggnaderna ger en mindre men positiv påverkan på vyer från bakomliggande radhus.

Henriksbergs verksamhetsområde

-Henriksberg är idag den sista industriella tomten med bevarad industriell arkitektur i liten skala. Stiftelsen NEIP drevs av paret Pahlstedt fram till sin bortgång. Deras önskan var att området skulle hyras ut till mindre verksamheter. De ville absolut inte att det skulle byggas bostäder där.

-De före detta ägarna Inga och Nils-Erik Pahlstedt dog i tron om att området var skyddat från rivningshot via deras stiftelse. Nu körs deras önskan över av den nya stiftelsen tillsammans med stadsbyggnadskontoret som inte verkar se den unika industrihistoria som platsen innehar. Henriksbergs unika värden måste skyddas, inte rivras.

-Hela området är kulturhistoriskt mycket viktig. Här finns en fungerande småskalig industri och värdefull industribebyggelse.

-Hur säkerställs att området förblir levande med olika verksamheter?

-Hur ser planen ut för att bevara den konstnärligt aktiva och kreativa miljö som existerar i Henriksberg idag?

-Det verkar som att produktion av konst eller hantverk ses på som ett slags icke varande då det helt och hållet saknas planer på var denna verksamhet ska tas vägen.

-Hur ska platsen fortsätta ha sin unika charm som gammal industritomt om den kommer omringas av toppmoderna bostadsrätter?

Huset med glashyttan och andra verksamheter bör bevaras så att fortsatt verksamhet kan bedrivas. Idén med en levande hantverksby bör återupplivas.

-Glasblåsarens verkstad ska rivas, vilket är upprörande eftersom det inte finns så många glashyttor i Stockholmsområdet.

-Jag som boende och verksam i Henriksbergs verksamhetsområde kommer att förlora min bostad, men framför allt kommer jag att förlora min arbetsplats och det kommer vara i stort sett omöjligt att hitta en likvärdig plats att arbeta på

-I den tilltagande exklusiviteten bostadsmarknaden är det få som vill hyra ut lokaler till en verksamhet som kan innebära stök, kladd, eller ljud.

I det nya förslaget existerar inget om hur den unika verksamhet som existerar på platsen ska kunna fortleva.

-Gör inte om misstagen som gjordes när Klarakvarteren revs, satsa istället på att behålla och renovera områden som gjordes i Gamla stan. Stockholms stad ska satsa på att bevara och utveckla staden snarare än att riva och förändra staden. Henriksberg har stor potential som kulturellt nav och hantverksby men då behöver den unika, historiska karaktären behållas.

-Kulturen hotas på flera platser i Stockholm Stad där man knuffar kulturutövare längre och längre ut från staden

-Man bör bevara och rusta upp några av byggnaderna som kan fortsätta inrymma de verksamheter som finns i Henriksberg idag.

-Ni ska vårda kulturen istället för att förneka den. Istället för att förstöra kulturhistorisk miljö har ni valet att låta den fortsätta frodas.

-Utveckla istället det som finns, 4h gård och ateljéer. Rusta upp och bygg rimligt.

-Hänsyn tas i förslaget till kulturhistoriska värden, men inte till det sociala liv som finns på platsen.

Gör långsammare exploatering av området, där existerande ateljéer samt verksamheter bevaras och planerna för resterande bostäder sker i symbios med existerande intressen på platsen.

-Henriksberg vore perfekt för ett sport och aktivitets center.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Ägoförhållanden kan skifta över tid. Kontoret driver planprocessen för Henriksberg med nuvarande fastighetsägare som har ett intresse att utveckla området med främst bostäder.

Detaljplanen syftar till att skydda flera av de mest värdefulla byggnaderna inom verksamhetsområdet med varsamhetsbestämmelser så att befintliga karaktärsdrag kan bevaras vilket innebär att delas av områdets karaktär kan bevaras. Ett syfte med detaljplanen är att möjliggöra ett för staden välbehövligt tillskott på bostäder vilket gör att det inte är möjligt att spara området i sin helhet.

En målsättning med detaljplanen är att möjliggöra för fortsatt användning av bevarade byggnader för till exempel kulturändamål men detaljplanen styr inte exakt vilken verksamhet som bedrivs i enskilda byggnader. För två av tre äldre byggnader regleras möjligheten till bostadsändamål bort och istället möjliggörs en bred reglering för centrum. Regleringen möjliggör för en bred användning för olika verksamheter över tid, tex verksamheter för kulturändamål. Kontoret har inte möjlighet att styra till vem privata aktörer ska hyra ut sina lokaler till men ser det som önskvärt om befintligt fungerande kulturverksamheter kan fortsätta i området.

Skola

-Kommer behov av förskole- och skolplatser kunna tillgodoses?
-Skolsituationen i Hägersten är redan mycket ansträngd. Om 300 nya bostäder byggs kommer det under lång tid saknas många skolplatser.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Kontoret har en kontinuerlig dialog med stadsdelsförvaltningen och utbildningsförvaltningen kring skol- och förskolebehov.

Stadsdelsförvaltningen har konstaterat att det finns en långsiktig tillgång på förskoleplatser i området och det finns även en utnyttjad byggrätt för ny förskola i närliggande kv. Förgyllda bågaren. När det gäller skolsituationen i området är den mer ansträngd och det pågår ett arbete tillsammans med utbildningsförvaltningen att säkra fler skolplatser i stadsdelen. De planerade bostäderna i Henriksberg ingår i den samlande elevprognosen för stadsdelen.

Trafik, parkering

-Hägerstens Allé är en mindre villagata. 300 nya lägenheter innebär minst 150-200 fler bilar på gatorna i området.

-Trafikmängden kommer att öka kraftigt av 300 bostäder vilka har Hägerstens Allé som enda tillfartsväg.

-Parkering i samband med tävlingar och träningar på idrottsplatsen, städdagar på omkringliggande gator, pendelparkering av resande med tunnelbanan, möten och arbeten vid båtklubben gör redan idag att parkeringssituationen på Hägerstens Allé och omgivande gator är mycket ansträngd och kommer att bli ohållbar om ytterligare bilar till 300 bostäder skall tillkomma.

-Köbildning längs vägen upp mot E4an är vanligt förekommande redan idag.

-Ett så omfattande bygge kommer medföra att en hel del tung trafik köra förbi förskolan Maja Myra under en lång tidsperiod.

-Ökade trafiken farlig för barn som går på förskolan Maja Myra.

-Ni måste ta barns hälsa före bygget.

- Kommer trafik hinder att ställas upp för att säkerställa hastigheten då trafikmängden ökar?
- Det är inte acceptabelt om buller, avgaser, byggdamm och andra luftföroreningar riskerar att påverka barnens hälsa och jag tycker att det är av yttersta vikt att man beaktar detta i planeringen av bygget.
- Har någon analys av barnkonsekvens gjorts utifrån trafik, buller och miljö med flera parallella byggen?
- Vilket ansvar tar staden för barnens trafiksituation?
- Ytterligare utredning för trafik efterfrågas

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Det finns en framtagna trafikutredning som redovisat att trafikbelastningen på Hägerstens allé kommer öka, dock från relativt låga nivåer. Planerade bostäder avser hantera det tillkommande parkeringsbehovet helt inom planområdet genom ny parkering i garage, vilket inte ska leda till en ökad belastning på gatuparkeringen i närområdet. Genom mobilitetslösningar i linje med stadens policy för gröna p-tal kan parkeringstalen minska vilket ger en något mindre ökad belastning på Hägerstens allé.

Det samlade trafiksituationen i staden är ansträngd och därför är det viktigt att utveckla ny bebyggelse i lägen med god kollektivtrafik och bra förutsättningar för cykelpendling. Axelsberg är ett sådant läge även om tunnelbanan stundtals är hårt belastad. Trafikförvaltningen och SL har dock långsiktiga planer på att förstärka kapaciteten på röd linje.

En utbyggnad av Henriksbergs verksamhetsområde kan få påverkan på trafiken i området under perioder. Åtgärder för att hantera denna påverkan kommer studeras separat i en genomförandeplanering. Avsmalningar och hastighetshinder är exempel på åtgärder som kan vara aktuella för att säkra en god trafikmiljö vid byggskede och över tid. Det är i nuläget inte möjligt att ta fram en detaljerad genomförandeplanering i samråd med intilliggande projekt eftersom överklaganden och andra faktorer påverkar tidplaner.

Kollektivtrafik

Tunnelbanan behöver få tätare trafik.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Trafikförvaltningen och SL har långsiktiga planer på att förstärka kapaciteten på röd linje. Detta är dock inte en fråga som kan hanteras i enskilda detaljplaner.

Utredningsarbetet

-Ingen oberoende utredning av Staden har genomförts.

- De utredningar som har tagits fram är alla framtagna på uppdrag av exploatören SSM.
- miljökonsekvensbeskrivning och landskapsanalys saknas.
- Den av exploatören SSM Holding beställda antikvariska konsekvensanalysen anger märkligt nog att planförslaget ”bedöms i sin helhet ligga nära men strax under gränsen för vad som kan anses vara ett brott mot varsamhetskravet enligt PBL 2 kap 6 §.”

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Underlagsutredningar, inklusive den antikvariska konsekvensanalysen är beställda av byggaktörerna. Detta följer praxis för detaljplaner i Stockholms stad men staden är under hela processen en aktiv kravställare och granskare. Detaljplanen har inte den typen av påverkan och omfattning att en miljökonsekvensbeskrivning är aktuell. En analys av påverkan på landskapet finns inarbetat i planbeskrivningen.

Samrådsförslag, utställningsförslag och detaljplaneprocessen

- Varför det tidigare förslaget ratades?
Varför man har tagit bort de växtbeklädda taken.
- I samrådsförslaget fanns det byggnation i etager, och på detta sätt följa naturen och dess lutning på ett avsevärt bättre sätt som skulle bidra till ett mindre ingrepp i stadsbilden.
- Stadsbyggnadsnämnden har inte haft möjlighet att ta del av utställningsförslaget till och komma med synpunkter och invändningar.
- Alla invändningar och förslag har blivit totalt ignorerade
- Utställningstiden lagd på sommartid.
- Få grannar och sakägare som fått förslaget tillsända till sig på remiss.
- Har folkets åsikter inget värde över huvud taget?
- Trots att stadsbyggnadsnämnden är tveksamma till den storskaliga bebyggelsen och niovåningshus, har stadsbyggnadskontoret ökat totalhöjden på byggnaderna till nu 42,3 meter.
- Detaljplaneprocessen ska genomföras med ett transparent och regelrätt förfarande.
- Detaljplaneprocessen ska göras om och ett nytt samråd genomförs
- Uppenbart är den kommunala demokratin i fara!
- Processen med ett totalt ignorerande av remissinstansers- och boendes invändningar.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Under 2019 redovides synpunkter från samråd samt förslag på en ny bebyggelsestruktur för området för stadsbyggnadsnämnden. Det finns ett flertal skäl till att den tidigare bebyggelsestrukturen har studerats om. Den fråga som föranlett största antal kritiska synpunkter i vid samråd redovisat planförslag var hur relationen

till 4H-gården hanteras. Många synpunktslämnare och remissinstanser var kritiska till den föreslagna bebyggelsestrukturen och menar att den är placerat allt för nära 4H-gårdens hagar, vilket kan orsaka allvarliga olägenheter för både för nya boende och verksamheten i sig. I övrigt fanns stora invändningar mot bebyggelsefronten i öster som ansågs allt för stor och kompakt och som påverkade strandskyddad parkmark.

Vid redovisning i nämnd gav stadsbyggnadsnämnden ett antal medskick samt uppdrag att ställa ut planförslaget på utställning. Utställningen var ursprungligen tänkt att ske under våren men försenades av pga kompletterande geotekniska utredningar avseende strandpromenaden. Utställningen under sommaren förlängdes därför enligt interna riktlinjer med ett antal veckor för att kompensera för olägenheten med utställning sommartid. Bearbetning av förslag mellan redovisning i nämnd och utställning innebar en sänkning av högsta antalet våningar men en viss ökning av högst totalhöjd eftersom bebyggelse fick en ny takutformning utan platta tak. Föreslagen sänkning av högsta byggnader efter utställning innebär dock att högsta byggnadsdel blir lägre än samrådsförslagets högsta hus.

En stor del av planprocessen har handlat om att hantera en stor mängd invändningar och komplexa förutsättningar på platsen och säkra ett bebyggelseförslag som hanterar dessa förutsättningar tillräckligt bra samt skapa goda boendemiljöer. Detta innebär dock inte att alla enskilda invändningar kan tillmötesgå, vilket är helt normalt för en planprocess.

Kompensation

-Det finns bidrag från byggherrens sida. I dessa typer av projekt brukar byggherren göra något extra för området, t. ex en ordentlig park, badbryggor eller dylikt.

Stadsbyggnadskontorets kommentar:

Byggaktörerna bekostar utbyggnad av strandpromenad längs med Mälaren. Denna mark övergår sedan till staden och regleras som park.

Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande

Skönhetsrådet är i huvudsak positiv till den föreslagna strukturen men önskar en viss bearbetning av områdets täthet, särskilt mot Mälaren. Stadsmuseet är positivt till att ytterligare en äldre byggnad avses bevaras men har tveksamheter kring exploateringsgraden. Stockholm Vatten och Avfall lyfter ett antal frågor av teknisk natur kopplade framförallt skyfall och dagvattenutredningen. Kontorets

bedömning är att synpunkter kring dagvattenhantering och skyfall endast kräver mindre bearbetningar av utredningar och planbeskrivning för att hantera.

Länsstyrelsen framför synpunkter i sak, framförallt vad gäller miljökvalitetsnormer för vatten, markföroreningar, dagvattenhantering, risk för ras och skred samt naturvärden. Kontoret konstaterar att synpunkterna kring framförallt markföroreningar kräver kompletteringar av underlagsutredningar, planbeskrivning och plankarta men att åtgärderna framförallt är av teknisk natur.

Den fråga som föranlett störst antal kritiska synpunkter i vid samråd redovisa planförslag var hur relationen mot 4H-gården hanterats. Denna fråga berördes i betydligt mindre omfattning av remissinstanser och synpunktslämnare vid utställning.

En återkommande stor fråga även vid granskning är synpunkten att den totala exploateringen är för stor och den är okänslig i förhållande till de kulturhistoriska värden som finns på platsen både i form av byggnader och pågående verksamheter samt i relationen till Axelsberg i stort och till Mälaren.

Detaljplanen syftar till att skydda flera av de mest värdefulla byggnaderna inom verksamhetsområdet med varsamhetsbestämmelser så att befintliga karaktärsdrag kan bevaras vilket innebär att delar av områdets karaktär kan bevaras. Ett syfte med detaljplanen är att möjliggöra ett för staden välbehövligt tillskott på bostäder vilket gör att det inte är möjligt att spara området i sin helhet. Kontoret är medvetet om att den planerade bebyggelsen Henriksberg har en täthet och höjdskala som avviker från direkt intilliggande bebyggelse och att detta får konsekvenser i form av påverkan på utblickar, vyer och ökad användning av närliggande offentliga miljöer.

Det finns ett mycket stort behov av nya bostäder i Stockholm framöver och det är vanligt att olika områden intill varandra har olika bebyggelseskalar. Det planerade området formar en ny årsring i stadsbebyggelsen som både kontrasterar mot, och förhåller sig till omgivande bebyggelse. Bebyggelse i Axelsberg är i huvudsak mycket enhetlig med flera större enklaver med stark egen identitet. Den nya bebyggelsen i Henriksbergs verksamhetsområde är formad efter samma principer, en lugn och återhållsam enklav med egna karaktärsdrag. Kontoret har efter utställning gjort en samlad bedömning att områdets totala exploateringsgrad behöver minska och att fyra byggnader bör få en sänkning med en våning och att takvinkeln på de föreslagna husen bör få en flackare vinkel. En

sådan åtgärd innebär att påverkan på siluetten mot vattnet blir betydligt mindre och att området kommer upplevas som mindre kompakt både genom att de högsta byggnaderna sänks en våning och att det högre huset mot vattnet sänks en våning. En minskning av den maximala takvinkeln från 45 till 40 grader ger också en sänkt totalhöjd och mindre dominanta tak på de föreslagna byggnaderna. Sänkning av de högsta byggnaderna ger även en mindre påverkan på vyer från bakomliggande radhus. Höjdförändringen förstärker principen med längre hus närmare vattnet och högre bebyggelse mot mer kuperad terräng.

Nedanstående revideringar av planhandlingar och underlag till detaljplan föreslås efter utställning. Revideringarna är inte av en sådan karaktär att ny utställning krävs.

- Kompletteringar i utredningar avseende markföreningar, geoteknik och dagvatten samt kompletterande bestämmelse på plankarta kopplat till sanering och plats specifika riktvärden.
- Mindre justering av bestämmelse på plankarta kopplat till strandskydd som överensstämmer med tidigare formulering i planbeskrivning.
- Ny skyddsbestämmelse; krav på genomgående lägenheter våning 1-2, hus F, samt maxhöjd för mur mot 4H-gård.
- Minskad totalhöjd mur mot båtuppläggningsyta, maxhöjd sänks från 6,5 till 5,5 meter.
- Sänkning av reglerad byggnadshöjd, hus A, D, E, G motsvarande en våning samt minskning av intervall i reglerad takvinkel från 38-45 grader till 38-40 grader.
- Mindre utökning av parkmark mot Mälaren (ca 4 kvm) för att bredda det offentliga stråket i östra delen samt mindre justering av byggnadslinje för södra kvarteret för att synka plankarta mot tidigare redovisad illustration.
- Revideringar i planbeskrivning till följd av förslag till justeringar enligt ovan samt förtydliganden med anledning av synpunkter .
- Upplysning om sekundär skyddszon Östra Mälaren.
- Justering av genomförandetid till 10 år för att möjliggöra för etappvis utbyggnad.

Kontoret föreslår att förslag till detaljplan antas.

Pia Ölvebro
planchef

Joel Berring
stadsplanerare